Sîmbătă seara au venit în mijlocul cetățenilor pentru a discuta cu ei, pentru a le mulțumi, conducători de frunte ai partidului, J. Smrkovski, F. Kriegel. În aceeași seară, telespectatorii cehoslovaci au putut urmări pe micul ecran un grup de cetățeni oferind lui A. Dubcek, la numai cîteva momente după ce acesta își terminase de rostit o cuvîntare radiotelevizată în legătură cu deschiderea seriei de întîlniri bilaterale cu conducerile partidelor unor țări socialiste, un teanc atît de voluminos de file, încît primul secretar al C.C. al P.C.C. aproape nu l-a putut cuprinde în brațe. Erau acolo adunate, rod doar al primelor ore ale acestei acțiuni spontane de solidaritate, peste 100 000 de semnături, printre care ale celor 15 000 de muncitori ai primului schimb al uzinelor „Skoda" din Plzen, ale celor 10 000 de salariați ai Uzinelor metalurgice și constructoare de mașini din Dubnica, ale unor exponenți de frunte ai intelectualității, ale unor cetățeni din toate clasele și păturile sociale, membri și nemembri de partid. Ele au constituit mărturia concretă și emoționantă a unității întregului popor în jurul partidului, a dragostei față de partid în care văd conducătorul înțelept și încercat. Față de partidul care, pentru a folosi cuvintele unui articol din „Rude Pravo", semnat de Ota Sik, vicepreședinte al guvernului cehoslovac, și-a cîștigat prin voința și hotărîrea sa de a înlătura lipsurile un credit moral de neînchipuit.

Continuînd să sublinieze în numeroase articole și luări de poziție importanța promovării, între partidele comuniste și muncitorești, a unor relații care să apere cu strictețe dreptul fiecărui partid de a-și elabora propria linie și, între statele socialiste, a unor raporturi bazate pe deplina egalitate în drepturi, pe respectarea suveranității de stat, neamestecul în treburile interne, solidaritatea internaționalistă, presa cehoslovacă, exponenți de seamă ai vieții de stat și obștești din țara prietenă stăruie, în același timp, asupra însemnătății deosebite atît a unei informări obiective asupra pozițiilor partidelor și țărilor respective, cît și asupra unei atitudini lipsite de prejudecăți în aprecierea acestor poziții. În această privință se exprimă regretul că punctul de vedere al Prezidiului C.C. al P.C.C. a fost publicat doar parțial sau nu a fost publicat de loc în presa unor țări socialiste, că unele ziare din aceste țări inserează în continuare articole pe ton polemic care prezintă în mod deformat situația din Cehoslovacia, că sub o formă sau alta se exercită în continuare presiuni. „Partidul nostru are nevoie astăzi nu de presiuni morale, presiuni în presă sau politice, ci de o atitudine de înțelegere. Acest lucru îl necesită întreaga mișcare muncitorească internațională", comentează această situație „Rude Pravo", evidențiind totodată cît de important este să se facă totul pentru atenuarea deosebirilor de vederi și pentru obținerea unui acord maxim într-o discuție frățească de la partid la partid, pe calea confruntării experiențelor respective. În acest scop, se arată în același articol, „diversitatea opiniilor nu trebuie cel mult acceptată sau tolerată ca semn al unei atitudini binevoitoare", ci trebuie considerată ca o „contribuție la îmbogățirea întregii mișcări muncitorești".

Tocmai în acest context trebuie considerate și convorbirile bilaterale între Prezidiul C.C. al P.C.C. și Biroul Politic al P.C.U.S. în mica localitate feroviară Cierna nad Tisou de la extremitatea de sud-est a Cehoslovaciei. Salutînd deschiderea dialogului cehoslovaco-sovietic, presa cehoslovacă sublinia din nou că pentru soluționarea problemelor abordate și realizarea înțelegerii este necesar ca desfășurarea convorbirilor să aibă loc în spiritul normelor de relații dintre partidele frățești, al încrederii și respectului reciproc pentru independența și suveranitatea fiecărei țări, manifestîndu-se în permanență grija pentru apărarea și întărirea coeziunii țărilor socialiste, pentru interesele întregii mișcări comuniste. „Singura ieșire reală din situația creată, care poate aduce succes mișcării comuniste în ansamblu, sînt convorbiri concrete, tovărășești, de la egal la egal, întemeiate pe respectarea reciprocă a independenței și suveranității — arăta Rude Pravo. Noua conducere a Partidului Comunist din Cehoslovacia nu-și întemeiază acțiunile pe principiile prestigiului și nu încape îndoială că în condițiile bunăvoinței reciproce se poate ajunge la concluzii care nu vor dăuna și nu vor limita procesul renașterii democratice a socialismului în Cehoslovacia și, în același timp, vor contribui la înlăturarea temerilor prietenilor noștri".

Pe fundalul acestor preocupări, în săptămîna care s-a scurs a continuat dezbaterea unor probleme interne importante. Întrunit în ședință la 25 iulie, Prezidiul C.C. al P.C.C. a examinat pe larg pregătirile în vederea apropiatului congres extraordinar al partidului, pregătiri care stau în centrul vieții politice interne. Prezidiul a luat act cu satisfacție de faptul că, în ciuda situației complexe și a timpului scurt avut la dispoziție, cea mai mare parte a sarcinilor legate de viitorul congres sînt îndeplinite cu succes. S-a luat, de asemenea, act de faptul că în cadrul unor adunări de partid foarte active — în care s-a analizat concret, profund, cu calm și simț de răspundere munca de pînă acum, greșelile și neajunsurile, evidențiindu-se căile de urmat, problemele majore care-și așteaptă rezolvarea — au fost aleși cei 1 539 delegați pentru congres. În prezent, în comisiile stabilite de către C.C. se pregătesc principalele documente ale congresului : raportul politic și programul partidului, noul statut, tezele privind federalizarea Republicii Socialiste Cehoslovace. După cum informează presa cehoslovacă, întrunită sub conducerea lui Alexander Dubcek, comisia politică pregătitoare a congresului a luat în discuție noul program al partidului care va dezvolta tezele programatice stabilite la plenara din mai, va preconiza metodele de muncă politice menite să împiedice repetarea denaturărilor și deformărilor din trecut, va înarma partidul pentru a-și exercita pe deplin rolul său de conducător al întregii societăți, va sublinia rolul și răspunderea istorică a comuniștilor în opera de edificare a socialismului în Cehoslovacia.

Cu mult interes a fost primit la Praga comunicatul Direcției de stat pentru statistică cu privire la îndeplinirea planului de dezvoltare a economiei naționale în primul semestru al anului 1968. Din lectura lui se poate constata cu ușurință că fără a putea rezolva într-o perioadă atît de scurtă toate neajunsurile acumulate de-a lungul anilor în economia țării, în perioada vechii conduceri, procesele înnoitoare inițiate și conduse de partid după plenara din ianuarie au stimulat inițiativa creatoare a oamenilor muncii, au deschis căi noi în vederea progresului economic al țării. Este grăitor, de pildă, că producția industrială pe ansamblul țării a crescut în primele șase luni ale anului cu 5,4 la sută față de perioada corespunzătoare a anului trecut, în unele sectoare înregistrîndu-se sporuri și mai importante (10,3 la sută în industria energetică). În comparație cu procentajul pe întreaga țară, în Slovacia volumul producției industriale a crescut mai mult, respectiv cu 9 la sută. Au fost depășite prevederile în ce privește creșterea salariului real. Pe de altă parte, însă, în anumite ramuri industriale nivelul producției a fost cel mai scăzut din ultimii trei ani, cererea de anumite mărfuri nu a putut fi satisfăcută, în structura comerțului intern și extern persistă unele disproporții. În comentariile sale, presa cehoslovacă scoate în relief că toate aceste lipsuri reprezintă consecința metodelor sectarist-birocratice practicate în trecut.

Animate de dorința unei mai bune comprehensiuni a punctelor de vedere reciproce și pentru a risipi orice îndoieli în privința voinței ferme a tuturor cehilor și slovacilor de a nu permite nici cea mai mică știrbire a cuceririlor socialismului, diverse organizații obștești, uniuni de creație din Cehoslovacia au adresat și continuă să adreseze organelor corespunzătoare din țările socialiste invitații pentru a da posibilitate unor delegații reprezentative să se convingă la fața locului că pe pămîntul unde Vltava se întîlnește cu Elba nu există nici un pericol la adresa socialismului.

De altfel, trebuie arătat că agenda săptămînii trecute a consemnat un bogat curent în ambele sensuri de asemenea vizite, Cehoslovacia fiind între altele vizitată de o delegație agrară și de una a Ministerului unional al industriei construcțiilor de mașini grele energetice și de transport al U.R.S.S., de o delegație medicală din R.D.G., de o delegație a organelor de planificare din Iugoslavia și altele, în timp ce delegații cehoslovace au plecat în mai multe țări socialiste. În acest sens se înscrie și vizita ministrului cehoslovac al comerțului exterior, Vaclav Vales, la Moscova pentru discuții în problemele schimburilor reciproce. Cu acest prilej, ministrul cehoslovac a fost primit de premierul sovietic A. Kosîghin, cu care s-a întreținut în mod cordial.

Tot săptămîna trecută s-a întrunit, sub președinția premierului Oldrich Cernik, Consiliul de Miniștri care a dezbătut și aprobat o serie de măsuri importante în domeniul politicii interne și externe. Ca un punct de prim plan a fost aprobat proiectul noului tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală între România și Cehoslovacia, guvernul recomandînd președintelui Republicii semnarea tratatului.

E o mîndrie pentru un ziarist român să constate la fiecare pas de cîtă prețuire se bucură poziția partidului și guvernului nostru în rîndul opiniei publice cehoslovace. *România, român* sînt cuvinte care deschid multe porți și, în special, porțile prețioase ale inimilor. Ele pot fi întîlnite zilnic în paginile presei cehoslovace la rubrica de ecouri asupra evoluției politice din Cehoslovacia, în cadrul unor articole care evidențiază înfăptuirile bogate ale României socialiste sau care evocă tradițiile îndepărtate ale prieteniei româno-cehoslovace. Informațiile, articolele de analiză, luările de atitudine din publicațiile românești în legătură cu evenimentele din Cehoslovacia sînt menționate în mod elogios ca o mărturie a solidarității internaționaliste a României.

Praga, 31 iulie

Willy SPÜHLER
președintele Confederației Elvețiene

ELVEȚIA în lumea contemporană

Cu prilejul Zilei naționale a Elveției, prezentăm cititorilor noștri, prin bunăvoința Departamentului politic federal, opinii ale domnului Willy Spühler, președintele Confederației Elvețiene, cu privire la poziția Elveției pe arena internațională.

Dorința de independență politică se manifestă aproape pretutindeni, concomitent cu sentimentul interdependenței economice, sociale și științifice. Opinia publică simte că opera de cooperare internațională constituie o necesitate. Dar aceeași opinie publică nu înțelege ca, prin aceasta, să se deschidă poarta aservirii. În orice caz, Europa nu se mai teme de o invazie armată, și nici că va deveni un cîmp de luptă. De asemenea, un conflict intereuropean pare cu totul de neconceput. Ceea ce o preocupă în primul rînd sînt problemele dezvoltării economice, adaptării la civilizația tehnică și științifică, ale compatibilității între necesitățile umane și economice.

Aceste probleme se pun și țării noastre. Elveția nu mai are nici un motiv să se replieze asupra ei însăși, să încerce să se retranșeze în fața unei lumi ostile. Neutralitatea — pe care azi nu avem mai multe motive decît ieri s-o punem în cauză — nu ne obligă cîtuși de puțin să ne retranșăm, să nu participăm la activitățile comunității internaționale. Ea înseamnă, pur și simplu că nu vrem să ne amestecăm în disputele altora, că aspirăm să întreținem relații bune cu toate statele. Dar, rămînînd de o parte de ceea ce dezbină națiunile, aceasta nu ne împiedică să colaborăm la tot ceea ce le poate apropia, ci dimpotrivă. Și aceasta este direcția în care acționăm în toate domeniile politicii noastre externe.

Neutralitatea are deci un aspect activ pe care doresc să-l precizez. Este vorba de bunele oficii. Refuzînd să ne amestecăm în disputele altora, străduindu-ne să întreținem relații cu toate țările, avem posibilitatea, în anumite cazuri, să servim drept intermediar între beligeranți. Este un rol modest, dar nu sîntem o mare putere. Este, de asemenea, o sarcină delicată, deoarece ea nu poate fi îndeplinită decît dacă inspirăm încredere. Ea reclamă răbdare, deoarece trebuie să aștepți să fii solicitat; bunele oficii nu se impun. În sfîrșit, ea presupune o linie politică clară și constantă pentru ca celelalte state să poată deveni conștiente de disponibilitatea noastră. S-ar putea pune eventual întrebarea dacă merită să ne străduim atît de mult să afirmăm această disponibilitate și să inspirăm această încredere, de vreme ce nu este vorba în ultimă instanță decît să înlesnim contacte între părți adverse, fără să ne amestecăm în desfășurarea convorbirilor. La această întrebare, răspund afirmativ. Pacea este un bun prea prețios pentru ca o țară mică, ce a avut privilegiul să beneficieze de ea timp de un secol și jumătate, să nu încerce să contribuie la restabilirea sau la consolidarea ei prin toate mijloacele de care dispune.

Pe baza acestor considerente, Consiliul federal și-a precizat atitudinea față de conflictul din Vietnam. Pentru a fi în măsură să ofere eventuale bune oficii, el trebuia să creeze relații de încredere cu toate părțile în cauză. În consecință, noi am desemnat pe ambasadorul Elveției la Pekin ca „reprezentant al Departamentului politic federal pe lîngă Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Democrate Vietnam", ceea ce a avut ca urmare instituționalizarea într-o anumită măsură, a relațiilor noastre cu Hanoiul. În aceeași perioadă, am primit în vizită oficială la Berna pe delegatul la Paris al R. D. Vietnam. Astfel, în ambele capitale, ușa este deschisă reprezentanților celor două guverne. Problema stabilirii de relații diplomatice complete va fi examinată în viitorul apropiat, în lumina împrejurărilor.

Consiliul federal este convins că a făcut, pînă în prezent, tot ceea ce este realizabil din punct de vedere politic, tot ce era pe măsura mijloacelor sale pentru a sluji cauza păcii în Vietnam. El s-a lăsat călăuzit nu numai de principiile tradiționalei noastre politici de neutralitate, dar și de dorința ca atitudinea și acțiunile lui să aibă cea mai mare eficacitate posibilă.

Bunele oficii nu reprezintă decît unul din aspectele politicii de solidaritate care, după părerea noastră, constituie un complement indispensabil al neutralității. Așa cum Consiliul federal a avut prilejul să sublinieze de mai multe ori, solidaritatea nu este exclusiv o afirmare a sentimentelor noastre umanitare sau altruiste. Ea corespunde, de asemenea, intereselor țării noastre, așa cum decurg din exigențele civilizației contemporane. Reamintim o evidență cînd vorbim de întrepătrundere

în lumea actuală, de necesitatea schimburilor comerciale, intelectuale, științifice, cînd evocăm curentele sociologice care traversează frontierele și oceanele, cînd reamintim interdependența națiunilor și economiilor. Sîntem cu toții solidari și ne-am dat seama că, în ciuda proverbului, nenorocirea unora, oricît de departe ar fi ei, riscă să provoace și nenorocirea celorlalți, crizele se repercutează, tensiunea se poate extinde.

Elveția este solidară cu restul lumii și probabil că va fi din ce în ce mai mult. Azi, această solidaritate și această întrepătrundere se manifestă în numeroase domenii : în economie, în participarea noastră la organizațiile internaționale, în ajutorul nostru pentru dezvoltare, în relațiile noastre intereuropene.

În ultimii ani, relațiile Elveției cu Națiunile Unite au reținut tot mai mult atenția opiniei noastre publice. Știți că țara noastră nu este membră a O.N.U. În 1945, o mare comisie de experți studiase problema aderării noastre. Ea ajunsese, în unanimitate, la concluzia că această aderiune era de dorit, dar că nu era realizabilă din cauza principiilor neutralității noastre permanente... În consecință, Elveția a hotărît să colaboreze la activitatea internațională și să participe la organismele O.N.U., pretutindeni unde neutralitatea noastră nu este pusă sub semnul întrebării. Prin urmare, ea a devenit membru cu drepturi depline al aproape tuturor organismelor specializate ale O.N.U. Astfel, ea are nu numai o poziție de observator, ci ia parte activă și apreciată la lucrările internaționale.

Participarea Elveției la sarcinile organizațiilor specializate constă, în principal, alături de contribuția financiară, în colaborarea a numeroși cetățeni elvețieni care pun la dispoziție, fie ca experți, fie ca funcționari superiori în cadrul secretariatelor, cunoștințele, experiența și bunăvoința lor. Această colaborare este considerabilă și este foarte apreciată de alte țări... Reprezentanților noștri la conferințele internaționale nu li se recomandă să se mențină într-o tăcere constantă ; ei, dimpotrivă, trebuie să ia parte la discuții și să apere concepțiile noastre.

Politica noastră de neutralitate nu ne poate împiedica să ne ridicăm glasul atunci cînd sînt în joc principii ale vieții internaționale, ale dreptului și ale umanității, și să ne afirmăm punctul nostru de vedere care este inspirat tocmai de drept și de umanitate. De altminteri, încercăm să adoptăm o atitudine de conciliere și ne opunem tendințelor de politizare a organismelor tehnice ale O.N.U. Prin însăși participarea ei la aceste organisme, Elveția însă nu poate să desființeze pur și simplu riscul luărilor de poziție în controverse politice. Este semnificativ să relevăm că țara noastră — care nu este membră a Națiunilor Unite a colaborat totuși la acțiuni politice ale O.N.U. și chiar la acțiuni la care nu ar fi fost obligată nici dacă ar fi fost membră a acestei organizații.

Pînă în prezent, noi am susținut O.N.U. în toate activitățile ei compatibile cu neutralitatea noastră. O strînsă colaborare la opera comunității națiunilor trebuie să constituie un element durabil al politicii noastre externe. Este adevărat că nici în țara noastră nu există unanimitate cu privire la valoarea sau lipsa de valoare a O.N.U. Acei care așteaptă mult din partea ei, și care cred că ea va găsi întotdeauna o soluție valabilă la toate conflictele mondiale, nu pot decît să fie deseori dezamăgiți. Insuficiențele și slăbiciunile ei sînt vizibile. Dar ele nu trebuie să ne facă să uităm că O.N.U. a adus deseori foarte mari servicii împiedicînd și îngrădind conflicte și că ea constituie un instrument de pace de neînlocuit și perfectibil. Forța și succesul O.N.U. nu depind numai de obiectivele ei, ci și de voința membrilor de a-și subordona politica acestor obiective.

Consiliul federal s-a angajat să supună Camerelor un raport exhaustiv cu privire la problema intrării Elveției în O.N.U. Acest raport va examina sub toate aspectele relațiile țării noastre cu O.N.U. și cu organismele ei specializate. Se poate spera că el va da loc unei rodnice discuții publice și că va contribui, în același timp, la o mai bună înțelegere a problemelor politicii noastre externe.

Națiunile Unite își au sediul lor european la Geneva. Cu greu s-ar putea sublinia îndeajuns importanța pe care o are, pentru poziția Elveției în lume, prezența O.N.U. și a numeroaselor sale organizații specializate pe teritoriul nostru. Facilitățile pe care noi le-am acordat și eforturile noastre pentru a le ușura sarcina au ca efect atenuarea criticii suscitate de faptul că nu sîntem membri ai Națiunilor Unite. Serviciile pe care noi le facem sînt, într-adevăr, ceea ce se așteaptă din partea Elveției neutre. Ele au devenit o tradiție, constituie un aport la cooperarea mondială și alcătuiesc un element al politicii noastre externe.

În ce privește lumea a treia, sîntem convinși că Elveția va trebui să consacre mijloace tot mai importante ajutorului pentru dezvoltare, așa cum fac și alte țări cu nivel de trai ridicat. Desigur, în rîndul populației noastre întîlnim încă indiferență și scepticism față de această sarcină.

Este cu atît mai important să subliniem tot mai mult că uriașele diferențe dintre nivelele de trai, dintre dezvoltarea socială și economică existente astăzi între națiuni sînt, în cele din urmă, intolerabile. Ele creează o prăpastie între popoare tocmai în momentul în care progresul tehnic impune apropierea lor. Ele împiedică folosirea rațională a resurselor naturale și sfîrșesc prin a provoca încordări politice. În consecință, este necesar ca ele să fie reduse, atît din punct de vedere economic cît și din punct de vedere politic.

Conferința Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare, din primăvara aceasta, de la New Delhi, a admis în unanimitate că ajutorul pentru dezvoltare ar trebui să reprezinte 1 la sută din produsul național brut al țărilor industrializate. Elveția ar urma să dea o sumă de aproximativ 700 milioane de franci pe an. Această cifră nu înglobează numai contribuțiile statului și ale societăților de întrajutorare, dar și pe acelea ale economiei private care, în cazul nostru, sînt importante.

Pe drept cuvînt, așteaptă lumea a treia ajutor din partea țărilor dezvoltate. Dar, în schimb, putem și noi să ne așteptăm la o atitudine adecvată din partea ei. Rămînerea în urmă a țărilor în curs de dezvoltare nu va putea fi depășită decît dacă ele însele depun eforturi mari pe care ajutorul din afară nu le poate înlocui, chiar dacă mărește eficacitatea lor. Iată de ce vom ajuta înainte de toate țările care duc o politică de dezvoltare energică și rațională și care renunță la acțiuni ce depășesc posibilitățile lor ca și la aventurile politice și militare. Un ajutor eficace pentru dezvoltare nu poate fi decît rodul unei strînse colaborări între acela care beneficiază de el și acela care îl oferă, iar colaborarea trebuie să se bazeze pe drept și pe echitate.

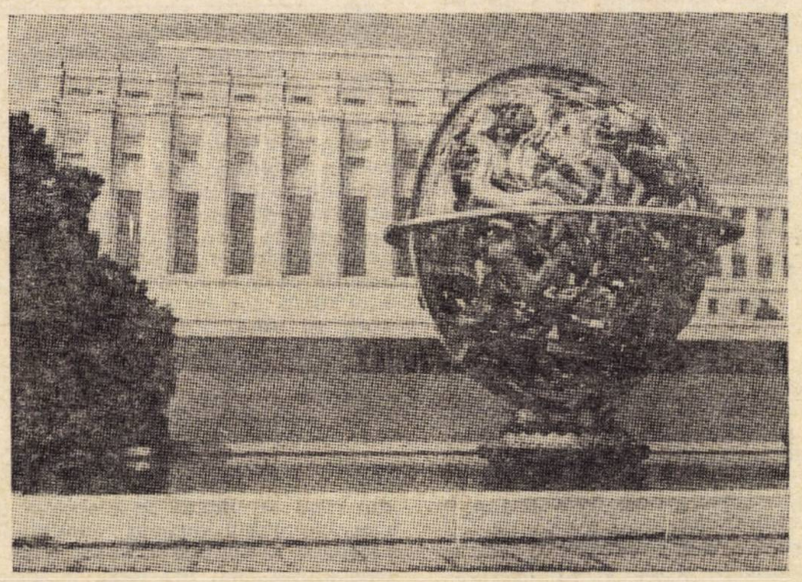

Pe teritoriul Elveției se află sediile a numeroase organizații internaționale. În imagine : Palatul Națiunilor din Geneva

— Nu contează ce-i înăuntru... Bine că sînt sacii plini...

(Din **Christian Science Monitor**)

Alegătorii americani în așteptarea

Ce discrepanță între tumultul vieții politice americane din acest an și perspectiva alegerilor prezidențiale, cel puțin așa cum se conturează acum, în ajunul convenției republicane de la Miami! La capătul unui proces vădind, fără putință de îndoială, o dorință generală de schimbare, de abandonare a practicilor și teoriilor care au împins politica Statelor Unite în impas, alegătorii americani constată că, după toate probabilitățile, nu vor putea schimba nimic. Dacă s-ar prezenta astăzi la centrele de vot și și-ar alege prin sufragiu direct președintele, ei l-ar aduce la Casa Albă fie pe senatorul democrat Eugene McCarthy, fie pe guvernatorul republican Nelson Rockefeller. Așa reiese din sondajele de opinie care încearcă să cîntărească popularitatea relativă a diverșilor candidați posibili. La 7 noiembrie, cei doi oameni politici preferați vor fi însă, după toate aparențele, în afara cursei. Convențiile de la Miami și Chicago sînt pregătite să-i elimine și să ofere corpului electoral posibilitatea de a opta doar între Hubert Humphrey și Richard Nixon. Nu-i de mirare că întregul sistem al alegerilor prezidențiale este pus sub semnul întrebării.

Nu există nici o prevedere a constituției americane și nici o lege federală care să stabilească procedura desemnării candidaților la președinție, prima etapă a sistemului actualmente în vigoare. La cîteva decenii după proclamarea Statelor Unite s-a constatat că nimeni nu știe de fapt cum trebuie să se procedeze pentru a-l alege pe președintele republicii. Președintele Andrew Jackson a fost de părere că, pentru a se respecta principiul separației puterilor în stat, candidații la președinție n-ar trebui desemnați de fracțiunile parlamentare — așa se făcea pe atunci — ci de un for mai reprezentativ. Și au fost inventate convențiile, aceste reuniuni zgomotoase, greu de urmărit, care durează cîteva zile și se soldează cu fixarea candidatului partidului respectiv. Fiecare stat din componența Uniunii americane își alege delegații într-un mod propriu, și în fiecare stat cele două partide procedează diferit. În orice caz, mai puțin de 40 la sută dintre cei 1 330 de delegați și 1 330 de supleanți republicani și dintre cei 3 099 de delegați democrați sînt desemnați direct de alegători. Unele state organizează alegeri preliminare, altele convenții proprii, altele conferințe restrînse ale conducerilor de partid. În cîteva state, rezultatele alegerilor preliminare sînt practic anulate de „regula unității", care obligă pe toți delegații statului la convenția națională să voteze în bloc. Un candidat care a întrunit în alegerile preliminare numai cu cîteva voturi mai mult decît altul va beneficia la convenție de sufragiile tuturor delegaților. În vreo 12 state nu există nici un criteriu precis de desemnare a delegaților. Cei mai mulți dintre oamenii politici care se vor reuni la Miami și Chicago au fost pur și simplu numiți de conducătorii locali ai partidului respectiv. În Georgia, de pildă, guvernatorul Lester Maddox, sprijinitor al lui George Wallace, a conferit între patru ochi cu șeful organizației partidului democrat, James Gray. Astfel au fost numiți cei 64 de delegați ai statului Georgia la convenția de la Chicago. „E o batjocură sinistră la adresa doctrinei un om — un vot dacă un singur om are dreptul de vot și acela este Lester Maddox", a comentat Charles Waltner, care candidează pentru un mandat în Camera Reprezentanților.

Deși sînt departe de a fi reprezentative — în Mississippi, unde negrii constituie 42 la sută din populație, numai trei dintre cei 44 de delegați selecționați pentru Chicago sînt negri, ceea ce l-a determinat pe Charles Evers, unul dintre cei trei, să se retragă și să conteste alegerea — convențiile sînt suverane în ceea ce privește desemnarea candidaților la președinție. Indiferent de ceea ce ar dori alegătorii care i-au trimis sau nu acolo, indiferent de ceea ce arată sondajele de opinie și alte indicii în privința popularității candidaților, delegații acționează în conformitate cu directivele primite de la liderii aparatului local de partid. „Ne lăudăm că am fi o democrație, comenta un om politic citat fără nume de revista U.S. News and World Report, dar cînd se ajunge la alegerea celor mai importanți oameni, candidații la președinție, nu mai practicăm de loc democrația. Mai rău încă, în sistemul nostru se pierde cu totul din vedere singurul lucru esențial și anume că ar trebui desemnați oamenii cei mai calificați pentru funcția de președinte". „Ar fi timpul să punem capăt acestor extravaganțe politice care aduc mai curînd a circ — opinează liderul majorității din Senat, Mike Mansfield — și să introducem schimbările necesare pentru a face sistemul nostru mai eficace, mai modern și mai în acord cu realitățile și dificultățile de astăzi".

PARADOXALA SITUAȚIE A LUI EUGENE MCCARTHY

Chiar dacă această reformă, — cerută de unii oameni politici încă din secolul trecut — se va realiza cîndva (George Gallup arată că este vorba de o revendicare populară), anul acesta alegerile se vor desfășura tot după tipicul cunoscut. Or, anul acesta, divorțul dintre orientarea corpului electoral și instrucțiunile primite de membrii convențiilor este mai evident decît oricînd. Se vorbește deschis despre „convenții prearanjate", la care candidații oficiali ai partidelor — Nixon și Humphrey — controlează încă înainte de deschidere suficiente voturi pentru a fi siguri de desemnarea de la primul tur de scrutin. Managerii campaniei electorale a lui Richard Nixon susțin că au asigurată fidelitatea a 700 de delegați. Iar pentru desemnare sînt necesare numai 667 de voturi, care de obicei se întrunesc nu de la început, ci după un număr variabil de tururi de scrutin, la capătul unor tranzacții și tocmeli complicate. Conducerea partidului democrat afișează aceeași certitudine în privința unei victorii a candidaturii vicepreședintelui Humphrey din prima încercare. Cît de departe sînt aceste aranjamente de a oglindi nu numai starea de spirit și înclinațiile reale ale americanilor cu drept de vot, dar chiar interesele imediate și de viitor ale celor două partide, reiese din succesiunea evenimentelor politice în acest an electoral. Toată lumea e de acord că el a fost marcat de neobișnuit de rapida ascensiune politică a senatorului Eugene McCarthy. Nici măcar el însuși n-a prevăzut, atunci cînd și-a început campania pentru încetarea războiului din Vietnam, că va avea un asemenea succes. Victoria pe care a repurtat-o la 12 martie în alegerile preliminare din New Hampshire a demonstrat două lucruri: 1) că dorința de pace, de renunțare la agresiunea din Vietnam, este mult mai larg răspîndită și mai puternică decît se credea și 2) că președintele Johnson poate fi învins în alegerile din această toamnă. Pe baza acestei demonstrații, Robert Kennedy s-a hotărît să intre și el în cursă, în timp ce președintele Johnson a decis, la 31 martie, s-o abandoneze. Ea a influențat și desfășurarea evenimentelor în tabăra republicană, convingîndu-l pe Nelson Rockefeller că voturile decisive se vor afla anul acesta la stînga, nu la dreapta poziției Administrației și că, deci, desemnîndu-l nu pe Nixon, ci pe el, republicanii ar avea o șansă unică de a reveni la cîrma țării. Iar atunci cînd McCarthy face personal bilanțul lucrurilor pe care le-a pus în mișcare, mai adaugă unul de cea mai mare însemnătate: „Nu vreau să spun că numai mie mi s-ar datora asenti-

mentul președintelui Johnson de a începe tratativele de la Paris. Este însă cert că reacția publicului la campania mea l-a ajutat s-o facă".

Astăzi, McCarthy se află în situația paradoxală de a fi preferat de alegătorii democrați lui Hubert Humphrey (cel puțin așa reiese din unele sondaje de opinie), dar de a nu avea aproape nici o șansă să ajungă candidatul partidului său. Profesioniștilor politicii le displace atît atitudinea sa clară, nenegociabilă, într-o serie de probleme cheie, cît și faptul că nu a urcat treptele spre putere așa cum o prescrie ritualul partidului democrat. Nici măcar cadrele de partid care îl susțineră pe Robert Kennedy nu i s-au alăturat.

ÎN UMBRA PREȘEDINTELUI

Deși pornește ca mare favorit atît al convenției democrate cît și al alegerilor propriu-zise, vicepreședintele Humphrey are o situație despre care la Washington se spune că nu ar fi de invidiat. Oscilînd între obligația de a rămîne fidel pînă la capăt Administrației din care face parte (cu alte cuvinte de a fi leal față de președintele Johnson) și dorința de a-și spori popularitatea printre alegători, el este continuu ținta unor critici înțepătoare. După cum s-a putut vedea și din articolele reproduse în ultimele numere ale revistei la rubrica „Puncte de vedere", unii (ca Henry Steele Commager) îl acuză de „nesinceritate", alții (ca Walter Lippmann) îi reproșează „lipsa unor convingeri ferme". Deși a renunțat la a solicita reînnoirea mandatului său, afirmă observatorii, președintele Johnson nu înțelege să renunțe și la rolul principal în cadrul convenției de la Chicago. Există mai mult decît un dram de adevăr în afirmația aparent glumeață a lui John Criswell, omul de încredere al președintelui în Comitetul național al partidului democrat: „Bineînțeles, domnule președinte, cea mai mare zi a convenției de la Chicago va fi ziua de 27 august" (convenția începe la 26 august, iar la 27 august Lyndon Johnson împlinește 60 de ani). Căci convenția este chemată să fie în primul rînd „o apoteoză a lui Lyndon Johnson, un prilej de elogiere a celor cinci ani ai Administrației lui" (Rowland Evans și Robert Novak în „International Herald Tribune"), „un imn de slavă la adresa Administrației actuale" (unul dintre consilierii lui Humphrey) și abia în al doilea rînd forumul care va desemna pe succesorul lui Lyndon Johnson ca lider al partidului și candidat la președinție. „E clar că președintele Johnson ar prefera ca partidul democrat să piardă alegerile din noiembrie, decît să le cîștige repudiind politica lui față de Vietnam", remarcă un comentator al agenției United Press International. Hubert Humphrey știe însă că, așa cum nu poate obține desemnarea convenției fără sprijinul deplin al președintelui Johnson, îmbrățișarea necondiționată a punctului de vedere oficial în problema războiului din Vietnam îl poate costa, în toamnă, alegerea. „Nu încerc să mă scuz atunci cînd declar că eram dator să încerc să fiu un susținător leal al politicii Administrației, o dată ce această politică a fost stabilită", a spus Hubert Humphrey într-un interviu acordat la sfîrșitul săptămînii trecute revistei „Newsweek". Acum el dorește să urmeze măcar în ultimul sfert de oră curentul de opinie care a determinat în fond retragerea președintelui Johnson și avansarea candidaturii sale, chiar dacă mulți vor considera această distanțare tardivă și interesată. Nu înțelege să meargă însă pînă la capăt și a respins sugestia unor prieteni politici de a demisiona din funcția de vicepreședinte. Atîta timp cît rămîne în umbra președintelui, alegătorii nu îzbutesc însă să-și concentreze atenția asupra lui.

Lupta se duce, după cîte se spune, în jurul metodei de redactare a platformei electorale a partidului democrat. Vicepreședintele Humphrey avea intenția să ofere publicului posibilitatea de a participa la întocmirea ei, organizînd dezbateri preliminare pe această temă în întreaga țară. Președintele Johnson, care controlează direct toate activitățile legate de convenție, a respins această idee și a încredințat unuia dintre consilierii săi, Joseph Califano, sarcina de a redacta un proiect de platformă care să justifice și să laude politica actualului guvern. În sfîrșit, președintele l-a înștiințat pe congressmanul Hale Boggs, președintele Comitetului de întocmire a platformei, că va supraveghea personal textul ei.

CE VOR FACE KENNEDYȘTII?

Altă speranță a vicepreședintelui Humphrey care nu s-a realizat: ar fi vrut să aibă ca tovarăș de listă electorală pe senatorul Edward Kennedy.

unui „Mister X"

Acesta a refuzat însă în termeni categorici să candideze pentru funcția de vicepreședinte. „Pentru mine, anul acesta, e cu neputință. Motivele mele sînt strict personale. Ele decurg din schimbarea în situația mea personală și din responsabilitățile pe care le am ca urmare a ceea ce s-a întîmplat luna trecută". E vorba, evident, de răspunderile ce îi revin ca șef și unic fiu rămas în viață al familiei Kennedy. Dar poate că nu numai despre asta. A-l seconda pe Hubert Humphrey care, în ciuda nuanțelor noi din atitudinea sa, candidează ca reprezentant al politicii combătute energic de Robert Kennedy, ar fi echivalat cu o desolidarizare post-mortem de fratele său mai mare. Nu se presupune că Edward Kennedy ar intenționa să renunțe la cariera politică. De altfel, el însuși a ținut să precizeze că, în calitate de senator al Statelor Unite, își va exprima opinia „față de problemele vitale ale politicii externe și interne pe care partidul democrat trebuie să le urmărească dacă vrea să aibă succes în apropiatele alegeri".

În 1972 sau în 1976, Edward Kennedy, care nu are acum decît 36 de ani, ar putea să candideze pentru funcția supremă, continuînd tradiția familiei. Pentru moment, însă, prietenii politici ai familiei Kennedy, care au refuzat să se alăture fie lui Humphrey, fie lui McCarthy, s-au oprit asupra unui candidat propriu: senatorul George McGovern, adversar hotărît al agresiunii americane în Vietnam. „Orice președinte care ar dori cu adevărat să pună capăt războiului din Vietnam în termeni acceptabili pentru poporul american — a spus el zilele trecute — ar putea s-o facă în 60 de zile. Războiul trebuie să înceteze acum, nu după un an, cinci sau zece, nu după luni de noi bombardamente inutile care nu ajută decît la perpetuarea aiurelilor despre «puterea absolută» și «distrugerea nedureroasă» care ne țin prizonieri de la golful Tonkin încoace". McGovern a făcut această declarație în fața delegației democrate din California, care se angajase să-l sprijine pe Robert Kennedy și care acum trebuie să-și aleagă un nou candidat. Și a adăugat: „E imperios necesar să desemnăm un purtător de stindard care să poată prezenta platforma partidului nostru cu mintea limpede și conștiința curată. Iată de ce am refuzat să sprijin candidatura unui vechi și bun prieten, vicepreședintele Humphrey". De notat că McGovern a fost solicitat încă din toamnă să candideze, dar a refuzat în speranța că va exista o candidatură Robert Kennedy.

Rezultă, din toate acestea, că s-ar putea ca la convenția democrată să nu fie respectat întru totul programul prestabilit. Eugene McCarthy și toți cei care-l sprijină intenționează să impună introducerea în platforma partidului a unor pasaje foarte categorice privind necesitatea încetării războiului din Vietnam, pentru a-l obliga pe Humphrey fie să repudieze politica Administrației și să piardă astfel voturile „uliilor", fie să o susțină pe față și să nu mai fie urmat de nici un adversar al războiului.

Prea multe surprize și răsturnări de situații au colorat — uneori tragic — tabloul politic american, pentru a exclude aprioric o cotitură senzațională la una dintre cele două convenții sau chiar la amîndouă.

REPUBLICANII ȘI ȘANSA ROCKEFELLER

Tabăra republicană pare a se afla, în ajunul deschiderii Convenției de la Chicago, în aceeași „pădure adormită" care a izolat-o, în 1964, de realitățile politice. Deși numai o cincime dintre delegații ce se vor reuni la 5 august au participat la convenția de tristă faimă care l-a desemnat pe Barry Goldwater, sînt puține semne că noul conclav va manifesta clarviziunea necesară. Din tot ceea ce se știe despre Richard Nixon, candidatul care „are convenția în buzunar", esențial este că în noiembrie alegătorii i-l vor prefera pe oricare dintre candidații democrați. Desemnîndu-l pe Richard Nixon, republicanii își refuză orice șansă de a redobîndi puterea. Forța inerției, autoritatea ierarhiei partidului, par a fi însă mai puternice decît logica și deci dorința de a învinge. Dacă se va ghida după criteriul eficienței, convenția republicană îl va desemna pe Rockefeller, singurul dintre reprezentanții acestui partid a cărui popularitate se poate măsura cu cea a liderilor democrați. E semnificativ faptul că ziarul „The New York Times", fidel — încă de la crearea sa — partidului democrat, recomandă desemnarea lui Rockefeller de către convenția republicană, lăsînd să se înțeleagă că, dacă nu-l va agrea pe candidatul democrat, ar putea să-l susțină în alegeri pe Rockefeller. Se întîmplă exact invers decît acum patru

→

ani, cînd ziare și comentatori republicani de prestigiu s-au dezis de candidatul partidului lor și l-au sprijinit pe Lyndon Johnson. „The New York Times" expune clar și complet argumentele în favoarea guvernatorului statului New York.

În privința lui Nixon se poate spune că îl handicapează nu numai propriul său trecut politic, ci și faptul că astăzi, cînd opinia publică americană vrea oameni noi și atitudini politice noi, el face figură de om vechi, depășit, chiar în comparație cu reprezentanții actualei Administrații. Comentatorii care îi prezintă paralel pe favoriții convențiilor — Humphrey și Nixon — sînt unanimi în a observa că acesta din urmă se erijează în campion al tuturor cauzelor pierdute, în timp ce actualul vicepreședinte își dă cel puțin osteneala de a se prezenta ca partizan al cîtorva idei mai noi.

Deci, presupunînd că totul se va desfășura după tiparele prestabilite, alegătorii americani, puși în situația de a opta între Hubert Humphrey și Richard Nixon, îl vor respinge pe cel de-al doilea.

Între factorii de care trebuie să se țină seama în aprecierea situației generale mai este apariția „partidului nr. 3", improvizat de George Wallace, fostul guvernator rasist al Alabamei, a cărui listă separată înregistrează un succes neașteptat. Observatorii explică acest succes prin caracterul insolit al candidaturii. În fond, spun ei, mulți dintre cei ce s-au lăsat convinși să-l urmeze pe acest reacționar înverșunat și lipsit de scrupule (a sacrificat-o ambițiilor sale politice și pe propria sa soție, bolnavă de cancer, pe care a împins-o pe postul de guvernator deși era evident că aceasta îi va scurta viața), au iluzia că au descoperit un „om providențial" în stare să facă ordine în America.

Deși dizident din partidul democrat, George Wallace va determina pierderi de voturi în special în fiefurile ultrareacționare ale partidului republican. De teamă ca nu cumva Wallace să devină în ultimă instanță arbitrul alegerilor prezidențiale — în cazul în care un balotaj ar încredința Camerei Reprezentanților misiunea de a-l desemna pe președinte — s-a creat un Comitet prezidențial popular. Format din cinci lideri democrați și cinci lideri republicani, acest comitet se va strădui ca într-o asemenea destul de improbabilă eventualitate, să convingă toți congressmenii să-l aleagă pe candidatul cu cel mai mare vot popular. Ajungem aici la altă ciudățenie a sistemului electoral american, care se manifestă nu la nivelul convențiilor, ci în faza finală: alegătorul american votează nu pentru o listă prezidențială ci pentru electorii statelor care, la rîndul lor... Dar despre aceasta altădată.

Ceea ce interesează în stadiul actual este perspectiva unui „partid nr. 4", care să concureze partidul democrat în cazul desemnării lui Hubert Humphrey. Ar fi un partid al păcii în Vietnam. McCarthy a declarat că nu-l va conduce, dar că ar putea să-l sprijine. Se avansează chiar ideea unei a patra liste Rockefeller-McCarthy sau McCarthy-Rockefeller.

O asemenea combinație bipartizană ar părea absurdă, exclusă, într-un an normal. Dar este oare acesta un an normal pentru Statele Unite? Ideea de a aduce la Casa Albă, pe o cale ocolită, un președinte popular, este o expresie a speranței, că Statele Unite vor găsi în cele din urmă un „Mister X" capabil să normalizeze situația politică.

Felicia ANTIP

De la trimisul nostru la Rabat, Constantin Florea

Priorități ale economiei marocane

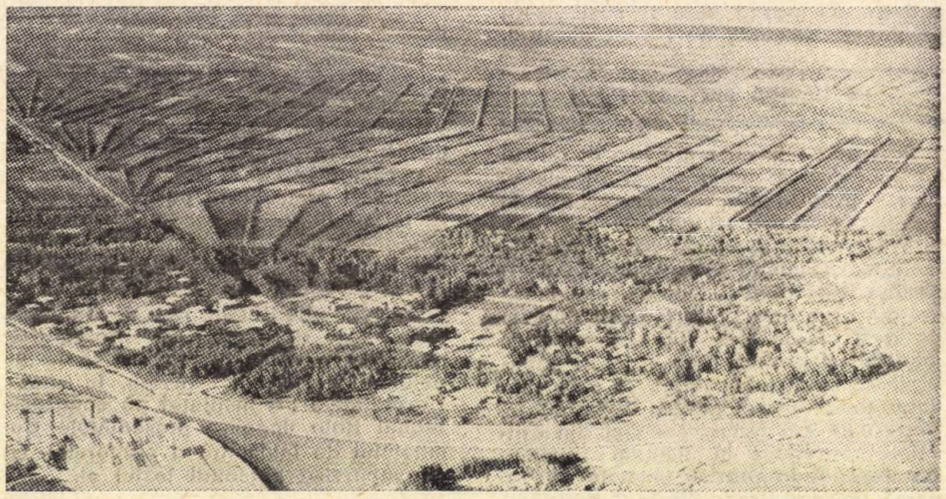

Aceste terenuri din regiunea Beni Mellal au devenit fertile în urma lucrărilor de irigație

Unul din subiectele cele mai frecvent abordate în cadrul convorbirilor pe care le-am avut cu diferite personalități oficiale marocane a fost problema dezvoltării economice a țării, a planurilor și perspectivelor sale de evoluție pe drumul progresului. Eforturile pentru ridicarea economică și culturală a Marocului — ne-au spus interlocutorii noștri — constituie aspectul esențial al luptei noastre pentru consolidarea independenței naționale a țării și pentru afirmarea ei în contextul continentului african și, în general, în viața internațională contemporană.

Încă din primii ani după obținerea independenței, în Maroc, ca și în multe alte țări în curs de dezvoltare, s-a trecut la opera de făurire a unei economii proprii, pe baza elaborării și aplicării unor planuri naționale de dezvoltare avînd drept țel principal lichidarea urmărilor nefaste ale dominației coloniale și asigurarea unei evoluții rapide pe făgașul progresului material și spiritual, al renașterii și înfloririi națiunii. *„Experiența noastră în domeniul planificării* — ne spune dl Bencheikh, șeful serviciului central de statistică din Ministerul Planului — *este de dată recentă. Primul plan marocan, planul bienal (1958—1959), a fost mai mult un plan de tranziție, căruia i-a succedat planul cincinal pe anii 1960—1964. Obiectivele acestuia au fost îndrăznețe dar ritmul de dezvoltare prevăzut — 6,2 la sută în medie pe an — nu a putut fi realizat. Structurile, moștenite din trecut, experiența insuficientă, deficiențele în aprecierea nevoilor și posibilităților reale ale țării, penuria de cadre — toate acestea nu au permis decît îndeplinirea parțială a prevederilor inițiale și nu ne-au îngăduit decolarea rapidă pe care o doream. Trăgînd unele învățăminte din experiența trecutului, următorul plan de dezvoltare — planul trienal (1965—1967) — s-a orientat spre atingerea unor obiective, aș spune, mai modeste, dar mai realiste. In ce privește prioritățile, planul trienal s-a orientat, în primul rînd, spre dezvoltarea agriculturii — obiectivul principal — accelerarea formării de cadre, extinderea turismului, creșterea producției industriale".*

Dl Bencheikh ne pune cu amabilitate la dispoziție cifre și date privind rezultatele planurilor cincinal și trienal. Din ele rezultă că, în anii 1960—1966, producția globală a țării a crescut în medie într-un ritm de 3 la sută pe an; creșteri mai mari au fost înregistrate în unele ramuri industriale (industria energetică și-a sporit producția în acest interval cu 50 la sută, industria extracției de fosfați — cu 49 la sută, industria textilă — cu 60 la sută etc.), precum și în domeniul transporturilor și lucrărilor publice. S-au obținut, de asemenea, progrese în domeniul formării cadrelor, al dezvoltării învățămîntului și culturii, al intensificării turismului. Prevederile planului trienal nu au fost îndeplinite în agricultură, a cărei producție nu a sporit — și din cauza cîtorva ani consecutivi de secetă — decît cu 1,5 la sută pe an (ritm inferior ritmului de creștere a populației — 3 la sută), în domeniul investițiilor. (Deși în anii 1965—1967 investițiile medii anuale au fost de 711 milioane dirhami față de 540 milioane dirhami în anii 1960—1964, înregistrînd astfel o creștere de 32 la sută, procentajul realizării lor, în special în agricultură, a fost inferior sarcinilor inițiale și anume de numai 74 la sută).

„Insuficiența fondurilor alocate agriculturii, creșterea rapidă a populației, ceea ce a necesitat cheltuieli sociale mai mari decît prevăzusem, penuria

de cadre și capitaluri, deficiențele aparatului economic și administrativ, o insuficientă atenție acordată eficienței economice, întîrzieri în lansarea programului de investiții și altele — ne spune dl Bencheikh — *iată cîteva din cauzele deficiențelor menționate, pe care ne-am străduit să le înlăturăm atunci cînd am procedat la întocmirea planului cincinal de dezvoltare pe anii 1968—1972*".

Referindu-se la caracteristicile principale ale acestui nou plan, șeful serviciului de statistică din ministerul de resort sublinia faptul că în elaborarea lui (operă, în principal, a economiștilor marocani) s-a ținut seama într-o măsură mai mare decît în trecut de posibilitățile reale, interne și externe, ale țării. Obiectivul fundamental al actualului cincinal „*este acela de a elimina o serie de obstacole din calea dezvoltării economice a țării și de a crea structurile necesare în vederea unei decolări industriale*". In acest scop, planul — elaborat pe baza indicațiilor M. S. regele Hassan al II-lea al Marocului — își propune să acționeze în trei direcții de bază : 1) evidențierea mijloacelor necesare pentru dezvoltarea agriculturii, care rămîne în continuare, după cum ni s-a spus, „*imperativul numărul unu*"; 2) definirea unei politici pe termen lung în ce privește formarea cadrelor și folosirea brațelor de muncă ; 3) reexaminarea problemei asistenței externe și căutarea unor formule proprii de dezvoltare a economiilor interne ale populației și investițiilor în sectoarele productive.

Planul cincinal prevede un ritm mediu anual de creștere a producției globale de 4,3 la sută și investiții în economia națională în valoare totală de 11 450 milioane dirhami din care — dacă ne referim la proveniența lor — 53,7 la sută vor fi suportate de către stat, 26,1 la sută — de către sectorul particular etc. In ce privește orientarea alocațiilor din bugetul statului, ea se prezintă în felul următor : 47,4 la sută — agricultură, 30,1 la sută — industrie și transporturi, 16 la sută — acțiuni social-culturale, turism etc.

Abordînd problema priorităților economice, așa cum rezultă ele din cifrele menționate mai sus, dl Bencheikh ne spunea : „*In Maroc, agricultura constituie încă principalul sector social-economic : 75 la sută din populație trăiește și lucrează la sate, producția agricolă furnizează 30 la sută din venitul național al țării, iar exporturile noastre au — în proporție de 50 la sută — un caracter, de asemenea, agricol. Viața pune în fața noastră necesitatea imperioasă de a accelera dezvoltarea agriculturii dacă dorim să ameliorăm nivelul de trai al populației și să nu fim puși în fața unor deficite alimentare care riscă să se producă în anii următori și să apese greu asupra balanței de plăți a țării. Pe de altă parte, trebuie să facem față, în prezent, unui puternic exod rural (circa 100 000 de persoane pleacă anual de la sate la orașe), cauzat de o serie de factori, printre care și faptul că sporirea populației rurale nu a fost însoțită de o dezvoltare economică corespunzătoare. Proiectele de dezvoltare a agriculturii, prevăzute a fi aplicate în cursul cincinalului, sînt menite să ducă la frînarea acestui exod rural și să asigure în același timp o creștere a numărului locurilor de muncă din economie*".

La ministerul marocan al agriculturii și pădurilor, dl Haddoui Rachid, directorul studiilor și afacerilor economice și juridice, specialist de frunte în problemele agriculturii, a avut amabilitatea să ne furnizeze informații mai detaliate asupra direcțiilor de dezvoltare a agriculturii țării sale. „*Problema ridicării agriculturii* — accentua el — *este esențială pentru dezvoltarea economiei generale a țării, pentru consolidarea independenței economice. Nu dorim să fim tributari nici unei țări, nu dorim să depindem doar de o singură piață. Pentru a ne diversifica însă schimburile comerciale, pentru a deveni competitivi, se impune să diversificăm și să modernizăm producția, printre altele să obținem o creștere a valorii produselor agricole pe care le exportăm. Concepem, însă, dezvoltarea agriculturii nu izolat de evoluția celorlalte sectoare economice, ci în strînsă legătură cu ele, în cadrul unui plan general de dezvoltare integrată a agriculturii și industriei*".

Necesitatea de a accelera dezvoltarea agriculturii a impus elaborarea unui vast program, incluzînd patru feluri de acțiuni : sporirea suprafețelor cu culturi irigate ; ameliorarea și modernizarea agriculturii pe terenurile secetoase ; continuarea și extinderea luptei contra degradării solului ; dezvoltarea creșterii vitelor. Printre acestea, prioritare sînt amenajările hidraulice în scopul extinderii suprafețelor irigate. (In Maroc, cantitatea de precipitații se repartizează foarte inegal de-a lungul anului, o mare parte a pămînturilor avînd de suferit din cauza lipsei de apă la timpul potrivit). Acțiunea de construire a barajelor, începută încă în anii trecuți, va fi continuată în perioada 1968—1972 prin terminarea construcțiilor deja începute la Mechra-Klila, Basse-Moulouya, Ait Aadel și Ziz, construirea a șase noi baraje (la Loukkos, Arabat, Grou, Sidi. Chého, Massa. Zaouia N'Ourbaz), amenajarea în vederea irigațiilor a zonelor Basse-Moulouya, Nakla, El Kansera. Efectuarea acestor lucrări — pentru care statul marocan alocă 746 milioane dirhami — va permite creșterea suprafețelor irigate cu 177 000 de hectare, ceea ce va ridica totalul acestor suprafețe — la sfîrșitul cincinalului — la aproape 400 000 de hectare (obiectivul final stabilit fiind de 1 000 000 de hectare). Paralel cu extinderea suprafețelor irigate sînt prevăzute măsuri privind : ameliorarea solurilor, dezvoltarea producției de furaje, aprovizionarea agriculturii cu îngrășăminte, semințe selecționate și mașini, efectuarea de împăduriri și reîmpăduriri, stimularea creării de „gospodării-pilot", practicînd o exploatare modernă a solului, implantarea de noi culturi (bumbac, oleaginoase, orez, sfeclă de zahăr) etc. Iată doar cîteva din acțiunile pe care statul marocan intenționează să le aplice în domeniul agriculturii, în anii cincinalului, de succesul cărora depind în mare măsură satisfacerea nevoilor consumului național, integrarea agriculturii în ansamblul dezvoltării agrar-industriale a țării, îmbunătățirea pozițiilor ei în comerțul internațional.

Referitor la acest ultim aspect, dl Haddoui Rachid, reluînd o idee subliniată la începutul convorbirii noastre, își exprima satisfacția pentru extinderea, în ultimii ani, a colaborării economice și a schimburilor comerciale dintre Regatul Marocului și o serie de țări socialiste, printre care și România. „*Am salutat cu satisfacție încheierea primelor acorduri de cooperare economică cu țara dumneavoastră, în urma vizitei în Maroc a ministrului afacerilor externe al României. Apreciem seriozitatea și corectitudinea țării dv. în relațiile sale economice. Comerțul, colaborarea economică dintre state servesc pacii și amiciției dintre popoare și state*".

reflector

TURISMUL ÎN R. S. CEHOSLOVACĂ

La Praga s-au anunțat recent datele oficiale privind turismul internațional în R. S. Cehoslovacă în primul semestru al anului curent. Conform agenției C.T.K., în această perioadă Cehoslovacia a fost vizitată de 1 835 588 turiști străini, ceea ce reprezintă un spor de 20,3 la sută față de aceeași perioadă a anului trecut. Dintre aceștia, 1 432 665 au fost turiști din țările socialiste, adică 78,4 la sută, față de 1965 înregistrîndu-se procentual o creștere a numărului turiștilor din aceste țări. După cum anunță Comitetul guvernamental pentru turism, cel mai mare număr de turiști, în perioada ianuarie-iulie 1968, au venit din R. D. Germană. Urmează apoi în ordine turiștii din R. P. Ungară, R. P. Polonă, Austria, R. F. a Germaniei, R.S.F. Iugoslavia, R. P. Bulgaria. Din punct de vedere numeric, situația se prezintă foarte diferit. De pildă, la 3 turiști maghiari revine un turist din Austria, iar la 4,5 turiști din R.D.G. — un turist din R.F.G. După cum se subliniază în comunicat, Comitetul guvernamental pentru turism a ținut să prezinte cu această ocazie o situație generală a turismului internațional în R. S. Cehoslovacă în scopul informării opiniei publice.

DUPĂ ATERIZAREA FORȚATĂ A AVIONULUI COMPANIEI „EL AL"

La 23 iulie, ora 0,35, un aparat Boeing-707, aparținînd companiei aeriene izraeliene „El Al", ateriza forțat pe aeroportul Dar-El-Beida din Alger. Avionul decolase din Roma cu ținta Tel-Aviv, avînd la bord 38 de pasageri și un echipaj format din 11 persoane. Doi pasageri, ajutați de un al treilea, pătrunseseră în cabina pilotului și obligaseră echipajul să-și schimbe ruta și să aterizeze pe aeroportul amintit. Cei trei au declarat că fac parte din mișcarea „Frontul popular de eliberare al Palestinei", organizație care, de altfel, și-a luat asupra sa întreaga acțiune, declarînd ulterior că n-a informat în prealabil asupra acesteia autoritățile algeriene.

Consiliul de Miniștri izraelian a împuternicit pe primul ministru și pe ministrul de externe să întreprindă demersurile diplomatice, mergînd chiar pînă la convocarea Consiliului de Securitate, pentru a recupera pasagerii și avionul. Referindu-se la incidentul amintit, ministrul de externe algerian, A. Bouteflika, a declarat : „Algeria nu este amestecată în această afacere nici direct, nici indirect și este normal ca să aștepte să cunoască implicațiile înainte de a-și defini poziția. Algeria este o țară suverană și respectă morala internațională". Pe de altă parte, s-a anunțat că femeile și copiii care fuseseră printre pasagerii avionului, cît și stewardesele, au sosit la Tel-Aviv.

După cum anunță agenția „France Presse", guvernul algerian a informat Organizația internațională a aviației civile că va restitui avionul și va permite ca și restul pasagerilor să părăsească Algeria imediat după terminarea anchetei.

SINTEZE

Nefolosirea forței — principiu fundamental al legalității internaționale

Prof. univ. dr. docent Edwin Glaser

...Era în 1922. La Washington, în cadrul conferinței „celor nouă puteri", care avea drept obiect să completeze reorînduirea relațiilor internaționale ale lumii capitaliste după primul război mondial — operă începută prin sistemul de la Versailles —, puterile occidentale cereau Japoniei să renunțe la „cele 21 de puncte" pe care le impusese în 1915 Chinei și care trebuiau să facă din această uriașă țară o colonie japoneză. Puterile occidentale, care doreau să participe și ele la exploatarea colonialistă a poporului chinez, își fundamentau pretenția ca Japonia să abandoneze „titlul juridic" asupra monopolului însușirii resurselor naturale și roadelor muncii locuitorilor Chinei prin argumentul că la temelia înțelegerii inegale chino-japoneze din 1915 stătuseră presiunile exercitate de imperiul japonez, violența, forța. Baronul Sidehara, delegatul Japoniei la conferința de la Washington, a replicat: „Este evident că nici un popor nu consimte de bună voie abandonarea unor drepturi teritoriale sau altcum importante. Dacă se recunoaște o dată că drepturi concedate solemn prin tratate pot fi revocate oricînd pe considerația că au fost consimțite împotriva voinței reale a cedentului, se creează un precedent extrem de primejdios, cu urmări ce merg departe pentru stabilitatea relațiilor internaționale existente din Asia, Europa și restul lumii..." *)

Baronul Sidehara se referea la faptul că, în fond, multe tratate ale lumii bazate pe exploatarea omului de către om erau rezultatul presiunii, al folosirii forței sau al amenințării că va fi folosită forța și că a anula un acord pentru acest motiv ar însemna a pune sub semnul îndoielii validitatea acelor rînduieli statornicite atunci în relațiile dintre state. În adevăr, în relațiile internaționale din trecut — după cum se vede, un trecut nu prea îndepărtat — faptul că un tratat era încheiat sub influența presiunilor, a amenințărilor cu folosirea forței, sau chiar ca rezultat al folosirii forței nu constituia un motiv de nulitate a acordului. *Coacta voluntas, sed tamen voluntas* (voință constrînsă, dar totuși voință) — aceasta era în mod vădit poziția unor mari puteri în ce privește efectele aplicării politicii de forță. „Gott ist mit den stärkeren Bataillonen" (Dumnezeu ține cu batalioanele mai puternice), cuvîntul atribuit regelui Frederic al II-lea al Prusiei, reia peste secole faimosul „vae victis" (vai de cei învinși) al legendarului Brennus, care — atunci cînd locuitorii Romei învinse i s-au plîns că deși aurul adus de ei spre răscumpărarea cetății lor de distrugere avea greutatea convenită, învingătorii pretind aur mai mult — și-a aruncat spada în talerul cîntarului, spre a arăta că nu dreptul cîrmuiește relațiile internaționale, ci forța. Și ce alt sens ar putea avea legenda despre Alexandru Machedon, care taie cu sabia nodul gordian, decît afirmația că problemele complexe ale vieții internaționale pot și trebuie rezolvate prin forță?... De la afirmațiile lui Sidehara au trecut doar 46 de ani. Citim în proiectul elaborat de Comisia de drept internațional a O.N.U. — proiect care a servit drept bază de discuție Conferinței referitoare la dreptul tratatelor a cărei primă sesiune a avut loc la Viena (în lunile martie-mai a.c.) — la articolele 48 și 49 următoarele: *„Constrîngere exercitată asupra reprezentantului unui stat.* Exprimarea consimțămîntului unui stat de a fi legat de tratat, care a fost obținută prin constrîngerea exercitată asupra reprezentantului său prin acte sau amenințări îndreptate împotriva persoanei sale este lipsită de orice efect juridic". Și mai departe, *„Constrîngere exercitată asupra unui stat prin amenințarea sau folosirea forței.* Este nul orice tratat a cărui încheiere a fost obținută prin amenințarea sau prin folosirea forței, prin nesocotirea principiilor Cartei Națiunilor Unite".

Este astfel afirmat, de o conferință de drept internațional cu o largă participare, un principiu opus celui care, necontestat, a dominat pînă mai deunăzi relațiile internaționale și dreptul internațional. În timp ce, încă în secolul trecut, un jurist de seamă, Rudolf von Ihering, îndrăznea să afirme că „forța creează dreptul", acum se proclamă că ceea ce este statornicit ca rezultat al folosirii amenințărilor, sub acțiunea și din cauza folosirii forței, este nul, nu are valoare, respectiv „forța nu creează dreptul".

NORMĂ GENERAL-OBLIGATORIE

După cum se amintește în textele mai sus reproduse, și trebuie subliniat că ele nu tind să creeze norme noi de drept ci formulează corect și just dreptul internațional în vigoare astăzi, principiile Cartei Națiunilor Unite interzic folosirea forței ca mijloc de rezolvare a problemelor internaționale. În Preambulul Cartei — adoptată de conferința de la San Francisco la 25 iunie 1945 și intrată în vigoare la 24 octombrie 1945 — se spune că popoarele Națiunilor Unite sînt hotărîte să ferească generațiile viitoare de flagelul războiului, care de două ori într-o viață de om a cauzat omenirii suferințe nespuse, și „în acest scop, să accepte principii și să instituie metode garantînd că nu va fi făcut uz de forța armelor"... Iar la articolul 2, punctul 4, din Cartă, printre principiile potrivit cărora sînt obligate să acționeze atît Organizația cît și statele-membre, se proclamă că: „Membrii Organizației se abțin, în relațiile lor internaționale, să recurgă la amenințarea sau la folosirea forței fie împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite".

Formularea aci citată ar putea face să se creadă că nefolosirea forței constituie un principiu aplicabil numai în relațiile dintre statele membre ale O.N.U. În realitate, însă, este vorba de un *principiu general al dreptului internațional contemporan,* pe care Carta nu face decît să-l consacre în mod special, ceea ce, între altele, rezultă și din prevederile articolului 2, punctul 6, al Cartei, potrivit căruia „Organizația are grijă ca statele care nu sînt membre ale Organizației Națiunilor Unite să acționeze în conformitate cu aceste principii în măsura necesară menținerii păcii și securității internaționale". Este limpede că inserarea unei asemenea prevederi în Cartă a fost posibilă numai pentru că *menținerea păcii și securității internaționale și — implicit — respectarea principiului nefolosirii forței sînt obligatorii pentru toate statele, fără nici un fel de excepție, în temeiul dreptului internațional general.*

Convergent cu principiul nefolosirii forței, în același articol 2, la punctul 3, se prevede că „Membrii Organizației Națiunilor Unite își reglementează diferendele internaționale prin mijloace pașnice, astfel încît pacea și securitatea internaționale precum și justiția să nu fie puse în pericol", iar la articolul 33 litera (a) din Cartă se spune că „1. Părțile la orice diferend a cărui prelungire este susceptibilă de a amenința menținerea păcii și securității internaționale trebuie să-i caute rezolvarea, mai înainte de toate, pe calea negocierii, a anchetei, a mediației, a concilierii, a arbitrajului, a reglementării judiciare, a recurgerii la organisme sau acorduri regionale, sau prin alte mijloace pașnice la alegerea lor".

În felul acesta, se desprinde o constatare care este esențială pentru înțelegerea deosebirii de esență între dreptul internațional, anterior primului război mondial, și dreptul internațional în vigoare astăzi, deosebire care se poate preciza în felul următor:

Dreptul internațional al trecutului îngăduia statelor folosirea forței și, în primul rînd, folosirea armelor, a războiului, ca un mijloc al politicii lor externe. Războiul era *„ultima ratio regum"* („ultimul argument al regilor", inscripție gravată pe tunurile armatei habsburgice), iar dreptul internațional

*) Conference on limitation of armaments, Washington, 1921—1922, Londra, 1922, p. 64.

recunoştea statelor dreptul de a începe război, recunoştea drept legitime rezultatele victoriei în război, indiferent dacă motivele războiului erau considerate juste sau nejuste (potrivit concepţiilor de dreptate şi morală ale claselor dominante din momentul istoric dat). Hugo Grotius, unul dintre primii scriitori de drept internaţional, şi-a intitulat lucrarea consacrată expunerii dreptului internaţional „Despre dreptul războiului şi al păcii", referindu-se la faptul că acest drept trebuie să se aplice în relaţiile dintre state atît în timp de pace cît şi în timp de război. Dar, în realitate, dreptul internaţional nu poate fi în acelaşi timp şi drept al păcii şi drept al războiului. Dacă statele au drept la pace, statele nu au, nu pot avea şi nu trebuie să aibă un drept de a începe război. Dreptul la pace şi dreptul la război sînt noţiuni care se exclud reciproc. Dacă în aparenţă dreptul internaţional al trecutului recunoştea anumite principii general-democratice, ca de exemplu respectarea cuvîntului dat, inviolabilitatea teritoriului de stat, neamestecul în treburile interne ale altuia, el consacra, de asemenea, recunoscînd rezultatele impuse de agresorul victorios statului victimă a agresiunii, răsturnarea şi posibilitatea răsturnării prin forţă, forţa armelor, a tuturor efectelor practice, concrete, pe care aplicarea menţionatelor principii trebuia să le asigure. Cu alte cuvinte, dreptul internaţional a fost, în cea mai mare măsură, în realitate în secolele trecute un drept al celui mai tare, un „drept al pumnului".

Dreptul internaţional în vigoare azi este fundamental diferit. Acest drept interzice războiul de agresiune, ca o crimă internaţională, interzice statelor să atace cele dintîi alte state. Mai mult decît atîta, interzice statelor să folosească ca un mijloc al politicii lor internaţionale, pentru reglementarea problemelor lor litigioase cu alte state, ameninţarea şi forţa.

„NU DREPTUL FORŢEI, CI FORŢA DREPTULUI"

Trecerea de la vechiul drept al gînţilor — care recunoştea statelor dreptul de a folosi forţa şi ameninţarea — la dreptul care interzice folosirea forţei — s-a făcut, după cum s-a putut vedea din cele ce precedă, relativ repede. Documentele internaţionale care marchează etapele acestei transformări sînt următoarele: Pactul Ligii Naţiunilor — el însuşi parte a Tratatului de pace de la Versailles (28 iunie 1919) — fără a ilegaliza propriu-zis dezlănţuirea de noi războaie, îngreuia totuşi într-o anumită măsură agresiunea, cerînd ca, mai înainte de a trece la folosirea forţei armate, statul care se socoteşte nedreptăţit de purtarea altui stat să se supună unor anumite proceduri internaţionale printre care deferirea litigiului Consiliului Ligii etc.

În anul 1923, Liga Naţiunilor a adoptat un proiect de Tratat de asistenţă mutuală în care se spunea (la articolul 1) că „Înaltele părţi contractante, afirmînd că războiul de agresiune este o crimă internaţională, îşi iau angajamentul solemn de a nu-şi atrage învinuirea de a fi săvîrşit o asemenea crimă, faţă de nici un stat". Dintre cele 29 de state cărora proiectul le-a fost supus spre semnare, nici unul nu a ridicat vreo obiecţie împotriva ideii că războiul de agresiune constituie o crimă.

Un an mai tîrziu, la 2 octombrie 1924, cea de-a cincea Adunare a Ligii Naţiunilor, printr-o rezoluţie adoptată de unanimitatea delegaţilor celor 48 de state pe atunci membre ale Ligii, a adoptat aşa-zisul Protocol de la Geneva care condamna războaiele de agresiune. Este adevărat că acest Protocol nu a fost ratificat. El constituie, totuşi, o dovadă că în lumea întreagă începuse să se considere ca fiind potrivnică dreptului internaţional dezlănţuirea de către un stat a războiului împotriva altui stat.

La 24 septembrie 1927, Adunarea Ligii Naţiunilor a adoptat în unanimitate o Declaraţie privitoare la războiul de agresiune, în Preambulul căreia se spune, între altele, că „războiul de agresiune nu poate servi niciodată drept mijloc de reglementare a litigiilor internaţionale şi în consecinţă este o crimă internaţională..."

Dacă Liga Naţiunilor exprima, în felul acesta, în primul rînd, sentimentul de justiţie al popoarelor europene, un act internaţional adoptat la Havana, în ziua de 18 februarie 1928, la cea de-a şasea conferinţă interamericană, aducea expresia consensului unanimităţii celor 21 de state americane la ideea că „războiul de agresiune este o crimă internaţională împotriva genului uman".

În felul acesta se pregătise terenul pentru aşa-numitul pact Briand—Kellogg (după numele miniştrilor de externe ai Franţei şi S.U.A. ce negociaseră textul documentului) care prevedea că „toate modificările în relaţiile dintre ţări să fie efectuate numai cu ajutorul unor mijloace paşnice... unind prin aceasta înseşi statele civilizate ale lumii în renunţarea comună la război ca instrument al politicii lor naţionale..." Articolul 1 al Pactului Briand—Kellogg declara că reprezentanţii statelor condamnă, în mod solemn, în numele popoarelor lor, recurgerea la război pentru rezolvarea litigiilor internaţionale şi renunţă la el ca la un instrument al politicii naţionale, în relaţiile unuia cu ceilalţi, iar articolul 2 statua: părţile convin că „reglementarea sau rezolvarea tuturor diferendelor sau conflictelor, care se pot ivi între ele, oricare le-ar fi caracterul sau originea, nu se va efectua niciodată cu ajutorul altor mijloace decît al celor paşnice".

Pactul Briand—Kellogg (numit şi Pactul de la Paris) a fost semnat la 27 august 1928, iar spre începutul anului 1929 fusese adoptat deja de 63 de state, covîrşitoarea majoritate a statelor în fiinţă atunci, inclusiv toate marile puteri. Cîţiva ani mai tîrziu, acestui act internaţional de interzicere a agresiunii i s-a adăugat definirea ei, prin convenţiile de la Londra, din 3, 4 şi 5 iulie 1933, la care participau U.R.S.S., România, Cehoslovacia, Iugoslavia, Afganistan, Polonia, Turcia şi alte ţări, convenţiile incriminînd drept agresiune din partea unui stat ştirbirea inviolabilităţii teritoriului altui stat, adică a teritoriului pe care acesta îl avea în acel moment sub stăpînire. Tribunalul de la Nürnberg, în istorica sa sentinţă din 1 octombrie 1946 s-a întemeiat cu drept cuvînt pe toate documentele internaţionale aici amintite şi, printre altele, prevederile pactului Briand—Kellogg, spre a condamna pe principalii criminali de război hitlerişti pentru crima de agresiune. Trebuie amintit, de altfel, că la baza jurisdicţiei Tribunalului de la Nürnberg a stat un important document internaţional de după cel de-al doilea război mondial. Actul de la Londra din 8 august 1945 a cărui anexă, Statutul Tribunalului Internaţional Militar de la Nürnberg, prevede la articolul 6 că „Următoarele acţiuni şi oricare din ele constituie crime supuse jurisdicţiei Tribunalului printre care crimele împotriva păcii şi anume: plănuirea, pregătirea, dezlănţuirea sau ducerea unui război de agresiune..." Trebuie notat de asemenea că principiile care stau la baza Statutului Tribunalului Militar Internaţional de la Nürnberg şi a sentinţei rostite de acesta au fost însuşite de Adunarea Generală a O.N.U. prin rezoluţia 95/I din 11 decembrie 1946.

Dacă, astfel, interzicerea folosirii forţei în manifestarea sa cea mai vădit primejdioasă — războiul de agresiune — ajunsese să facă parte integrantă din dreptul internaţional încă mai înainte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial, extinderea acestei interdicţiuni la orice folosire a forţei şi ameninţării cu folosirea forţei, ca instrument al politicii naţionale în raport cu alte state, a fost rezultatul dezvoltării dreptului internaţional în condiţiile de după cel de-al doilea război mondial. Trebuie spus că Nicolae Titulescu intuise de mult necesitatea acestei dezvoltări. Astfel, la 18 martie 1936, referindu-se la pătrunderea trupelor naziste în zona Renaniei, demilitarizată prin Tratatul de la Versailles, el spunea în Consiliul Ligii Naţiunilor: „Denunţarea unilaterală a tratatului trebuie să aibă consecinţe internaţionale, căci altfel s-ar dărîma temeliile majorităţii statelor, a căror viaţă este bazată pe respectul legii. Am intra într-o lume care ar fi guvernată nu de forţa dreptului ci de dreptul forţei". Şi mai departe: „Nici o consideraţie subiectivă nu poate îndritui pe cineva să-şi facă dreptate singur".

Primul document internaţional care interzice recurgerea la forţă, în general, îl constituie prevederile, mai sus reproduse, ale Cartei O.N.U. Dar multe alte documente internaţionale postbelice — pornind de la constatarea că nu numai războiul de agresiune, nu numai folosirea, în general, a forţei armelor, dar folosirea oricărui fel de constrîngere, inclusiv ameninţările, ca instrument al politicii internaţionale, este inadmisibilă, punînd în pericol pacea şi securitatea lumii şi prejudiciind relaţiile normale dintre state, dintre popoare, — proclamă interzicerea recurgerii la ameninţarea şi folosirea forţei ca un mijloc de reglementare a diferendelor internaţionale. Astfel, rezoluţia O.N.U. 1815/XVII din 18 decembrie 1962, intitulată „Examinarea principiilor de drept internaţional privind relaţiile prieteneşti şi cooperarea între state în conformitate cu Carta O.N.U.", în care sînt precizate şapte principii fundamentale ale relaţiilor normale între state, enumeră ca primul dintre ele „(a) Principiul că statele se abţin, în relaţiile lor internaţionale, de a recurge la ameninţarea sau la folosirea forţei, fie împotriva integrităţii teritoriale sau a independenţei politice a oricărui stat, fie în orice alt fel incompatibil cu scopurile Naţiunilor Unite". Trebuie spus că, dacă în felul acesta se proclamă caracterul de *normă universală, în egală măsură obligatorie pentru toate statele*, fie ele membre sau nemembre ale O.N.U., a principiului nefolosirii forţei şi a ameninţării ca instrument al politicii internaţionale a statelor, cunoscutele declaraţii de la Bandung (1955), Belgrad (1961), Cairo (1964) şi Carta Organizaţiei Unităţii Africane consacră şi ele, întărind-o, această normă fundamentală a legalităţii internaţionale, învederează caracterul său *universal*.

→

Referindu-se la caracteristicile perioadei pe care o străbate azi omenirea, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea următoarele : *„Trăim o epocă revoluționară de adînci transformări economice, sociale și naționale care își pun amprenta asupra întregii evoluții a lumii contemporane. Desfășurarea vieții internaționale este determinată de lupta dintre forțele progresiste, antiimperialiste și forțele reacțiunii, ale imperialismului"*.

Într-adevăr, este limpede că încetățenirea în instituțiile dreptului internațional contemporan a interzicerii folosirii forței și a amenințării ca instrument al reglementării litigiilor internaționale poartă pecetea acțiunii forțelor progresiste care transformă lumea : statele socialiste, mișcarea comunistă și muncitorească internațională — forța cea mai înaintată a societății —, mișcarea de eliberare națională a popoarelor împotriva dominației coloniale, lupta împotriva imperialismului și neocolonialismului a statelor care și-au cucerit recent independența și merg pe calea progresului economic, social, a consolidării suveranității lor naționale, mișcările progresiste, antiimperialiste de pretutindeni.

Profund atașată cauzei libertății, progresului social și păcii, România, alături de celelalte țări socialiste frățești, militează cu perseverență pentru instaurarea și consolidarea unor noi relații între țările lumii bazate pe principiile respectării independenței și suveranității naționale, egalității depline în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, dreptului fiecărui popor de a fi stăpîn pe soarta sa. În activitatea pe care o desfășoară pe plan internațional, Partidul Comunist Român și guvernul țării noastre acordă, totodată, o deosebită importanță principiului reglementării pașnice a problemelor litigioase între state, folosirii metodei tratativelor în rezolvarea problemelor internaționale, opunîndu-se cu hotărîre oricăror politici și soluții bazate pe forță, pe „dreptul celui mai tare".

Forța nu creează dreptul, forța nu dă răspunsuri viabile situațiilor complexe care confruntă astăzi omenirea, iar folosirea forței, înfruntările armate și în general actele de violență, departe de a contribui la reglementarea unei probleme, îndepărtează popoarele de la obiectivul instaurării păcii, mărind instabilitatea și agravînd insecuritatea în relațiile internaționale.

Încă înainte de izbucnirea conflictului armat din Orientul Apropiat din iunie 1967, România — subliniind faptul că un război sau un conflict armat între statele arabe și Izrael nu ar servi nici unora nici altora, ci numai cercurilor reacționare, imperialismului internațional — și-a exprimat speranța că se va face totul pentru evitarea unui conflict armat, că problemele litigioase se vor rezolva pe calea înțelegii între părți, că se va ajunge la acorduri rationale și echitabile, care să țină seama de drepturile legitime ale popoarelor interesate.

Cînd conflictul armat din Orientul Apropiat a izbucnit, Comitetul Central al Partidului Comunist Român și guvernul român, în Declarația publicată la 11 iunie 1967, au precizat că „desfășurarea evenimentelor a demonstrat că folosirea forței armate nu poate constitui un mijloc de rezolvare a problemelor litigioase dintre state, servind numai scopurilor imperialismului, în frunte cu cel american, și reacțiunii din țările respective". Iar președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, a subliniat în fața Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite că „folosirea exclusivă de mijloace pașnice constituie un prim element care ar putea ajuta la găsirea unor soluții rationale și trainice problemelor litigioase din Orientul Apropiat".

În zilele noastre se manifestă cu o intensitate deosebită, generată de dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție ale societății, tendința popoarelor de apropiere, nevoia lor de a se cunoaște mai bine, de a conlucra mai strins, ceea ce face să sporească valoarea acelor activități care militează pentru excluderea forței ca instrument de soluționare a problemelor litigioase, se situează pe poziția că numai dreptul creează forța și manifestă atașament față de înrădăcinarea unor principii de etică și justiție în relațiile internaționale.

În pofida voinței popoarelor, cercurile imperialiste și reacționare continuă, însă, să încalce normele recunoscute ale dreptului internațional, atentează la suveranitatea și independența națională a statelor, nesocotesc drepturile legitime ale popoarelor, creează, în diferite colțuri ale lumii, focare de încordare și conflicte.

Ce exemplu mai grăitor există în acest sens decît războiul de agresiune prin care de ani de zile Statele Unite ale Americii încearcă să-și impună voința poporului vietnamez ! Aici, ca în toate problemele litigioase ale vieții internaționale, soluția nu poate fi militară. Ea trebuie să fie politică, să fie rezultatul negocierilor. Pentru a putea avea loc negocieri între părțile interesate privind ansamblul problemei vietnameze trebuie, în primul rînd, să ia sfîrșit, necondiționat, integral, pentru totdeauna, bombardamentele efectuate din ordinul guvernului S.U.A. asupra R. D. Vietnam.

Pe deplin solidară cu eroicul popor vietnamez, Republica Socialistă România a militat și militează cu hotărîre pentru încetarea definitivă a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam, pentru oprirea agresiunii S.U.A. în această parte a lumii, pentru respectarea dreptului sfînt al poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta, conform intereselor și năzuințelor proprii, fără nici un amestec din afară.

În activitatea pe care o desfășoară pe arena internațională, statul nostru pornește de la convingerea profundă că actualmente nu există probleme internaționale care să nu fie susceptibile de a fi rezolvate pe cale pașnică, în primul rînd prin negocieri la care să participe părțile în cauză. O condiție indispensabilă pentru a se putea folosi uriașul arsenal de mijloace ce stau la dispoziția statelor pentru a reglementa problemele internaționale litigioase o constituie nefolosirea amenințării și a forței. Este — în perspectivă istorică — o premisă indispensabilă ridicării nivelului relațiilor internaționale de la treapta pe care ele s-au situat într-un trecut relativ apropiat la înălțimea demnității umane, a cooperării tuturor popoarelor în scopuri pașnice.

LA PAZ

conflictul între civili

Antonio Arguedas, fostul ministru de interne

și militari

Generalul Barrientos

Totul a pornit, cel puțin așa au crezut unii, de la fuga în Chile a ministrului de interne, Antonio Arguedas. Era într-o vineri, 19 iulie, cînd i s-a anunțat dispariția, exact la o săptămînă după ce președintele Barrientos se întorsese dintr-o călătorie efectuată în Statele Unite, Peru și Columbia. Ancheta începută cu cîtăva vreme în urmă de generalul Ovando Candia, șeful forțelor armate boliviene, în legătură cu transmiterea în Cuba a jurnalului lui Che Guevara, nu oferea, la întoarcere, președintelui Barrientos nimic precis. Se aduceau, însă, argumente, căutate cu grijă în sensul că „nici un militar bolivian nu este implicat în această

afacere". Ovando lucrase intens pentru a păstra intact prestigiul forțelor armate și încrederea de care se bucură din partea președintelui (deși lucrurile stau, de fapt, invers : mai curînd Barrientos speră că a oferit militarilor destule dovezi de încredere după sprijinul hotărîtor pe care aceștia i l-au acordat în atîtea „situații dificile").

Între timp, lucrurile s-au precipitat. O „anchetă serioasă" urma să se efectueze la Ministerul de interne de unde, se părea, fusese organizată transmiterea unei fotocopii a jurnalului. Președintele Barrientos știa, însă, că aici dispune de cel mai apropiat colaborator, de omul său de încredere, de cel cu care se sfătuia, ca prieten, în momente de cumpănă : Antonio Arguedas, ministrul de interne. Fuga acestuia — s-a tras imediat concluzia că ar fi o recunoaștere implicită a vinovăției sale directe — a fost, de aceea, o surpriză cu totul neașteptată. Dar să precizăm, pentru Barrientos. Oamenii generalului Ovando îl bănuiau deja pe Arguedas. Primele măsuri după aflarea veștii s-au concretizat în amînarea unei călătorii pe care urma s-o facă Barrientos în interiorul țării și organizarea unor reuniuni militare de urgență. Președintele bolivian, „vizibil stînjenit de faptele care îl implicau pe ministrul său de încredere", scria „Clarin", a ținut să explice personal cum s-au petrecut lucrurile. Într-o conferință de presă improvizată, la care a asistat ca observator și generalul Ovando, Barrientos a arătat că el însuși i-a dat jurnalul lui Arguedas urmînd ca acesta să facă o fotocopie pentru uzul președintelui. „Probabil în cele 24 de ore cît l-a avut la dispoziție, a făcut și alte copii", conchidea Barrientos.

Dar nu acele „alte copii" sau plecarea precipitată a ministrului de interne au declanșat actuala criză prin care trece Bolivia. Aceste elemente au reprezentat doar o ocazie pentru opoziție de a-și relua atacurile la adresa lui Barrientos. Au însemnat apoi picătura care a umplut paharul unor nemulțumiri vechi ale muncitorilor din minele de cositor — din ei este constituit în cea mai mare parte proletariatul bolivian — ale lucrătorilor din învățămînt, ale studenților. Au constituit, de asemenea, pretextul demisiei membrilor guvernului — și-au prezentat în bloc demisia într-o ședință organizată în absența președintelui — nemulțumiți de ponderea influenței militarilor în viața statului, ceea ce le știrbește considerabil autoritatea.

„AUTOS DE BUEN GOBIERNO"

Președintele Barrientos se află deci într-o situație deosebit de complicată. „Fără a minimaliza riscurile pe care le reprezintă agitația permanentă a partidelor de opoziție, în afara legii sau tolerate, se pare că generalul Barrientos se străduiește să-și păstreze propria putere personală, serios amenințată de ambițiile declarate ale generalului Ovando, șeful forței armate", scrie „Le Monde". „Contraofensiva condusă de generalul Ovando și colonelul Zenteno, comandantul diviziei a opta din Santa Cruz, nu-l acuză numai pe ministrul de interne ci pe șeful statului însuși ale cărui explicații par, încă o dată, stînjenite". Confirmînd această teamă, chiar în seara zilei cînd s-a anunțat fuga lui Antonio Arguedas, președintele Barrientos a plecat la Cochabamba, regiune în care dispune de un oarecare sprijin. S-a răspîndit imediat zvonul că șeful statului a părăsit — și el — teritoriul național, înaltul comandament militar bolivian obligîndu-l să cedeze puterea. Era doar un zvon, dar cu destul de conturate șanse de a deveni o realitate. Și din această cauză preventiv, deși declarase anterior că nu o va face, președintele Barrientos s-a văzut obligat să decreteze starea de asediu. Ea a fost complementată de așa-numitele „autos de buen gobierno" (ordonanțe pentru o bună guvernare), care interzic manifestațiile publice și suspendă garanțiile constituționale.

Mișcarea de opoziție — incluzînd chiar partide de extremă dreaptă ca Falanga socialistă — a luat o amploare deosebită ; s-au organizat demonstrații antiguvernamentale în provincie și capitală. Oratorii cereau imediata destituire a lui Barrientos, acuzat ca responsabil de gravitatea situației, și formarea unei junte de guvernămînt. „Revolta deschisă", cum o considera însuși Barrientos, a opoziției de dreapta nu s-a aplanat nici după arestările și deportările unor cunoscute personalități ca senatorii Carlos Valverde și Waldo Castro Montenegro. Pe de altă parte, partidele interzise, printre care Mișcarea națională revoluționară (M.N.R.) a fostului președinte Paz Estenssoro și Partidul revoluționar al stîngii naționaliste (P.R.I.N.) condus de Juan Lechin, fost vicepreședinte, lider al minerilor, s-au declarat în dezacord cu măsurile de mînă forte luate de guvern.

Din cartierul popular „Garita de Lima" nenumărați membri ai celor două partide au manifestat către arterele centrale din La Paz. Mișcările sînt reprimate de armată conform ordinului generalului Ovando : „forțele armate sînt cele care vor menține ordinea". Se pare că aceleași forțe armate intenționează, spre nemulțumirea lui Barrientos, „să pună ordine" și la nivel guvernamental. Președintele respinge totuși orice bănuieli privind aceste neînțelegeri cu militarii : „Nu există alte diviziuni — a încercat să facă o glumă mai curînd amară — decît cele zece pe care se bazează forțele armate în întreaga țară". Dar tot președintele Barrientos s-a văzut nevoit să accepte „propunerea" lui Ovando de a alcătui împreună, un guvern, nu civil, ca cel de pînă acum, ci militar : din cei 14 membri, 12 sînt militari iar ceilalți doi asimilați acestora prin activitatea lor precedentă legată de forțele armate. Noul guvern, format sîmbătă seara și declarat ca fiind „provizoriu" are, deci, șanse să acționeze ca „guvernul lui Ovando". Este exact de ceea ce se temea Barrientos în ciuda declarației sale : „nu înseamnă că am cedat militarilor prin faptul că m-am înconjurat de ei". Președintele bolivian s-a văzut, însă, obligat să accepte acest risc, posibilitățile de a acționa independent de armată — în stadiul actual de deteriorare a prestigiului prezidențial — fiind practic extrem de limitate.

Barrientos este dator armatei încă din momentul instalării. El plătește acum polițe mai vechi, convins, ca de altfel și adepții și adversarii săi, că de aici pornește, cu amplificări ulterioare, una din principalele explicații ale situației dificile în care se află azi Bolivia. În noiembrie 1964, guvernul lui Paz Estenssoro — instalat pentru a treia oară la președinție — a fost răsturnat fără prea multe dificultăți de generalul Barrientos. Era vicepreședinte și se bucura de sprijinul armatei și aprobarea implicită a Statelor Unite. Ovando Candia a jucat atunci un rol decisiv, conducînd uneori alături de Barrientos în calitate de co-președinte junta militară care se instalase la putere. În 1966, alegerile prezidențiale îi conferă lui Barrientos calitatea de „președinte constituțional".

Îndatorat lui Ovando, Barrientos a întrevăzut perspectiva nu prea luminoasă care i se pregătea (așa cum o pregătise el cu răbdare lui Estenssoro). Ostilitatea dintre cei doi s-a conturat foarte curînd, accentuîndu-se în special în perioada reprimării mișcării de guerilă din toamna anului 1967 și a procesului lui Régis Debray. Declarațiile contradictorii pe probleme ale politicii interne sau externe au confirmat încă o dată ambiția lui Ovando de a se impune — deocamdată alături de Barrientos — ca o personalitate cel puțin de aceeași importanță cu acesta pentru viața statului bolivian.

ȘI TU, BRUTUS...

Relațiile cu Washingtonul, pe de altă parte, nu-l favorizează de loc pe actualul președinte. S.U.A. refuză să acorde împrumutul solicitat de Bolivia în valoare de 12 milioane de dolari în parte ca urmare a hotărîrii Administrației de a reduce cheltuielile în străinătate dar mai ales din intenția de a se evita relațiile cu un guvern atît de compromis. La întoarcerea sa recentă de la Washington, Barrientos a comunicat, în cadrul unei conferințe de presă, că omologul său nord-american i-a explicat „gravitatea problemelor Statelor Unite", și că aceste explicații l-au dus la concluzia că dezvoltarea economică a Boliviei va trebui să depindă în cea mai mare parte de resursele țării însăși. Poziția Washingtonului complică și mai mult situația actualului președinte și așa agravată de consecințele crizei economice prin care trece Bolivia și de eventualitatea relansării mișcării de guerilă, ca urmare a nemulțumirilor crescînde ale minerilor.

„Cazul Arguedas", cauza directă dar secundară ca importanță a crizei boliviene, creează alte planuri de divergență între militari și Barrientos. În timp ce acesta a anunțat că va acorda fostului ministru de interne „toate facilitățile pentru a se întoarce în țară" (se află în prezent la Londra) colonelul Marcos Vásquez Sempertegui, șef de stat major al armatei, a declarat că „Arguedas nu va intra ușor în țară ; el va cunoaște aceeași soartă ca cei care l-au urmat pe Che Guevara". Colonelul Vásquez și-a lărgit, de altfel, acuzația afirmînd că fostul ministru „nu este singurul implicat în această afacere, ci există și alții care vor primi o pedeapsă exemplară". Mulți s-au întrebat dacă nu era o referire directă la Barrientos și la prietenia sa cu Arguedas. Prietenie, vorbind la timpul trecut. „Guvernul lui Fidel Castro era singurul care avea dreptul să publice jurnalul lui «Che». Nu voiam ca el să servească intereselor capitaliste. Pentru asta sînt gata să înfrunt un proces în țara mea. Pentru mine, singurul lucru care contează este opinia poporului bolivian", a declarat Antonio Arguedas în Chile. Nu se știe, pînă la întoarcerea sa, în ce direcție vor evolua lucrurile și dacă Barrientos nu se va afla doar în situația de a constata „Și tu, Brutus..." „Le Monde" întrevedea posibilitatea unei asemenea perspective : „Foarte ambițios, generalul Ovando, care dispune de un sprijin puternic din partea statului major, așteaptă un moment favorabil să se instaleze la președinție, moment care nu va trebui să coincidă neapărat cu alegerile prevăzute pentru 1970".

Anca VOICAN

10 tablouri daneze

Ioan Grigorescu

Alteța sa bicicleta...

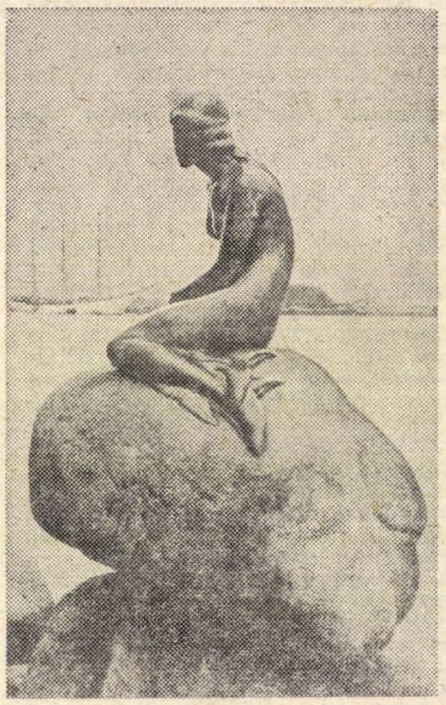

Emblema lirică a Copenhagăi : Mica sirenă de pe faleza golfului

1 Țara aceasta a dat copiilor lumii poveștile lui Andersen ; oamenilor mari — legendele unui nord al Europei de fabuloasă forță imaginativă, născocindu-l pe Hamlet, tristul prinț al Danemarcei, și chinuitoarele lui întrebări puse destinului în pana lui Shakespeare ; țara aceasta a dat istoriei și curajului omenesc imaginea temerarilor vikingi, cea mai îndrăzneață semințe de navigatori ai spadei și ai balanței pe care a putut-o zămisli Scandinavia ; țara aceasta a oferit prezentului exemplul unei reușite în știința utilizării inteligenței proprii spre folosul poporului ei.

Un pinten de piatră întors spre peninsula scandinavică, îmbrățișat de albastrul Balticei și al Mării Nordului, forfecat de fiorduri, arid pe alocuri ca un peisaj lunar, copleșit în alte părți de exuberanța luminoasă a pădurilor de fag, de gravitatea codrilor de brad cu rezonanțe de catedrală, ori, și mai adesea, pămînt congelat, cenușiu, sec, rămas după retragerea ghețarilor sub strivirea unor nesfîrșite și dezolante turme de piatră încremenite peste sărătura valurilor împinse către nord, ca un blestem al mării forțată să le cedeze oamenilor ceva din imperiul ei de austeritate.

2 Danemarca este un produs al palmelor care știu să mîngîie și să îmbrățișeze, să apuce unealta de lucru sau spada, să semene grăunțele, să potolească printr-un gest furia necuvîntătoarelor, să transmită, printr-o simplă strîngere, pod de palmă peste pod de palmă, întreaga căldură a sufletului omenesc, certitudinea reconfortantă a prieteniei, sentimentul de care înseși forțele oarbe ale naturii se tem și pe care ne-am obișnuit să-l numim solidaritate.

3 Un sculptor scandinav a cioplit una dintre cele mai sugestive imagini ale atotbiruinței omului, și imaginea aceasta, pe care am întîlnit-o în reproduceri în diferite țări de pe glob, nu este altceva decît o mînă gigantică, cu degetele răsfirate spre cer, ca într-un semn al nădejdii, al cutezanței, al avertismentului și al certitudinii. Pe degetul gros și pe arătătorul acestei mîini de uriaș, pășește, într-un sublim echilibru al îndrăznelii, silueta firavă a unui om, el însuși operă a mîinilor sale, gata să înfrunte trăznetele cerului, să desfidă nesfîrșirea universului, să-și strige încăpățînarea unei rațiuni care nu știe altceva decît a reuși. Am întîlnit simbolul acesta cioplit în piatră și pe pămîntul Seelandei, și în puține locuri semnificația lui mi s-a părut mai potrivită.

4 Au fost mai întîi ghețarii orbi sub care planeta hiberna, dormindu-și peste ere somnul geologic. Măcinat de retragerea zăpezilor veșnice, solul arid își lăsa umbrele milenar stratificate în trupurile icebergurilor care se depărtau de continent plutind maiestuos, ca niște fantasme albe ce își tăinuiau cu perfidie forța, nearătînd ochilor decît o cincime din uriașele lor volume înghițite de ape. În urma lor rămîneau morenele. Înghețul multimilenar congelase fără să macereze, și țărîna puțină, strivită sub rostogolirea pietrelor, învăța greu să rodească. Și tocmai o astfel de țară, cu un astfel de pămînt, a reușit să devină, datorită muncii asidue și sudorii neprecupețite, o adevărată grădină. Mai puțin de cinci milioane de danezi produc de trei ori mai multă pîine, lapte și carne decît au nevoie, sfidînd performanțele cernoziomului, industrializînd agricultura, dominînd turmele cu sistemul nervos al electricității, îmblînzind soarele zgîrcit al nordului cu explozii de neon, vitaminizînd cu dărnicie scoarța săracă a colțului lor de planetă cu tot ce-i lipsește pentru a compensa rodnicia celor mai mănoase ogoare.

Danemarca este deci, înainte de toate, o țară a biruinței omului asupra vitregiei naturii. Imensă trebuie să fie dragostea fiilor ei față de glia străbună, de necuprins cultul statorniciei și al perseverenței, neîntrecută vrednicia lor, pentru ca dintr-un astfel de pămînt, smuls metru cu metru pietrei și valurilor, mlaștinilor și dunelor de nisip sărat, să se poată obține o asemenea grăitoare imagine a izbînzii chibzuinței omenești.

Adormiți sub gorgane, strămoșii acestor oameni, care au făcut cîndva să tremure sub loviturile de lopată ale corăbiilor lor toate mările lumii, purtau orgoliosul nume de vikingi. Ii născuse tocmai ariditatea pămînturilor lor, și putința ogoarelor îi trimisese să cutreiere mările lumii, făcîndu-i neîntrecuți constructori de corăbii, robuști navigatori. Trei sute de ani, din secolul al optulea pînă într-al unsprezecelea, țărmurile bătrînei Europe și-au strigat teama atunci cînd, pe pîntecul albastru al mării, apăreau pînzele lor. Din Baltica pînă în Adriatica, rupîndu-și vîslele în amontele fluviilor, schimbînd ambra pe aur și oțel de pumnale, cucerind porturi și sfărîmînd cetăți, oamenii aceștia au lăsat în amintirea Europei imaginea îndrăznelii neînfricate, virtutea celor ce nu cunosc teama de spații, certitudinea rotunjimii globului pămîntesc. Căci vikingii au fost, fără îndoială, adevărații

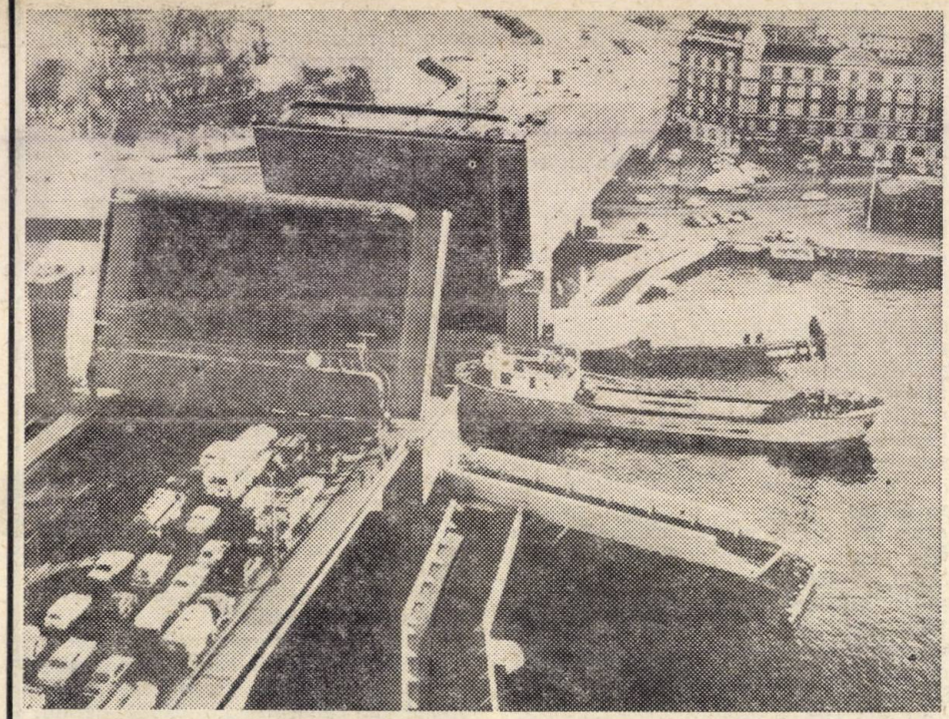

Cu ajutorul podului mobil Langebro se face legătura între nordul și sudul golfului capitalei daneze

Sub soarele nordic, cei mai tineri cetățeni

descoperitori ai Americii, cei dintîi europeni care au înfruntat Atlanticul, neîntrecuții navigatori ai evului mediu pe curajul cărora avea să se modeleze îndrăzneala conchistadorilor iberici de mai tîrziu. Purtau căști cu coarne de taur, sunau în trompete de alamă încolăcite ca niște șerpi aurii și își înmormîntau morții în trunchiuri de copac scobite ca niște lotci. Erau războinicii și, în același timp, romanticii nordului.

5 Legendele lor se numesc „sagas" și cred că în puține locuri de pe acest pămînt s-au născut povești mai cutremurătoare prin dramatismul lor, mai gingașe prin poezia lor, mai răscolitoare prin cutezanța ideilor pe care le transmit. O astfel de „saga", scrisă prin secolul al doisprezecelea de un strănepot al vikingilor, Saxo Grammaticus, a înfiorat sufletul bătrînului Will, părintele dramei moderne de la Stratford-on-Avon, cu umbra chinuitoare a prințului tristeții care, fie și cu prețul nebuniei și al vieții, se vroia prinț al cunoașterii. Tragica lui siluetă apare cu siguranță pe cerul sumbru al nopții nordice, cînd pătratul de lună scaldă sub privirile turiștilor zidurile vechiului castel de la Helsingör. Am încercat să-i evoc imaginea furișîndu-se în penumbra marilor săli luminate de vitralii ale castelului Kronberg. Zadarnic. Decorul sugerat de Shakespeare era mai puternic decît realitatea nemisterioasă. Meterezele cenușii, turnurile în ruină, oștenii în armuri medievale cutremurați de înfricoșătoarea apariție nocturnă a tatălui lui Hamlet, himerele unei lumi în care guverna vrăjitoria, plînsul stins al Ofeliei, delirul prințului care adresează unei căpățîni de mort suprema întrebare asupra rosturilor omului pe acest pămînt, — toate acestea nu se potriveau de loc cu imaginea palatului reconstruit, cu ziduri vopsite în galben și turnuri acoperite cu aramă coclită, cu macaralele portului din vecinătate și cu mitralierele nituitorilor de pe șantierul naval, cu prezența restaurantului-bar „Prințul Hamlet", cu întreaga industrie turistică locală pe care cel ce involuntar a fondat-o, Shakespeare, nici nu și-o putea măcar imagina. Locul este însă punctul terminus într-un nobil pelerinaj al îndrăgostiților, și oamenii vin să evoce aici imaginea unor eroi dragi, așa cum la Famagusta, pe țărmurile calde ale Ciprului, sub zidurile cetății venețiene cu piatra răscoaptă de soare, cei veniți de peste țări și mări privesc cu ochii închiși vulcanica trecere a maurului Othelo... Și, ca și Famagusta lui Othelo, Helsingör rămîne un decor ideal pentru marile turnee ale teatrelor shakespeareene.

Despre abatele Absalon, fondatorul Copenhagăi, „saga" povestește că și-a ales vatra pe „pămîntul mării", cel mai dur pămînt al Seelandei, acolo unde primii oameni veniți după retragerea ghețarilor au aprins focul. Legenda și-a reconfirmat recent baza reală, deoarece pe același loc s-au găsit urmele unei silexerii preistorice. O altă „saga", evocîndu-l pe totăl abatelui Absalon, un viking rătăcitor pe mări, amintește de soția acestuia care, spre a-și vesti iubitul îndepărtat despre nașterea a doi copii gemeni, a ridicat, conform tradiției vikinge, două turnuri înalte cît trei catarge de corabie... Acestea au devenit cu timpul turnurile catedralei Fienneslev, care are astăzi vîrsta Copenhagăi : opt sute de ani.

6 A cunoaște o țară pe stradă, mi se pare pe cît de tentant, pe atît de hazardat. Și totuși, aflîndu-mă aici nu aș încerca altfel. Primul, și cel mai nemijlocit contact cu realitățile unei țări, rămîne pentru mine strada. Oriunde m-aș afla, strada exercită față de mine o atracție irezistibilă. Mă așteaptă prieteni pe care de mult timp tînjesc să-i revăd, dar nu pot bate la ușile lor pînă cînd nu le respir aerul străzilor pe care au copilărit și care i-au legat în maturitate de locurile lor de muncă, făcîndu-i să circule mereu, ca niște celule ale vieții în arterele vii ale urbei.

Metropolă a Seelandei, Copenhaga rămîne una dintre cele mai interesante așezări umane ale Europei clasice. Îmi plac dinamismul ei — în pofida afirmației foarte discutabile că nordicii ar fi oameni domoli — culoarea, sanitatea atmosferei, frenezia unei tinereți în care temperamentul, mai puțin exteriorizat decît în țările latine, cîștigă în profunzime printr-un adaos de lentori meditative și printr-o tulburătoare conștiință a tragicului. O vastă literatură, din care Europa nu s-a putut înfrupta pe măsura ei din pricina circulației restrînse a limbii (caz aproape similar cu destinul literaturii noastre), atestă din plin existența milenară a acestei conștiințe.

Strada e frenetică mai mult prin ritmurile lumii moderne decît prin exuberanța caracterelor. O disciplină multiseculară de burg, în care „gazonul" responsabilității cetățenești a individului a fost tuns și stropit zilnic de vreo șapte-opt sute de ani încoace. E mult. În felul acesta, spiritul citadin guvernează asupra atitudinilor, arbitrînd cu promptitudine în cazul oricărei abateri de la conduita unanim acceptată. Asta face ca la o neobișnuită densitate automobilistică să nu fie nevoie decît de patru sute de agenți de circulație, pentru care agasantul țignal de la intersecții este aproape necunoscut, iar reciprocitatea bunelor maniere în spinoasele probleme ale vieții rutiere — unanim acceptată. Pietonul e suveran și gestul de a-i acorda prioritate în orice împrejurare nu uimește pe nimeni și nu provoacă somații isterice din partea vreunui proaspăt posesor de limuzină care-și confundă mijlocul de locomoție cu un tanc al bădărăniei parvenite. Respectul acesta față de omul fără volan a dus la tolerarea și ocrotirea bicicletei ; Copenhaga, la orele „de vîrf" al vieții rutiere, nu este altceva decît un excelent exemplu al conviețuirii pașnice între tot ce este chemat să circule. Alteța sa bicicleta are drepturi inviolabile și vai de șoferul care nu i le respectă ! Efectul este util ambelor părți — repunerea bicicletei în drepturile sale descongestionează transportul în comun și astfel, autorii de satire sînt văduviți de cel mai gras subiect de ironie, iar directorii autobuzelor și tramvaielor dorm liniștiți. Energia care s-ar fi consumat în imprecații la înghesuială devine în apăsarea pedalelor forță motrică utilă luptei cu obezitatea, velocipedismul

de mase contribuind la menținerea liniei sportive și a unui tonus vital de „mens sana in corpore sano".

Strada copenhagheză cunoaște calmul numai după apusul soarelui. Oamenii sînt setoși de lumină, soarele zgîrcit al nordului le este un oaspete drag și, în ceasurile de intensitate a seninului, băncile de pe străzi și din parcuri se umplu cu fețe care se întorc după rotirea astrului întocmai ca florile soarelui. Lipsiți de un cer prea strălucitor, nordicii au născocit culoarea. Numai așa cred că se explică extraordinara lor contribuție în artele plastice ale omenirii, îndeosebi în școlile de pictură.

Sub cerul mahmur, casele colorate în carmin venețian sau în galben, statuile de cupru coclit, bronzurile șlefuite, înviorează peisajul. Albastrul fiordurilor și vinețiul canalelor dau urbei un fundal marin umanizat de verdele ogoarelor în asalt continuu asupra pămîntului arid, lăsat de retragerea morenelor.

7 Baltica dădea peștele și chihlimbarul. Pășunile obținute prin cernerea și îndepărtarea pietrei — iarba și fînețele pentru turmele de porcine și cornute. Danezul este un agricultor antrenat de o experiență milenară în lupta pentru obținerea unor recolte de performanță dintr-un pămînt pe care poate că alții l-ar fi abandonat de mult. Edificator în acest sens, spre demonstrarea succeselor la care poate ajunge o agricultură intensivă făcută după cele mai avansate precepte ale agronomiei, este faptul că aproximativ șase sute cincizeci de mii de lucrători agricoli, reprezentînd proporția celor ocupați direct în munca ogoarelor și în zootehnie, asigură o producție cerealieră și animalieră capabilă să satisfacă nevoile a peste 15 milioane de oameni. În balanța de export a Danemarcei, volumul asigurat de producția agricolă tradițională este aproape egal cu exportul de produse industriale.

Orice fermă daneză atestă lupta acerbă cu asprimea naturii. Dar, o dată cîștigată victoria primogenă a omului asupra țărînei, bătălia a fost continuată cu aceeași cerbicie pentru autodepășire. E, poate, un miracol felul cum patru țărani, tatăl, mama și doi fii studenți, care numai șase luni pe an pot munci pe lîngă casa părintească, gospodăresc patru duzini de vaci cu lapte, cîteva zeci de oi și de porci, ba mai pot îngriji și orătănii de ogradă, deși brațele de muncă nu sînt decît opt. Știința agronomiei moderne pătrunsă în obișnuință ca o a doua natură a țăranului, mica mecanizare, irigația și îngrășămintele chimice, dau prima parte a explicației. A doua — vine numai din ingeniozitatea omului. Păscutul cirezilor se face cu ajutorul păstorului electric, prin parcelarea izlazului și îngrădirea parcelelor cu fire electrice care nu permit tabulația liberă, ci obligă vita să „radă" iarba ca în palmă. Apoi țarcul electric se mută pe altă parcelă, și așa mai departe, exact numărul de zile cît să permită ierbii de pe primul lot să crească din nou. Mulsul se face tot electric. Spălatul la fel. Omul nu mai poate susține concurența prețurilor agricole fără o producție pe scară industrială, mîna de lucru este scumpă, căci munca omului e cel mai prețios produs, și atunci ingeniozitatea trebuie să cîștige lupta pentru calitate.

8 Cred că ființa fiecărui oraș care a aprins pe harta lumii o torță a civilizației este legată de un simbol. Parisul este sugerat de Turnul Eiffel, Leningradul de statuia equestră a lui Petru cel Mare, Berlinul de un urs, Atena de Parthenon, New York-ul de zgîrie-norul Empire, Bruxelles-ul de Maneken Pis. Copenhaga are o emblemă lirică de o excepțională frumusețe : Micuța Sirenă de pe Langelinie, faleza golfului marin, fata ieșită din valuri spre a privi cu nostalgie pămîntul oamenilor. Stînca pe care se mulează trupul ei de înotătoare se află undeva, sub pasajul de nivel pe care circulă mașinile, și numai cei ce îi știu lăcașul se opresc s-o admire. Și totuși, punctul acela de pe țărmul danez, undeva în fața marilor șantiere navale Burmester-Wain, a devenit un loc de pelerinaj pentru toți cei ce intră pe porțile cetății. Sculptura îi aparține lui Edward Eriksen și a fost modelată în 1913 după modelul unei celebre balerine daneze, Ellen Price.

O altă statuie celebră a Copenhagăi, pusă să înfrumusețeze fîntîna lui Gefion, este ilustrarea uneia dintre cele mai grăitoare legende daneze. Ea reprezintă o țărancă din lutlanda, mamă a patru flăcăi care, pentru a înfrînge natura aspră a țării ei, și-a transformat fiii în tauri, i-a înhămat la plug și a deschis, astfel, prima brazdă într-un pămînt inospitalier. Apa care țîșnește de sub cuțitele plugului simbolizează rodnicia naturii domesticite de om.

9 Lipsită aproape cu desăvîrșire de mari resurse mineraliere, țara și-a profilat industria în general pe baze prelucrative. Importînd principalele materii prime de care are nevoie, Danemarca exportă produse de înaltă tehnicitate, nave de mare tonaj, aparatură electrotehnică și, mai ales, servicii. Marina sa comercială, una dintre cele mai puternice din Europa, transporturile aeriene, concentrate într-o societate de renume mondial, aduc țării prestigiul unei largi vehiculări a valorilor naționale.

10 Publicistul danez Hakon Stangerup spune că civilizația unui popor este ca un cîntec pe mai multe voci. O singură voce ar însemna monotonie, unilateralitate. Încorporată colectivității generale a culturii europene, cultura daneză, veche de peste un mileniu, este, în primul rînd, o cultură polivalentă. Universitatea din Copenhaga își va sărbători exact peste un deceniu cinci sute de ani de existență. Cea mai tînără universitate din țară, cea de la Aarhus, n-are decît patruzeci de ani. O politehnică de renume european, o facultate de agronomie, un institut farmaceutic, o academie comercială, un conservator de artă oferă cadrele de bază necesare principalelor domenii ale vieții sociale, politice, economice, culturale.

Forma de învățămînt cea mai ingenioasă mi se pare însă a fi Școala superioară populară destinată adolescenților și adulților, cu cursuri serale postșcolare, și care își propune oferirea unor largi forme de informare și studiu celor ce au absolvit un liceu sau o școală medie, dar nu și-au putut desăvîrși studiile. Forma aceasta de învățămînt a fost creată de poetul iluminist Grundtvig, erou al redeșteptării naționale, un Bălcescu al danezilor, și ea s-a transformat rapid într-o vastă școală cetățenească, la care au acces toți cei ce înțeleg că viața le cere o continuă îmbogățire și perfecționare a cunoștințelor. Destinată la sfîrșitul secolului XIX sătenilor, Școala superioară populară a pătruns rapid și în viața orașelor, experiența ei trecînd curînd în patrimoniul general al popoarelor, preluată fiind de unele țări ca Anglia, Statele Unite, Suedia. Fără să dea diplome, această școală dă țării cetățeni. Căci, în desfășurarea ei, se consideră cum se cuvine elementara constatare a unei experiențe seculare. Studiul nu se termină o dată cu absolvirea învățămîntului obligatoriu. Pentru un om modern întreaga viață este o școală. O vastă rețea de biblioteci, unele excepțional dotate cu cele mai noi lucrări în domeniile științei, un adevărat cult al cărții atestat și de bogăția librăriilor, de arta poligrafică, dau un contur și mai precis vieții culturale daneze contemporane.

O cultură vie, care a asimilat creator cele mai puternice influențe europene — cărora le-a oferit permeabilitatea sa, în primul rînd culturii anglo-saxone, germane si franceze — atestă faptul că spațiul spiritual al unei națiuni nu este limitat la spațiul geografic și că un popor mic poate oferi lumii o mare cultură. Oferindu-i ospitalitate Thaliei, zeiței teatrului, prin poarta deschisă către Franța, dramaturgia premodernă daneză prefigurată de Ludvig Holberg se inspira din Molière și Voltaire. Poezia romantică — din clasicii germani. Poetul Adam Oehlenslaeger, un fel de Alecsandri al lutlandei, dădea liricii daneze contur propriu, respirație profund națională. Secolul XIX recoltează pentru marea cultură mondială trei nume daneze pătrunse imediat în conștiința universală : Hans Christian Andersen, poetul Grundtvig și filozoful literat Soren Kierkegaard. Nu este un neadevăr dacă afirmăm că Andersen este astăzi scriitorul cel mai frecvent tradus din lumea întreagă. Operele lui au cucerit toate continentele și toate rasele umane. Iacobsen, Herman Bang și Henrik Pontappidan formează tripleta marilor naturaliști și realiști critici ai începutului nostru de veac. Cu Nobelul literaturii daneze, Johannes Jensen, cu Johannes Jorgensen și cu Martin Andersen Nexo se definitivează ființa modernă a unei literaturi de mare circulație. Un cuvînt important în teatrul contemporan îl are de spus dramaturgul Kaj Munk, în poezie Nis Petersen, în proză Karen Blixen și Hans Scherfig.

Este în intenția noastră de a omagia o cultură națională care a dat lumii atîtea valori, pomenind numele lui Bertel Thorvaldsen, poetul cu dalta al marmurii și al bronzului, pe sculptorul Kai Nielsen și pe pictorul Willumsen. Alături de aceștia, pe compozitorul Carl Nielsen, pe Tarp, Benzon și Riisager, a căror muzică este cunoscută și în România, și pe savantul fizician Niels Bohr, laureat al premiului Nobel, unul dintre cei mai de seamă precursori ai marilor descoperiri contemporane din domeniul energeticii nucleare.

Andersen — vizitator al României în 1841 — spunea în 1848 : „Dreptatea este pentru popoare fermentul istoriei. Fiecare națiune are dreptul la perfecționarea sa în bine și în frumos. Aceasta ar trebui să fie deviza Europei. Grație acestei credințe izbutesc să privesc cu încredere în viitor".

La întîlnirea dintre delegația tineretului nostru și solii tineretului vietnamez

De la trimisul nostru la Sofia, Corneliu Vlad

Opțiuni ale tinerei generații

Sofia rămîne un oraș tînăr. Heraldica urbei atestă și întărește afirmația : emblemele succesive ale orașului spun despre Sofia că ea „crește dar nu îmbătrînește". Vara lui 1968 adaugă vechii urări un sens nou. În aceste zile, capitala Bulgariei socialiste găzduiește (între 28 iulie și 6 august) cel de-al IX-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru solidaritate, pace și prietenie. Marea manifestare a tinerei generații s-a deschis duminică 28 iulie, cînd pe stadionul Vasil Levski s-au întîlnit peste 14 000 de tineri. Timp de o decadă, ei urmează să dea expresie concretă aspirațiilor de pace, progres social, viitor mai bun ale umanității, ale noilor generații din țările respective, ale organizațiilor de tineret pe care le reprezintă.

În mesajul adresat celui de-al IX-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, sublinia : „Prin dinamismul și receptivitatea sa la idealurile de libertate, dreptate socială, la schimbările înnoitoare, prin aspirația sa către progres, tînăra generație constituie o forță activă în lupta popoarelor împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, pentru eliberare națională și independență, pentru democrație și pace".

Bogata arie de manifestări ale Festivalului — cu caracter politic, artistic sau sportiv — constituie un prilej pentru tinerii de pretutindeni de a face schimburi de păreri în marile probleme ale lumii de astăzi, de a se cunoaște și înțelege mai bine. Prezența în programul Festivalului a unui mare număr de acțiuni cu caracter politic — mese rotunde, simpozioane, întîlniri tematice, colocvii — poate să creeze un cîmp de acțiune dialogului intens între tineri din diverse țări, destinat să aducă o contribuție reală la mai buna cunoaștere, înțelegere și lichidarea neîncrederii, să întărească stima și respectul reciproc, să creeze premise trainice în vederea promovării de către tînăra generație a ideilor destinderii, păcii, securității și progresului tuturor popoarelor.

Luni s-au deschis lucrările Forumului de politică internațională, pe agenda căruia se află tema „Rolul tineretului și studenților în lupta pentru salvgardarea păcii mondiale, pentru independență și eliberare națională a popoarelor și pentru democrație".

Solidaritatea cu poporul vietnamez, angajat în luptă pentru independența patriei sale, este o constantă a Festivalului. Cea de-a doua zi a sa a fost consacrată ca „Ziua solidarității tineretului cu lupta poporului și a tineretului eroic al Vietnamului împotriva agresiunii imperialismului american". Cu cîteva zile înainte de începerea Festivalului, unul din solii Vietnamului de sud îmi spunea : „Delegațiile vietnameze vor avea plăcerea de a întîlni la Sofia prieteni din toate continentele. Prin manifestări culturale, expoziții, proiecții de filme, întîlniri, mitinguri, sperăm să facem mai bine cunoscut tineretul vietnamez aflat în luptă, prietenilor din întreaga lume". El însuși mi-a făcut cunoscute realități de pe frontul de bătălie, relatîndu-mi, printre altele, episodul luptei curajoase a zece tinere fete, membre ale unei unități de autoapărare a orașului Hue, care cu mitraliere și grenade au respins repetate atacuri ale unui batalion intervenționist, scoțînd din luptă 120 de militari americani.

Aflîndu-te în aceste zile pe străzile Sofiei, îți formezi o imagine concretă a ceea ce reprezintă solidaritatea internațională a tineretului cu lupta poporului vietnamez. În forme și manifestări variate, dar convergînd toate în aceeași direcție, tineri din cele mai diferite țări ale lumii și-au exprimat atașamentul lor deplin la cauza dreaptă a luptei poporului vietnamez. În diferite colțuri ale capitalei Bulgariei au avut loc mari mitinguri de solidaritate ; în cadrul mitingului desfășurat în orășelul universitar a luat cuvîntul tovarășul Ion Iliescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului.

Artiști plastici din diferite țări prezenți la Festival au înfățișat, în operele lor, aspecte ale luptei curajoase a poporului vietnamez ; numeroși delegați au participat la acțiunile de muncă voluntară a căror contribuție materială va fi trimisă în Vietnam. Pe estradele Sofiei, pînă tîrziu în noapte, au fost prezentate programe artistice, exprimînd solidaritatea cu lupta Vietnamului — songuri de tip brechtian sau cîntece de masă, oratorii sau melodii din repertoriul Joanei Baez. Ansamblul tinerilor artiști români și-a adus contribuția la aceste manifestări interpretînd, între altele, cîntece ale luptătorilor în limba vietnameză.

Prin toate aspectele sale, Ziua de solidaritate cu lupta poporului vietnamez a constituit o expresie puternică a afirmării sprijinului și atașamentului tineretului din întreaga lume la cauza Vietnamului eroic.

Virtuțile relațiilor bilaterale de cooperare, pe care practica vieții internaționale le confirmă cotidian, se reflectă și cu această ocazie. Un număr recent al publicației editate de Comitetul Internațional de pregătire a Festivalului sublinia ideea „contactelor Est-Vest ca una din principalele rațiuni ale participării la cel de-al IX-lea Festival, ca un pas în sensul obținerii la Festivalul de la Sofia a unor relații mai bune și a unei înțelegeri reciproce în ciuda diferendelor și ca o largă platformă în vederea îmbunătățirii și întăririi relațiilor bilaterale". Între delegațiile din diferite țări participante au loc zilnic întîlniri în cadru bilateral, prilej pentru tinerii respectivi de a-și împărtăși din activitatea lor constructivă : rețeaua întîlnirilor bilaterale — cum îmi spunea un confrate în aceste zile — irigă terenul fertil al păcii și solidarității internaționale a tineretului.

La cantonamentul delegației noastre s-au perindat, în cele cîteva zile care au trecut de la deschiderea Festivalului, tineri din Republica Democrată Vietnam și Vietnamul de sud, Republica Populară Bulgaria, R.A.U., R.D.G., Danemarca, Cipru, Mali, Japonia, Italia, Norvegia etc. Iar tineri români au fost, la rîndul lor, oaspeți ai diferitelor delegații. Acționînd astfel, solii tineretului român sînt animați de convingerea că un asemenea dialog creează condiții prielnice pentru cunoașterea reciprocă a activității și preocupărilor organizațiilor de tineret, a opiniilor, concepțiilor, atitudinii acestora în ceea ce privește diferitele probleme sau evenimente ale actualității internaționale. Reprezentanții tineretului român la Festival sînt însuflețiți de dorința de a face totul pentru a asigura succesul acestei mari manifestări.

Prezenți la toate acțiunile politice ale Festivalului, la numeroasele manifestări cultural-artistice și la diferitele competiții sportive, făcînd totul pentru buna desfășurare a activităților sale, cei 500 de membri ai delegației române la marea reuniune a tineretului și studenților lumii aduc mesajul de solidaritate, pace și prietenie al generației tinere din țara noastră, fac cunoscute năzuințele tineretului român spre mai buna cunoaștere, înțelegere și cooperare cu toate forțele progresiste ale tinerei generații.

Sofia, 30 iulie

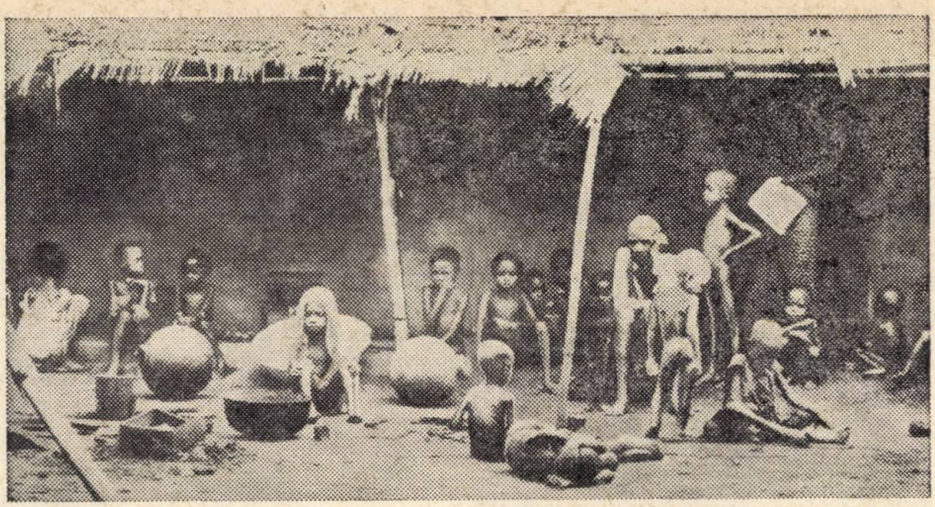

drama nigeriană și „coridorul carității“

— 200 000 de militari morți pe cîmpul de luptă.

— 4 milioane de refugiați în pădurile și mlaștinile regiunii estice.

— 3 000 de oameni mor zilnic de foame și boală ; (pentru fiecare om căzut în luptă, alți 100 mor de inaniție sau de boli).

Acesta este bilanțul războiului civil nigerian la numai 14 luni de la începutul lui.

Azi, preocuparea principală nu o mai constituie aspectul militar sau politic al războiului ci situația populației biafreze. În fața ofensivei trupelor federale, care au realizat o încercuire strînsă a regiunii biafreze, întreaga populație ibo — majoritară etnic în regiune — și-a văzut întreruptă orice legătură cu exteriorul. Toți cei apți au ales calea războiului, al acestui război care nu cunoaște prizonieri. Orice captiv este ucis pe loc.

Civilii au fost, însă, cei care au avut de suportat fața cea mai sumbră a războiului. Milioane de oameni înspăimîntați s-au refugiat în mijlocul pădurilor și al mlaștinilor tropicale. Bătrînii, femeile însărcinate, copiii, răniții au rămas să înfrunte bombardamentele zilnice, bolile, foamea.

De cîteva luni o nouă nenorocire s-a abătut asupra biafrezilor : kwashiorkor-ul, o boală datorată lipsei de proteine. Fiindu-le tăiată legătura cu marea (peștele constituie principala sursă de proteine pentru populația regiunii) aproape 3 milioane de copii și un milion de femei însărcinate prezintă simptomele kwashiorkor-ului : părul blond-roșiatic, pielea galben-roză, membrele umflate, privire umilă sau inexpresivă. În două cîmpuri de refugiați din provincia Ogwa, conținînd 1 200 de membri, unu din trei copii prezintă aceste simptome. Jumătate din ei n-au decît zece zile de trăit.

Extinderea vertiginoasă a maladiei a fost semnalată de reprezentanții Crucii Roșii Internaționale, aflați în regiune, care au cerut de urgență ajutor. „Situația a devenit catastrofală“ — informa cu cîteva săptămîni în urmă doctorul Aaron Ifekwunigwe, un pediatru biafrez. „Puținele alimente conținînd proteine se găsesc în ajutoarele primite din străinătate, dar acestea nu sînt decît o picătură într-un ocean. Dacă nu va interveni un ajutor serios înainte de sfîrșitul următoarelor două luni, va fi prea tîrziu“. S-a calculat că pentru a se evita moartea celor patru milioane de grav subnutriți ar fi nevoie de 200 tone hrană pe zi. În prezent, însă, Biafra nu poate primi, prin aerodromurile improvizate în inima pădurilor, decît 40 de tone. Într-adevăr „o picătură într-un ocean“.

Federația nigeriană refuză să suspende blocada navală iar biafrezii s-au opus ideii unui coridor terestru trecînd pe teritoriul Federației și controlat de acesta. Mary Lorcan, o călugăriță irlandeză dintr-o misiune catolică de 300 de membri, care activează în regiunea estică, exclama revoltată : „2—3 milioane de biafrezi sînt pe moarte. Chiar dacă războiul s-ar termina mîine, sute de mii vor muri dacă nu li se va da ajutor în cel mai scurt timp. Eu nu mai pot înțelege această lume“. Într-adevăr, cu greu se înțelege dar mai ales se găsește o explicație rezonabilă situației create în Nigeria.

Pînă nu demult, Nigeria era considerată un „stat model“ al Africii. O țară cu importante bogății naturale : cacao, ulei de palmier, petrol, cărbune, cauciuc, fier, plumb. O țară cu o dezvoltare economică relativ importantă, în raport cu a altor state africane, cu un export de sute de milioane de lire pe an, cu o mișcare sindicală însemnată, de cîteva milioane de membri. O țară care dispune de toate resursele necesare pentru a asigura prosperitatea celor 56 de milioane de locuitori, dar care azi cunoaște din plin haosul în toate sectoarele vieții ei. Tulburările din varatoamna lui 1967 au produs și o anumită dezorganizare a economiei, astfel încît încă de la conferința de la Aburi se vorbea despre necesitatea perfectării unor aranjamente financiare pentru a se face față situației în care se afla atunci statul nigerian. Intervenind războiul, dezechilibrul economic s-a adîncit și mai mult. Întreaga producție a regiunii biafreze stagnează de aproape un an. Petrolul, în loc să întărească prin export balanța financiară a țării, e înghițit de mlaștinile din estul țării, provocînd zilnic economiei nigeriene un deficit de 250 de milioane lire. Doar în cîteva luni exportul, care vărsa sume importante în bugetul țării, a înregistrat pierderi de 40 milioane de lire.

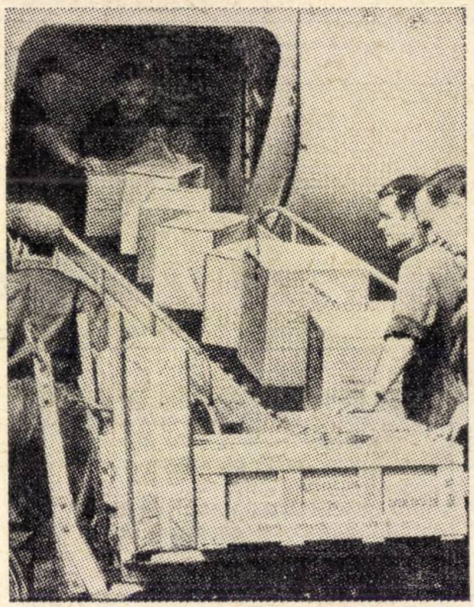

Lăzi cu alimente destinate Biafrei sînt încărcate la bordul unui avion

250 DE POPULAȚII DIFERITE

Statul nigerian are o existență relativ scurtă, Nigeria obținînd independența la 1 octombrie 1960. De atunci, țara a fost condusă de un guvern de coaliție, economia rămînînd însă aservită în proporție de 60 la sută monopolurilor străine, mai ales engleze. Acestea interveneau nu numai în viața economică a țării ci și în cea socială și politică. Pe cei 950 000 km² ai Nigeriei trăiesc 250 de populații cu cele mai diferite feluri de organizare, moduri de viață, concepții. În decursul anilor disensiunile etnice, în loc să dispară, sau să fie atenuate măcar, s-au adîncit, adăugîndu-li-se noi fațete. Animozitățile dintre diferitele triburi au devenit un teren propice pentru exercitarea influenței fostei puteri coloniale, care încurajase ura intertribală prin sistemul preferențial aplicat unuia sau altuia dintre ele. Astfel, în Nigeria s-au conturat pe plan social, etnic, cultural două curente antagoniste reprezentate de gruparea nordică, de organizare feudală și de credință islamică, și cea estică — de religie catolică. În decursul anilor sute de mii de ibo — populația

← *Victime ale foametei...*

Drama milioanelor de civili nu a pus pînă acum capăt războiului. În imagine : o biafreză transportînd muniții. Ea poartă pe cap o greutate de circa 24 de kilograme

majoritară estică — au părăsit provincia de origine, infiltrîndu-se în zona nordică, unde au ocupat posturi însemnate (în administrație, comerț, învățămînt, armată). Prin aceasta ibo și-au atras ura unora dintre populațiile surori, în special a hausilor care se considerau drept conducători de jure ai statului. Încordarea crescîndă a strîns cercul de ură din jurul populației de origine etnică ibo, trecîndu-se în cele din urmă la represaliii directe, în lunile iulie-octombrie 1967. Aceasta i-a determinat pe ibo să părăsească nordul, retrăgîndu-se în provincia de origine. În lunile următoare, în regiunea estică începe să se vorbească despre o eventuală desprindere a regiunii din Federația nigeriană — în cazul în care nu se va îmbunătăți starea populației ibo. Se impunea luarea cît mai grabnică a unor măsuri care să aducă liniștea în țară. În luna ianuarie, toți membrii Consiliului Militar Suprem din Nigeria și colonelul Ojukwu, conducătorul mișcării estice, se întîlnesc la Aburi în Ghana, încercînd să stabilească o înțelegere convenabilă ambelor părți. Este realizat un acord în care apar ca paragrafe esențiale : renunțarea la forță, ca mijloc de rezolvare a problemelor în litigiu, consultarea și colaborarea între cele 4 regiuni ale țării privind chestiunile ce ar afecta interesele fiecăreia.

Nu mult timp însă după întoarcerea de la Aburi, alineatele convenției stabilite au fost uitate, reinstaurîndu-se situația încordată anterioară întrunirii. La 28 mai, regiunea estică se proclamă stat independent, sub numele de Biafra, cerînd recunoașterea și integrarea ei în O.U.A., O.N.U. și Commonwealth.

Se pare că, în acțiunile ei, provincia estică s-a bazat pe o serie de factori politici și economici. Pe plan politic, ea miza pe simpatia pe care au trezit-o în întreaga lume persecuțiile la care au fost supuși membrii populației ibo. De asemenea, emisarii colonelului Ojukwu, care au desfășurat o amplă propagandă pe lîngă statele vest-europene în favoarea recunoașterii Biafrei, nu uitau să insiste asupra sprijinului pe care-l așteaptă din partea majorității catolice vest-europene minoritatea catolică din țara lor. Pe plan economic, s-a amintit Federației Nigeriene că majoritatea zăcămintelor de petrol — componentă de bază a exportului nigerian — se află pe teritoriul estic.

La rîndul său, Federația, pornind împotriva mișcării secesioniste, a invocat în favoarea sa un principiu de bază al O.U.A. : păstrarea unității statelor. Justețea punctului de vedere federal a atras aprobarea multor state din întreaga lume. Calea armată la care s-a recurs pentru impunerea acestui punct de vedere n-a mai întîmpinat, însă, același sprijin.

DUPĂ 14 LUNI

Tragedia nigeriană n-ar fi avut loc dacă în locul armelor ar fi vorbit rațiunea. Acest lucru au încercat să-l releve ambelor părți nigeriene numeroasele delegații africane și europene care au intervenit în dorința de a împiedica declanșarea războiului actual.

Focarul de disociere creat în inima continentului a stîrnit neliniște în rîndurile țărilor membre ale O.U.A. Personalități marcante ale vieții politice africane, ca împăratul Haile Selassie, au intervenit încercînd să convingă ambele părți de avantajele rezolvării pe cale pașnică, prin tratative, a încordării create.

Unele state, dintre care patru africane : Tanzania, Gabon, Coasta de Fildeș, Zambia, consideră întemeiată cererea de independență a Biafrei. Marea majoritate, însă, se opune existenței unui stat biafrez, considerînd că încurajarea unei singure pretenții de disociere ar însemna declanșarea unei reacții în lanț, care ar duce în final la dezintegrarea Africii într-o mulțime de stătulețe tribale. Indiferent, însă, de părerea asupra valabilității existenței Biafrei, întreaga opinie publică e de acord în susținerea unui punct de vedere comun : e necesar să se depună eforturi mai intense în impunerea și consolidarea alineatului din Convenția de la Aburi privind nefolosirea forței în rezolvarea conflictelor existente. Războiul, departe de a soluționa tensiunea existentă în Nigeria, n-a adus decît nenorocire și moarte întregului popor nigerian.

S-au împlinit 14 luni de război în Nigeria. În situația actuală, însă, pe primul loc în atenția opiniei publice stă nu atît războiul în sine cît soarta celor cîteva milioane de nigerieni care mor de subnutriție și boală. Convorbirile de la Niamey n-au rezolvat nici măcar problema „coridorului carității", singura șansă de salvare a acestora.

Toate speranțele se îndreaptă acum către întîlnirea ce va avea loc în august la Addis-Abeba.

Liana ENESCU

reflector

VÎRSTA CELUI MAI „BĂTRÎN" AMERICAN

Cele mai îndepărtate urme de viață omenească pe continentul nord-american, scoase la lumină de către arheologi, au o vechime de 38—40 000 de ani. Este vorba de uneltele rudimentare folosite de oamenii epocii respective. Nu fuseseră însă descoperite schelete omenești mai vechi decît cele aparținînd unei epoci din urmă cu 8—10 000 de ani. Săpături recente, făcute pentru construirea unui baraj în nordul statului Washington, au dat la iveală scheletul unui om pe care cercetătorii de specialitate îl socotesc a fi cel mai „bătrîn" american descoperit pînă în zilele noastre. Acesta ar fi trăit acum 13 000 de ani.

APA CARE UCIDE

La Antofagosta (Chile), douăzeci de copii au murit și alți cincizeci au fost internați în stare gravă în spital, după ce fuseseră otrăviți cu săruri de arsenic. Autoritățile sanitare au putut stabili că tragedia fusese provocată de conductele de apă potabilă : apa distribuită pentru uzul casnic conținea un înalt procent de arsenic în suspensie. S-a mai constatat că conducta principală a apeductului care satisface nevoile de apă ale orașului traversează terenuri în care otrava s-a depozitat în cursul deceniilor și poate al secolelor. Permeabilitatea tuburilor, toate foarte vechi, a făcut ca arsenicul să se amestece cu apa.

PLANETOIZII VOR DEVENI UTILI ?

Cu prilejul recentei apropieri de Pămînt a planetoidului „Ikarus", fizicianul Oskar Bschorr (R.F.G.) a reexaminat problema (aflată mai de mult în atenția oamenilor de știință din Statele Unite și Uniunea Sovietică) devierii planetoizilor pe o orbită care i-ar aduce mai aproape de Pămînt. Bschorr a studiat posibilitățile unui „pescuit cu plasa" în apropierea Pămîntului, fiind luați în considerație planetoizii al căror diametru nu depășește 60 km. Dintre aceștia, mulți sînt planetoizi din nichel și fier, care se rotesc adeseori în jurul Pămîntului. Un astfel de planetoid conține de obicei, pînă la 90 la sută fier, 9 la sută nichel, precum și urme de aur, argint și platină. La diametrul de 60 kilometri, valoarea materială ar fi, după calculul lui Bschorr, de cca. 6,75 miliarde dolari. Cu ajutorul unei reacții nucleare dirijate și prin rachete teleghidate — afirmă Bschorr — planetoizii ar putea fi aduși pe o orbită în jurul Pămîntului și ar putea sluji viitoarelor stații cosmice cu echipaj ca protecție împotriva „furtunilor" solare. Planetoizii ar putea fi luați în considerație și ca furnizori de materii prime, dacă rezervele pămîntești ar fi pe cale de epuizare.

PRESA ÎN INDIA

Tirajul global al presei indiene aproape s-a dublat în cursul ultimilor zece ani. În 1966 apăreau peste șase sute de cotidiene, dintre care 40 la sută la Delhi și în alte șase mari orașe ale Indiei.

iulie 1968

CRONICĂ SECUNDARĂ

Montaj de Radu Cosașu

bărbați

• *Pentru prima oară, un olandez — Jan Janssen — cîștigă Turul ciclist al Franței. Entuziasm în Olanda. Janssen declară că primește orice control antidoping cu fruntea sus.*

• *Toată presa mexicană tratează pe 8 coloane performanța înotătorului Guillermo Echevarria, care a învins la Santa Clara (S.U.A.) pe specialiștii americani, stabilind un nou record mondial pe distanța de 1 500 metri. Mexicul n-a avut niciodată campioni mondiali în natație. Mari speranțe într-o medalie de aur la J. O.*

• *Randy Matson, campionul lumii la aruncarea greutății (21,78 m), este amînat de la recrutare ; medicii militari descoperă o insuficiență în mobilitatea genunchiului stîng.*

• *Călduri extraordinare în Europa la începutul lunii. Un deputat cere permisiunea în Camera Comunelor să-și scoată vesta ; i se răspunde printr-un text oficial : „Gentlemenii trebuie să poarte vestă".*

• *Umoristul american Art Buchwald, aflat în Franța, e invitat de delegația R.D. Vietnam la tratativele de la Paris să sărbătorească împreună doborîrea celui de-al 3000-lea avion al S.U.A.*

• *În Spania — 8500 de matadori. 50 000 de persoane trăiesc din tauromahie. În 1967 — 1079 de coride, în cursul cărora au fost uciși 7 000 de tauri ; răniți : 150 de toreadori. La Pamplona, oraș al coridelor, se dezvelește un bust al lui Hemmingway.*

• *Richard Burton e concediat din echipa care filmează „Rîsete în întuneric" pentru întîrzieri grave și repetate de la muncă. „Duminică neagră", petrecută singur în tovărășia unei sticle de whisky.*

• *Baronul Elie de Rotschild, unul din cei 16 jucători francezi, își pierde un ochi în timpul unei partide de polo-călare. Regulamentul acestui sport prevede prezența obligatorie a unei ambulanțe și a unui medic la orice meci.*

• *24 de ani de la atentatul ratat împotriva lui Hitler ; ceremonie în Berlinul occidental în memoria contelui Stauffenberg și a grupului său conspirativ.*

• *Louis-John Fierro (54 de ani, operat la 21 mai, primind inima unui tînăr de 17 ani) și Everett Thomas (47 de ani, operat la 3 mai, purtînd inima unei femei de 23 de ani), amîndoi operați de dr. Cooley la Saint-Luke Hospital, asistă la meciul de base-ball dintre celebrele echipe „Mets" și „Astros" pe stadionul din Austin (S.U.A.) „Mets" — echipa lui Fierro — învinge cu 1—0.*

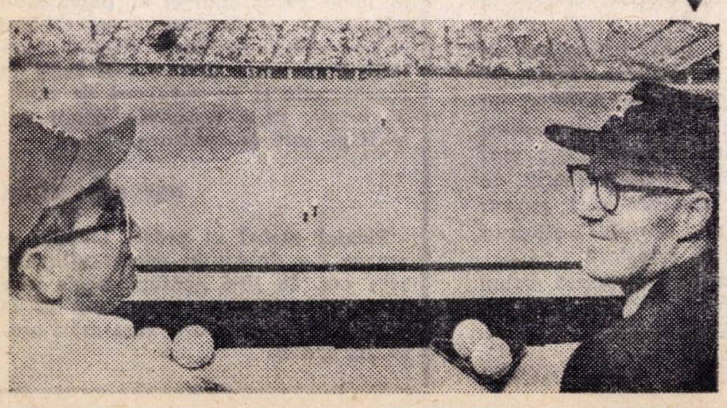

femei

• *Grupul industrial japonez „Shiseido", specializat în produse cosmetice, primul din Japonia în ce privește cifra de afaceri (837 milioane de franci), al patrulea din lume, deschide la Milano a 12-a sa filială în străinătate. „Shiseido" posedă 3 uzine și 2 laboratoare pentru o gamă de 500 de produse.*

• *Presa malgașă critică aspru formarea unei echipe de rugby feminin în colegiul din Tananarive : „Rugby-ul e un sport bărbătesc. Loviturile, căderile și eforturile susținute vor dăuna nu numai anatomiei și feminității, dar și puterii lor de procreație... Sperăm că, avînd în vedere cifra redusă a populației malgașe, ministrul Ratsitohava Gilbert și medicii națiunii nu vor sta cu brațele încrucișate". („Tsimisorona" — ziar independent).*

• *Barbara Streisand, „privighetoarea din Brooklyn", vocea cea mai scumpă din lume, susține campania electorală a senatorului McCarthy, cîntînd pe gratis la Waldorf Astoria. John Kennedy o invitase în 1963 la Casa Albă. Filmul „Hello Dolly" — avînd ca scenariu opereta cu care Streisand triumfă pe Broadway — este cel mai costisitor film din istoria cinematografului. Succesul — în viziunea ei : „Să ajungi a comanda 10 pepeni într-un restaurant, gustînd din fiecare cîte o bucățică...".*

• *Elisabeth Taylor plătește o pagină de publicitate în „New York Times" împotriva armelor de foc și cumpără la o licitație londoneză un peisaj de Monet cu 600 000 de franci. „Lînșarea lui Elisabeth Taylor" — titlul unui western care se turnează în Nebraska avînd ca „story" povestea adevărată a unei ucigașe spînzurate în 1855.*

• *Agenția pariziană a marelui cotidian american „Women's Wear Daily" — consacrat modei — dezmint te că ar fi primit de peste ocean indicații antiminijupe. Mary Russel, redactoarea biroului parizian, susține că „nimeni nu crede aici într-o renaștere a rochiilor lungi". Zona '68 se situează între 5—15 cm deasupra genunchiului. Se prevede însă pentru iarna '68 o ofensivă a griului, renunțîndu-se la maronul anului '67.*

copii, tineri, bătrîni

• *Scriitorul Jean-Charles publică — în editura „Presses de la Cité" — „Cartea de Aur a vorbelor rostite de copii". De pildă : „Mama : «Cati, dragă, azi să fii cuminte, am nervii făcuți ghem...» ; Cati : «Foarte bine, tricotează-i !»"... Sau : „Un copil, la telefon, unei doamne care a greșit numărul : «Doamnă, sînteți în oroare !»".*

• *Bob Kennedy junior, 14 ani, vine la Paris după șocul morții tatălui său. Observație „mondenă" : Bob s-a plimbat prin ambasadă, ca și prin Paris, cu cămașa peste pantalon.*

Explicația : Bob nu suportă hainele ceremonioase. Ca toți Kennedy, „e un om de acțiune, un sportiv".

• *Studenților din Berlinul occidental li se acordă din nou dreptul legal de a se bate în duel.*

• *La Congresul ecumenic de la Upsala, tinerii clerici „au practicat o contestare constructivă". Ei au propus ca, în viitor, printre delegați să fie mai mulți tineri, să se reducă numărul și durata discursurilor, să se lucreze mai mult în comisii. Ei au deplîns faptul că, din 26 de discursuri, doar două au fost rostite de oameni din afara structurilor bisericești.*

• *Arhitectul naval Frederic Sheppard, 90 de ani, are două ultime dorințe : să-l întîlnească pe sir Alec Rose — solitarul glorios de pe „Levely Lady", succesor al lui Chichester — și să vadă, în sfîrșit, cu ochii lui, ambarcațiunea concepută de el cu 20 de ani în urmă.*

• *Dna Gaubert-Mille din Nisa, 84 de ani, e atacată acasă de doi bandiți și legată cu frînghii de pat, după ce i s-a pus un căluș. I se fură bijuteriile în valoare de 270 000 de franci.*

După 40 de ore e dezlegată și — foarte lucidă — povestește ce i s-a întîmplat.

● Americanul Larry Levis, 101 ani, stabilește un nou record mondial pentru oamenii de „peste sută" : 17,8 secunde pe suta de metri.

animale

● „Luptător B", 13 ani, calul favorit al campionului olimpic Jonquires d'Oriola, medalie de aur la J. O. — Tokio, e atacat de un armăsar turbat ; victima e mușcată, trîntită la pămînt și rănită grav la piciorul posterior stîng. „Luptător B" e împușcat.

● Federația grădinilor zoologice din Anglia creează o agenție matrimonială pentru organizarea „căsătoriilor" între animalele captive. Se constată că mamifere și păsări — prinse și închise — pierd, o dată cu libertatea, și gustul dragostei, întreaga lor afecțiune transmițîndu-se oamenilor. Prin noua agenție se vor salva cel puțin 500 de specii amenințate — altfel — cu dispariția.

● Ultimul „strigăt" în S.U.A. : o perucă pentru ciinii bătrîni, capabilă să-i întinerească cu 10 ani.

● Protest în „Paris Match", semnat de André Francki, de la grădina zoologică din Marsilia, în legătură cu unele afirmații privind hrănirea șerpilor și crocodililor : „N-am dat niciodată hrană vie crocodililor noștri. Hrana lor se compune din carne veche, după o anume preparație. În ce privește alimentarea șerpilor, mi-ar plăcea să știu de la cititorii dv. ce altceva li se poate da decît hrană vie. Afirm că în nici un vivarium din lume nu li se dă altceva...".

● Stanley Rous, președintele Federației Internaționale de Fotbal Amator : „Sistemul de prime se extinde periculos în Africa. Un club promite jucătorilor o capră dacă se califică în optimi și o vacă pentru semifinale..."

cărți

● Consiliul municipal din Grenoble hotărăște să cumpere locuința doctorului Gagnon, bunicul lui Stendhal. Apartamentul a căpătat nemurirea prin „Viața lui Henri Brulard".

● Geofrey Williams, cîștigătorul cursei solitarilor Anglia-America, a avut ca lectură pe vas — în orele de odihnă — „Cei 7 stîlpi ai înțelepciunii" de T. E. Lawrence.

● Manuscrisele inestimabile furate de la mînăstirea Port Royal-des-Champs — „Augustinus" al lui Jansenius, „Scrisorile creștine și spirituale" ale abatelui de Saint-Cyran — sînt găsite într-un automobil. Furate de debutanți în materie, nu s-au găsit cumpărători pentru ele...

procese

● Compozitorul Georges Van Parys e numit expert în procesul intentat de Charles Trenet lui Charlie Chaplin pentru primele patru note ale melodiei „E cîntecul meu", din filmul „Contesa din Hong-Kong". Trenet susține că aceste note aparțin „Romanței Parisului", compusă de el în 1941.

● Catanzaro : cel mai important proces din Italia de la război încoace : 108 persoane aparținînd bandelor La Barbera, Greco și Toretta, în luptă de ani de zile pentru cucerirea unor „piețe". 450 martori, 60 avocați, un dosar de 70 volume ; actul de acuzare — 250 de pagini.

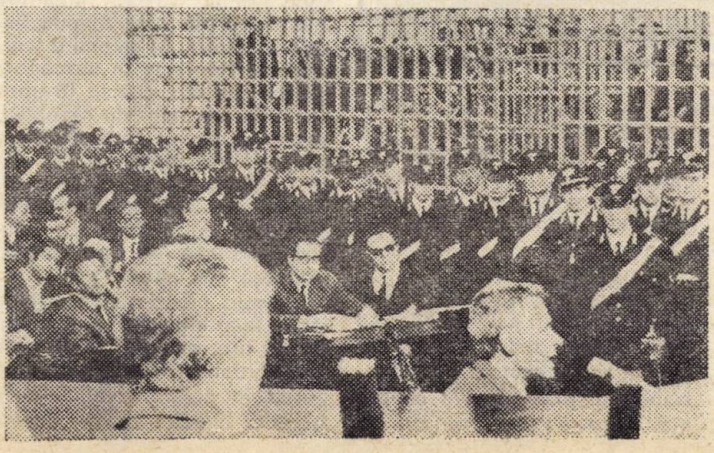

● Pastorul Sloane Coffin, condamnat la 2 ani închisoare și 5000 dolari amendă pentru incitare la nesupunere printre recruții americani, cere lui Arthur Goldberg, fostul reprezentant al S.U.A. la O.N.U., să-l apere în apel.

obiecte

● 150 000 de obiecte din epoca de piatră descoperite la vest de Port-Elizabeth (Africa de Sud). Obiecte de artă primitivă, vîrfuri de lance, harpoane.

● Ordinator pentru diagnosticarea rapidă a bolilor de inimă (Franța).

● Ordinator pentru studierea cărților vechi, comentariilor, judecăților, sentințelor și legilor religioase din urmă cu 1300 de ani, în vederea unor reforme juridice grabnice (Izrael).

● „Televizoare individuale" — Sony : minitelevizoare care permit soțului și soției să stea singuri cu prezentatoarea (-orul) preferată. Din textul publicitar : „Toți cunoaștem clipe cînd vrem să fim singuri cu ființa pe care o iubim"...

● Doi tineri englezi trec Canalul Mînecii pe o bicicletă-hidro.

● Chimistul belgian Van Langenhoven pune la punct o pușcă „revoluționară" : în locul gloanțelor clasice — un propulsor solid, liberat de o masă de aer comprimat. Pușca se poate folosi de vreo 50 000 de ori fără a fi curățată sau unsă.

● „C. 5 Galaxy", cel mai greu avion din lume, construit de societatea americană „Lockhead", bate un nou record la al treilea zbor : decolaj cu o sarcină de 249 tone.

arte

● Salvador Dali primește din partea guvernului comanda unui tablou pentru pavilionul Spaniei la Ciudad de Mexico. „Va fi tema mea ancestrală, aruncătorul de disc. Discobolul meu va arunca soarele pe orbită și corpul lui va reproduce o spirală dinamică... Soarele, pictat arzător, va fi ascuns cumva în mîna omului..."

● Recital Richter în „hambarul". (60 × 25 m) unei ferme din Meslay, la 9 km de Tours (Franța). 1600 de persoane extaziate. În timpul recitalului, o butniță se face auzită. Butnița hambarului. Richter știa de ea și n-a admis să fie alungată.

● Mare succes al lui Roger Planchon la New York cu „Cei trei mușchetari", în regia sa. Textul francez e tradus în sală prin pancarte de carton pe care cuvintele englezești sînt scrise ca în benzile de desene animate ; actorii fac pauze între replici și o echipă de asistenți „se joacă" în sală de-a traducătorii... „Dacă veniți în octombrie pe Broadway,

aveți șanse să rămîneți 5 ani în New York" — îi spune un critic. Planchon refuză. „Teatrul meu s-a născut la Lyon".

● „Daily News" despre ultimul film al lui François Truffaut — „Mireasa era în negru" : „Truffaut nu are spiritul lui Hitchcock, și asta ar fi tost necesar. Totuși, filmul constituie un argument convingător pentru controlul vînzărilor de arme fiindcă un accident de tir e la originea poveștii"...

din ideile lunii :

● A. Gruszow, responsabilul unui sat aparținînd marii companii turistice „Clubul Mediteranean", declară în „L'Express" : „În vacanță, inteligența servește mult mai puțin decît în universitate sau în muncă... Spiritul vesel, latura estetică, latura sportivă capătă o importanță cu mult mai mare decît în orașe... O plajă e un cîmp de luptă. Cei frumoși își iau revanșa asupra celor inteligenți...

— „L'Express" : „E sinistru ceea ce ne spuneți..."

RĂZBOIUL ALCOOLULUI (4)

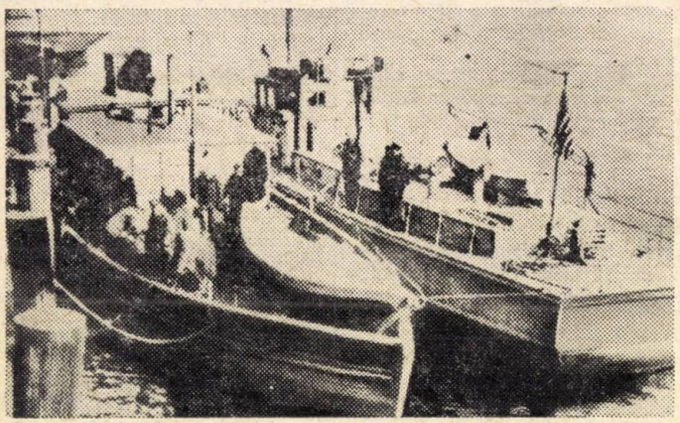

O mică navă pentru paza coastelor (dreapta) a interceptat un vas care transporta clandestin alcool

contrabandiştii oceanelor

Părăsit de echipajul său, un „vas contrabandist" sare în aer; a fost suficient un singur glonte pentru ca inflamabila încărcătură să explodeze

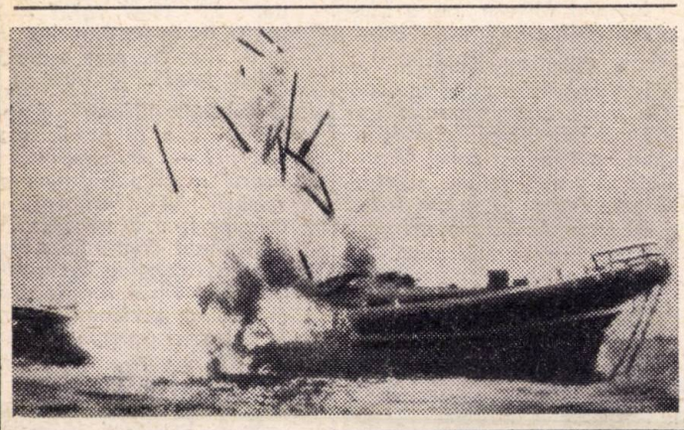

Era evident că nu pe piaţa canadiană se scurgeau aceste fantastice plusuri. Regiunea Marilor Lacuri — care separă oraşele americane Detroit, Cleveland, Buffalo, Rochester, de centrele canadiene Toronto, Sault-Sainte-Marie, Ottawa — devenise în limbajul curent *the highway of booze* (şoseaua pilelii). Se pretindea — fără a se fi putut dovedi vreodată — că unul dintre contrabandişti, om cu viziune de mare anvergură, instalase un *pipe-line* subteran, care traversa frontiera în chip de albie artificială a unui veritabil fluviu de alcool.

Complicitatea vameşilor, a poliţiei şi a grănicerilor era asigurată prin mituire nu cu bani, ci cu o anumită proporţie din marfa strecurată prin contrabandă. Corupţia era cu atît mai uşor de realizat cu cît, spre deosebire de practica obişnuită, reprezentanţii autorităţilor nu căpătau nici o primă pentru descoperirea unui transport de alcool, acesta nefiind un produs valorificabil de către stat. Era mai comod, mai puţin primejdios şi infinit mai rentabil să închizi ochii decît să faci exces de zel.

Cu timpul, punctele de trecere s-au ierarhizat conform procentului perceput de cei cărora le revenea misiunea de a pune stavilă contrabandei. Un *5 per cent passage* era de obicei o rută de munte lungă şi dificilă, spre deosebire de un *20 per cent passage*, care se afla în apropierea unui oraş mare. Cînd „taxa" depăşea 30 la sută, era semn că lăcomia ofiţerului de poliţie sau de grăniceri depăşea limitele admisibilului şi că era cazul „să i se dea o lecţie" (to teach him a lesson). Profesorul era un *killer* (ucigaş de profesie) iar lecţia era predată de fapt supravieţuitorilor, întrucît elevul promova mult prea repede în lumea celor drepţi pentru a mai profita cu ceva de pe urma ei.

CUM L-A PĂCĂLIT „PATARA" PE „MULHOUSE"

Pentru aprovizionarea masivă cu alcool din străinătate, calea maritimă era în general preferată celei terestre. Transportul costa mai puţin, cantităţile achiziţionate erau mai mari şi riscurile considerabil mai mici. Procedeul era extrem de simplu: vasul încărcat cu băutură se oprea la limita apelor teritoriale ale Statelor Unite, deci într-o zonă unde paza de coastă americană nu putea interveni. În cursul nopţii, şalupele, remorcherele sau iahturile contrabandiştilor recepţionau marfa, transportînd-o apoi în nenumăratele depozite pe care le amenajaseră de-a lungul ţărmului.

Cargobotul care aducea alcoolul peste Atlantic era de obicei de naţionalitate străină. Nu numai Marea Britanie, ci şi alte guverne ale Europei occidentale luaseră măsurile necesare pentru a trage de pe urma prohibiţiei toate avantajele posibile, adoptînd şi legislaţii speciale în acest scop. Deosebit de concludent este exemplul Franţei care, imediat după primul război mondial, interzisese din considerente fiscale trimiterea în colonii a spirtoaselor fabricate în metropolă sau în alte ţări. Dar la 18 aprilie 1922, preşedintele republicii semna un decret care prevedea că „prin derogare de la decretul din 8 iulie 1919, se autorizează insulele Saint Pierre et Miquelon de a cumpăra băuturi alcoolice de proveniență franceză sau străină".

Urgenţa părea să fie atît de mare încît decretul a fost expediat prin avion spre semnare preşedintelui republicii, care se găsea în călătorie oficială în Algeria. Imediat după aceea, Ministerul Coloniilor a transmis prin cablu autorităţilor din arhipelagul Saint Pierre et Miquelon textul decretului. Alegerea acestor insule nu era întîmplătoare: poziţia lor, în imediata apropiere a Newfoundland-ului, ca şi micimea teritoriului (252 km²) făceau din ele un avanpost ideal al contrabandei oficializate.

Căraşii maritimi ai sticlelor de coniac sau ai butoaielor cu gin întîmpinau însă uneori riscul de a fi jefuiţi îndată după sosirea la destinaţie. Aşa s-a întîmplat de pildă cu cargobotul francez „Mulhouse", al cărui caz a rămas celebru în analele contrabandei. Avînd la bord 36 404 lăzi cu şampanie, whisky şi rom, comandantul Ferrero aruncă ancora la 24 iunie 1924, în largul New Yorkului, cu cîteva zeci de metri dincoace de limita apelor teritoriale americane, şi începu să-şi aştepte mușteriii pe care urmau să-i trimită agenţii din S.U.A. ai companiei căreia îi aparţinea vasul.

Nu trecu nici un ceas şi-şi făcu apariţia o goeletă particulară, „Patara", care ancoră la trei mile distanţă de cargobotul francez. În aceeaşi seară, o şalupă aduse comandantului Ferrero doi oaspeţi de pe „Patara". Unul singur găsi de cuviinţă să se prezinte, declarînd că se numeşte Roland McCoy; celălalt se mulţumi să verifice prin sondaj cîteva dintre sticlele oferite spre vînzare.

Discuţia dintre comandant şi McCoy se desfăşură în conformitate cu toate regulile etichetei care domnea printre contrabandişti. Americanul lăudă calitatea băuturilor, dar se plînse de lipsa de numerar disponibil; francezul îşi exprimă regretul de a nu fi putut aduce un sortiment mai de soi, dar insistă asupra preţului pe care-l ceruse. După această politicoasă tocmeală, părţile se despărţiră, urmînd ca McCoy să dea răspunsul definitiv în următoarele 48 de ore.

A doua zi dimineaţa, însă, îşi făcu apariţia o vedetă rapidă a vămii, „Kickpoo", care dădu de cîteva ori tîrcoale cargobotului, fără a încerca să stabilească vreun contact cu el. La prînz o altă vedetă a vameşilor, „Manhattan", o înlocui pe cea dintîi, navigînd în cerc, la o distanţă şi mai mare de „Mulhouse". Ca şi prima dată, nimeni nu se adresă francezilor, personajele în uniformă de pe bordul vedetei mărginindu-se să studieze cargobotul cu binoclul. Goeletei americane „Patara" nu i se acordă absolut nici o atenţie.

Manejul celor două mici vase ale vamei continuă pînă în ziua de 27 iunie, cînd „Manhattan", după un ultim ocol dat lui „Mulhouse", se pierdu în depărtări. Cîteva minute mai tîrziu, „Patara" ridică ancora şi, manevrînd cu abilitate, se lipi de babordul vasului francez. Pe „Mulhouse" se urcară din nou McCoy şi însoţitorul său, urmaţi de data a-

ceastă de alți nouă indivizi, a căror musculatură proeminentă se vedea bine prin decolteul maiourilor. Conform explicației furnizate de McCoy, cei nouă urmau să încarce lăzile. Cînd ajunseră însă cu toții în cabina comandantului, ieși la iveală rostul adevărat al masivei echipe. Scoțîndu-și pistoalele, noii veniți siliră echipajul să transporte pe „Patura" încărcătura de alcool. Ajunsă la limita capacității sale, goeleta plecă spre coastă, de unde se înapoie după cîteva ore pentru un nou transport. Întreaga operație de transbordare dură zece zile încheiate, interval în care nici una dintre vedetele vămii nu-și mai făcu apariția.

McCoy se declară satisfăcut în clipa în care în cala cargobotului rămaseră 1 231 de lăzi de șampanie. În felul acesta, dacă ar fi vrut să se plîngă autorităților din New York de jaful pe care-l suferise, comandantul Ferrero ar fi fost nevoit să arunce în mare cele peste 144 000 de sticle de șampanie pe care le mai avea. Măsura se dovedi eficace : armatorii vasului „Mulhouse" se mulțumiră să se adreseze companiei franceze la care se asiguraseră, cerîndu-i despăgubiri. Compania refuză să plătească, ceea ce dădu naștere unui lung proces. În sentința pronunțată, tribunalul, dînd cîștig de cauză armatorilor, arăta că „legea prohibiției desființează în mod artificial și forțat un important debușeu pentru producătorii de vinuri și alcooluri din Franța, ceea ce dă acestora dreptul *să recurgă la orice mijloace* (sublinierea noastră — N.M.) pentru a-și satisface clientela".

Argumentul fu îmbrățișat și de englezi care, în afară de Canada, făcură din insulele Bahamas un important releu în contrabanda de băuturi spirtoase. Și, pentru a nu părăsi terenul juridic, merită semnalat faptul că, pînă la abrogarea prohibiției, Curtea Supremă a Statelor Unite a ezitat să se pronunțe într-o delicată problemă : navigînd în afara apelor teritoriale, pacheboturile americane aveau sau nu dreptul să servească alcool pasagerilor lor ? Dilema era dramatică : dacă li se refuza acest drept, companiile de navigație din S.U.A. riscau să-și piardă majoritatea clientelei străine ; dacă erau exceptate de la legea Volstead, nimic nu le împiedica să vîndă contrabandiștilor surplusul de băuturi, oprindu-se la înapoiere, asemenea cargobotului „Mulhouse", cu puțin înainte de intrarea în apele teritoriale ale Statelor Unite.

În 1933, cînd prohibiția fu desființată, se constată că, în fața diferitelor instanțe judecătorești, erau pendinte 5 638 de procese intentate comandanților de vase care, în loc să-și împuțineze pasagerii, preferaseră să-și înmulțească beneficiile.

PRIMUL NUME DE PE O LUNGĂ LISTĂ

Pentru Johnny Torrio și Al Capone, coregenții *underworld*-ului (lumii interlope) din Chicago, alcoolul de import era însă un articol de lux care nu merita o osteneală deosebită. Mult mai rentabilă era comercializarea băuturilor spirtoase de fabricație locală, produse în distileriile clandestine pe care cei doi asociați le cumpărau fără să se tocmească. Aceste distilerii erau camuflate fie în spatele celor cu autorizație legală, care produceau berea de 0,5 la sută alcool, fie sub paravanul celor mai diverse întreprinderi și instituri. S-a descoperit astfel că se fabrica whisky și gin în încăperile din fund ale unor magazine de jucării, ale unor redacții de ziare și reviste, ale unor asociații filantropice. Cea mai senzațională revelație a oferit-o filiala din Chicago a faimoasei „Armate a salvării", la sediul căreia se obțineau cantități uriașe de alcool de mentă. Printre ingredientele folosite figurau și bomboanele de mentă, dăruite de inimile caritabile nevoiașilor pe care trebuia să-i salveze „armata" respectivă.

Una dintre problemele cele mai dificile o constituia transportul de la producător la consumator. Spectatorii filmului „Unora le place cald" își amintesc cu siguranță de scena inițială, în care un dric-automobil al unei societăți de pompe funebre ducea în sicriul din interior sticle cu whisky. Realitatea era mai puțin fantezistă. Transporturile se efectuau în camioane achiziționate de gangsteri din surplusurile armatei americane din primul război mondial. Acoperit de o prelată kaki, vehiculul ducea prețioasa încărcătură de la distilerie la *speak-easy* (în traducere literară „vorbește-ușor", de fapt pseudonimul cîrciumii clandestine).

Drumul nu era însă lipsit de peripeții. Primejdia principală venea nu din partea poliției, ci de la așa-numiții *hijackers*. Acestia erau un fel de hoți ai hoților, care atacau și prădau transporturile gangsterilor organizați. Torrio și Capone avură de-a face încă din primele luni ale noii lor activități cu un anume Joe Howard, autor a trei crime și a nenumărate spargeri. Într-o singură noapte, Howard reuși să pună mîna pe două camioane cu alcool aparținînd energicului cuplu.

LUPTA PENTRU TRON

A fost prima și ultima acțiune de succes a respectivului *hijacker*, care avusese imprudența să lezeze nu numai avutul, ci și amorul propriu al celor doi gangsteri, lăudîndu-se *urbi et orbi* cu isprava sa. În dimineața zilei de 22 mai 1922 Joe Howard se afla la o masă a „restaurantului lactovegetarian" *Heinie Jacob's*, în compania tîmplarului David Ramelsbeck și a șoferului George Bilton, ambii posesori ai unui încărcat cazier judiciar. Conform declarațiilor pe care aceștia doi aveau să le facă peste două ore, la un moment dat ușa localului s-a deschis, lăsînd să intre un individ scund și masiv. Deși noul venit nu se apropie de el, Howard îl recunoscu imediat :

— Hello, Al ! Sper că nu ești supărat pe mine...

Cel interpelat nu răspunse. Fără să se grăbească, el scoase din buzunar un revolver și trase toate cele șase gloanțe pe care le conținea încărcătorul. Nici unul din ele nu-și rată ținta și Howard se prăbuși, fără viață, la picioarele vecinilor săi de masă. A doua zi, întreaga presă americană publica o amplă relatare a crimei, conținînd amănuntele depozițiilor făcute de martorii oculari. Heinie Jacob, patronul restaurantului, Ramelsbeck și Bilton nu avuseseră nici o ezitare în fața anchetatorilor : asasinul era Al Capone. Cotidianul de seară „Chicago Evening Post" publică fotografia acestuia pe prima pagină, sub un titlu care se întindea pe cinci coloane : *Capone kills in broad daylight* (Capone ucide ziua în amiaza mare).

La 24 mai avură loc însă cîteva evenimente făcînd parte dintr-o categorie pe care defunctul senator Estes Kefauver o numea „lanțul coincidențelor inevitabile în cadrul unei răfuieli din lumea gangsterilor" [1]). La restaurantul lui Heinie Jacob se declară un început de incendiu, repede stins cu ajutorul trecătorilor ; printre cei care-și dăduseră concursul, remarcîndu-se chiar prin zelul său deosebit, se număra Carlos Marcello, unul dintre oamenii de încredere ai lui Johnny Torrio. În aceeași după-amiază, fetița lui David Ramelsbeck, în vîrstă de nouă ani, scăpă ca prin urechile acului de o ladă cu pămînt de flori, care a căzut de la balconul etajului XII al unei clădiri de pe Sioux Street ; cel ce trăsese fetița la o parte în ultima clipă era William Cook, barman la *Colosimo's*. După numai cîteva minute, camionul lui George Bilton, care transporta o încărcătură de 2 000 de litri de alcool, se ciocni cu un taxi și luă foc ; Bilton ar fi ars de viu, imobilizat de accident în spatele volanului său, dacă nu l-ar fi smuls din cabină Dino Bonnelli, unul dintre șoferii personali ai lui Capone.

Consecințele acestor avertismente nu se lăsară așteptate. Peste trei zile, cu prilejul primului interogatoriu oficial care li se luă în legătură cu asasinarea *hijacker*-ului, Jacob, Bilton și Ramelsbeck declarară, într-o impresionantă unanimitate, că fuseseră greșit înțeleși de către polițiștii sosiți la locul crimei : ei nu susținuseră nici o clipă că ar fi recunoscut pe făptaș și cu atît mai puțin că acesta ar fi fost Al Capone. Cel care trăsese gloanțele nu era scund și masiv — așa cum, printr-o altă inexplicabilă confuzie, se desprinsese pare-se din spusele lor — ci dimpotrivă, înalt și slab, caracteristici care-l exonerau în mod automat pe Capone.

Acesta se prezentă de altfel personal la procurorul adjunct al districtului, Charles McSwiggin, care ancheta cazul și îi declară cu un aer jignit :

— Sînt un comerciant onest și am impresia că mi se pune la cale o înscenare. Indivizi iresponsabili afirmă că aș fi omorît un om pe care nu-l cunosc și cu care nu am avut niciodată de-a face. Sînt convins că este o manevră a concurenței pentru a mă compromite în fața distinsei clientele care frecventează magazinul meu de antichități.

Reproducînd pentru presă frazele indignate ale lui Capone, procurorul le comentă cu sarcasm, subliniind de pildă că, după cîte știa el, „distinsa clientelă" a gangsterului nu era amatoare de antichități solide, ci de noutăți lichide. „Capone este autorul crimei și punerea lui sub acuzație nu mai necesită decît o clarificare a cîtorva detalii tehnice", spuse în încheiere omul legii.

Dar detaliile tehnice se dovediră mai greu de elucidat decît anticipase McSwiggin. După aproape trei luni de la comiterea asasinatului, la 18 august 1922, dosarul anchetei ajungea la ultima sa pagină cu o concluzie care nu a surprins pe nimeni : „Numitul Joe Howard a fost omorît de gloanțele unui revolver sau ale unor revolvere manipulat sau manipulate de una sau mai multe persoane necunoscute" [2]). Cinci zile mai tîrziu, procurorul adjunct al districtului, McSwiggin, își dădea demisia din magistratură și se înscria simultan în baroul din Chicago ca director al firmei de consultații și asistență juridică „McSwiggin, Inc." Pentru a explica proveniența capitalului necesar punerii pe picioare a firmei, proaspătul avocat invocă moștenirea căpătată de la o mătușă despre care nimeni nu auzise pînă atunci, nici măcar vreunul dintre intimii lui. Aceeași moștenire servi ca explicație și pentru mutarea familiei McSwiggin dintr-un apartament cu trei camere într-o vilă de două etaje, cu piscină.

(Va urma)

[1]) „Senator Estes Kefauver's Crime Committee Report", Ed. Arco Publishing Company, New York, 1951.

[2]) M. Cogan : „Justice and Injustice American Fashion", Ed. Pulver and Co., New York, 1960

În numărul viitor :

DIN CULISELE CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

RĂSTURNAREA LUI MUSSOLINI

PARIS MATCH

UN INTERVIU CU PREMIERUL MAURICE COUVE DE MURVILLE

Premierul francez Couve de Murville în timpul interviului acordat lui Raymond Tournoux

Ziaristul francez Raymond Tournoux, autorul cărții „La tragédie du général", a luat primului ministru francez Maurice Couve de Murville un interviu din care reproducem cîteva fragmente.

ÎNTREBARE : *Vă așteptați ca președintele Republicii să vă desemneze pentru funcția de prim-ministru ?*

RĂSPUNS : În orice caz, era un lucru de care fusesem prevenit de presă înainte cu mulți ani.

ÎNTREBARE : *V-ați simțit în dezacord cu generalul de Gaulle, fie în privința unor hotărîri, fie în privința unor opțiuni ?*

RĂSPUNS : Au trecut peste zece ani de cînd lucrez în imediata apropiere a generalului de Gaulle. Dacă, în cursul acestor zece ani, aș fi fost în dezacord cu el asupra vreunei probleme esențiale, este evident că lucrurile nu ar fi continuat așa cum au continuat. Este posibil să se producă uneori dezacorduri asupra unor probleme secundare. Nu-mi amintesc să fi fost vreodată în dezacord asupra unei chestiuni cu adevărat importante.

ÎNTREBARE : *În principiu, la toamnă trebuie să aibă loc un referendum. După succesul majorității, nu vă temeți oare că, prin forța lucrurilor, rezultatele consultării se vor dovedi mult mai puțin strălucite și că, astfel, autoritatea guvernului dv. va avea de suferit ?*

RĂSPUNS : Cine a spus că la toamnă trebuie să aibă loc un referendum și în ce problemă ?

INTREBARE : *Iată un răspuns deosebit de interesant : acest referendum nu este după părerea dv. o certitudine în momentul de față ?*

RĂSPUNS : În ce problemă ?

ÎNTREBARE : *Cu privire la participarea socială, cu privire la reforma Senatului.*

RĂSPUNS : Pentru moment, nu s-a anunțat nimic, nici despre referendum, nici despre data lui.

ÎNTREBARE : *În privința referendumului, generalul de Gaulle a anunțat că, totuși, consultarea a fost amînată...*

RĂSPUNS : Lăsați în seama generalului de Gaulle răspunsul la această întrebare. Un referendum este hotărît de șeful statului.

ÎNTREBARE : *În materie financiară, unii pretind că recurgeți mai degrabă la fiscalitate decît la împrumut ?*

RĂSPUNS : Aici nu este vorba de o chestiune de principiu. În materie financiară, ca și în majoritatea domeniilor, totul depinde de împrejurări. Cînd bugetul este deficitar, trebuie să recurgi la împrumut pentru a finanța cheltuielile statului. Important e să nu recurgi la inflație.

ÎNTREBARE : *Vă pronunțați oare pentru întrunirea unei conferințe internaționale, spre sfîrșitul anului, care să fie consacrată examinării unei reajustări a parităților monetare ?*

RĂSPUNS : De mulți ani, consider că marile probleme monetare mondiale ar putea fi rezolvate, în mod satisfăcător, printr-un acord între principalele țări interesate. Aceasta înseamnă că o conferință internațională ar fi necesară. Spun : marile probleme internaționale. În consecință, este vorba de o chestiune generală care nu se limitează la o examinare a parităților monetare, examinare care cuprinde condițiile de funcționare a sistemului internațional de plăți. După cum știți, este un vechi subiect de discuție.

ÎNTREBARE : *Această conferință ar putea să aibă loc după alegerile din S.U.A. ?*

RĂSPUNS : Nu știu. Nu depinde de mine. Repet, o conferință monetară internațională ar fi utilă pentru reglementarea problemelor pe care le-am citat.

ÎNTREBARE : *Ținînd seama că în economia și în finanțele franceze s-a creat o situație nouă, considerați oare că veți fi determinat sau nu să duceți o politică „wilsoniană", adică să renunțați la anumite obiective în materie militară sau de cercetări spațiale ?*

RĂSPUNS : O simplă remarcă preliminară, în trecere. Înainte de alegeri, politica wilsoniană, adică politica partidului laburist, afirma : trebuie să renunțăm la arma atomică. După alegeri, această politică a fost menținută. Este evident că statul va fi nevoit să reexamineze ansamblul cheltuielilor bugetare. Aceasta va însemna opțiuni. În consecință, vor exista, poate, programe la care va trebui să renunțăm sau pe care va trebui să le efectuăm într-o perioadă mai îndelungată.

ÎNTREBARE : *Puteți să faceți o precizare în această privință ?*

RĂSPUNS : Pentru moment, nu.

ÎNTREBARE : *Vă pronunțați pentru înființarea unei vicepreședinții a Republicii ?*

RĂSPUNS : Nu. O vicepreședințe a Republicii tinde la următoarele : ori vicepreședintele nu ar avea alte atribuții decît să urmeze, eventual, președintelui Republicii ale cărui funcții, dintr-un motiv sau altul, ar înceta înainte de sfîrșitul mandatului său. Și aici, vedeți, cred că această instituție nu ar fi adaptată la psihologia franceză. Compatrioții noștri nu ar înțelege. Ori vicepreședintele ar deveni, în realitate, șeful guvernului și ar înlocui pe primul ministru. Răspunderea guvernului față de Parlament ar dispare : cum ar fi posibil să se reglementeze conflictele dintre guvern și Parlament ?

ÎNTREBARE : *Și reforma Senatului ?*

RĂSPUNS : Ideea de a transforma Senatul într-o mare adunare, reprezentînd concomitent colectivitățile locale și principalele organizații economice și sociale, este o idee bună, după părerea mea.

ÎNTREBARE : *Una din afirmațiile dv. obișnuite este următoarea : „Nu mă simt singur atunci cînd am dreptate". În consecință, vă simțiți foarte anturat în momentul de față ?*

RĂSPUNS : În situația politică actuală a Franței, nu am motiv, în calitate de prim-ministru, să mă simt izolat...

ÎNTREBARE : *Ce părere aveţi despre evenimentele care au loc în Cehoslovacia, ca şi despre viitorul Europei „de la Atlantic la Ural" ?*

RĂSPUNS : Nu am căderea să formulez o apreciere, în calitate de prim-ministru francez, asupra evenimentelor care se petrec într-o ţară străină. Acestea fiind zise, am fost totdeauna adeptul Europei de la Atlantic la Ural, adică al instaurării unor relaţii bune între toate ţările europene, indiferent de regimul lor politic. Iată calea pe care trebuie să mergem în continuare. În orice caz, aşa se va întîmpla, deoarece aceasta este în firea lucrurilor.

ÎNTREBARE : *Care va fi politica dv. cu privire la aderarea Marii Britanii la Piaţa comună ?*

RĂSPUNS : Poziţia franceză este bine cunoscută, şi eu însumi am avut foarte des prilejul s-o definesc pe cînd eram ministru al afacerilor externe. Nu putem găsi decît avantaje în lărgirea Pieţei comune, în special pentru Marea Britanie. Această lărgire este condiţionată de situaţia economică şi monetară a Marii Britanii. De îndată ce Marea Britanie va rezolva aceste probleme şi va păşi pe calea unei soluţii, chestiunea va putea fi discutată în mod efectiv.

ÎNTREBARE : *A priori, puteţi să prevedeţi în ce termen ?*

RĂSPUNS : Totdeauna este foarte greu să prevezi timpul, dar constat că în prezent întreaga politică britanică este orientată spre un efort în vederea soluţionării acestor probleme.

ÎNTREBARE : *Ce impresie aveţi despre convorbirile privitoare la Vietnam ?*

RĂSPUNS : Începerea tratativelor dintre S.U.A. şi Vietnamul de nord a marcat o cotitură hotărîtoare în războiul din Vietnam. Se poate considera în mod rezonabil că s-a păşit pe calea unei reglementări. Desigur, problemele rămîn foarte dificile. Pînă în prezent, convorbirile nu au dus la rezultate pozitive. Putem fi totuşi relativ optimişti în ce priveşte viitorul.

ÎNTREBARE : *Franţa are „mîini libere" ; în ce scop ?*

RĂSPUNS : În domeniul politicii externe, Franţa are mîini libere pentru a duce o politică corespunzătoare concepţiei pe care o are despre rolul ei în lume. Iată esenţialul. Nu avem intenţia să ducem războaie sau să pornim la cuceriri. Vrem să reprezentăm un ideal şi un principiu. Tocmai acest lucru se întîmplă. Iată, într-adevăr, realitatea politică actuală.

ÎNTREBARE : *Aţi definit acum „o anumită idee despre Franţa" pe care o aveţi dv. ?*

RĂSPUNS : Da. Franţa este ea însăşi şi este necesar ca ea să poată exprima acest lucru, şi să-l exprime în deplină libertate şi independenţă.

ÎNTREBARE : *Sînteţi ambiţios, d-le Couve de Murville ?*

RĂSPUNS : Ce înseamnă să fii „ambiţios" ? Poţi să ai ambiţia să ocupi funcţii, ambiţie pe care nu o am cîtuşi de puţin. Poţi să ai ambiţia să realizezi anumite lucruri. În acest sens, da, puteţi spune că sînt ambiţios.

THE NEW REPUBLIC
WASHINGTON

CE AŞTEPTĂM?

DOI dintre cei trei candidaţi principali la preşedinţie sînt figuri familiare, aproape obişnuite, cunoscute oricărui american adult. Richard Nixon activează în Congres sau în posturi guvernamentale de douăzeci de ani ; el a vorbit într-una şi părerile sale sînt la fel de bine cunoscute ca şi figura lui. Hubert Humphrey a avut o carieră asemănătoare în Senat şi la vicepreşedinţie. Ambii au candidat la posturi foarte înalte şi, în această calitate, şi-au exprimat părerile asupra problemelor naţionale sau, în mod la fel de semnificativ, le-au evitat. Desigur, am ajuns să-i cunoaştem suficient de bine pentru a ne da seama în ce măsură sînt potriviţi pentru funcţia de preşedinte. Şi totuşi, ziarişti, comentatori sofisticaţi, chiar şi observatori academici, ne asigură că nu ştim ce atitudini politice vor adopta aceşti oameni şi ne îndeamnă să aşteptăm noi revelaţii de la „noul" Nixon şi de la Humphrey care va deveni „el însuşi".

Ei bine, această aşteptare plină de speranţă nu este numai copilărească, ci de-a dreptul dăunătoare. Ea reprezintă un fel de abdicare colectivă în faţa experienţei, un faliment colectiv al raţiunii, exact într-un moment cînd nu ne putem baza decît pe experienţă şi pe raţiune. Aceste atitudini şi aşteptări sînt greşite deoarece pornesc de la trei presupuneri lipsite de fundament. În primul rînd, este vorba de presupunerea că pot fi judecate calităţile unui candidat la preşedinţie — sau la orice alt post important — pe baza ultimelor sale declaraţii şi aceasta într-un moment cînd candidatul este puternic tentat să spună nu ceea ce crede cu adevărat, ci ceea ce consideră că-i va aduce voturi. A doua presupunere este aceea că de la un preşedinte — sau de la orice alt om care ocupă o funcţie publică — se aşteaptă nu o angajare morală ci una verbală, nu caracter ci uşurinţa de a vorbi, nu principii ci capacitatea de a se adapta. Această presupunere se bazează, la rîndul ei, pe o a treia iluzie greşită — şi anume că oamenii îşi pot schimba caracterul de la un moment la altul, că-şi pot lepăda vechea piele intelectuală şi morală, înlocuind-o cu una nouă, ca răspuns la exigenţele politice.

Calitatea de om de stat nu se creează în focul unei campanii electorale ; ea este produsul unei vieţi întregi şi îşi are rădăcinile nu în lava mişcătoare a alegerilor, ci în caracter. Toţi preşedinţii noştri ilustrează acest adevăr. Marii preşedinţi — Washington, Jackson, Lincoln, Theodore Roosevelt, Woodrow Wilson, Franklin Roosevelt — nu şi-au dezvăluit brusc un „nou" caracter ca răspuns la cererile criticilor ; ei au fost ceea ce viaţa i-a pregătit să fie. Unii dintre ei — Lincoln, Wilson şi Franklin Roosevelt, de exemplu — s-au maturizat sub imperiul răspunderilor, dar s-au maturizat în mod organic ; ei nu au dat brusc la iveală noi trăsături de gîndire sau caracter, ci au adîncit calităţi deja existente.

Pe scurt, ar trebui să ne alegem preşedinţii nu pentru îndemînarea cu care îşi dezbracă sau îşi îmbracă noi veşminte intelectuale sau morale — sub luminile fierbinţi ale televiziunii — şi nici pentru capacitatea lor de a prezenta formule superficiale ca răspuns la cererea populară, ci numai pentru caracterul lor. Ceea ce căutăm la un preşedinte este ceea ce căutăm →

Senatorul McCarthy la un miting electoral al partizanilor săi

la orice om căruia îi acordăm încredere şi căruia îi încredinţăm mari răspunderi. Cerem de la ei să dea dovadă de caracter, inteligenţă şi capacitate de judecată. Aceasta nu înseamnă numai experienţă. Experienţa, aşa cum o ilustrează în mod concludent Nixon, este folositoare numai acelora care pot profita de ea. Ea este inutilă acelora care nu o pot folosi. Evident, experienţa lui Nixon ca vicepreşedinte şi consultant în problemele externe nu l-a învăţat nimic în privinţa marilor probleme privind uzul şi abuzul de putere — problemele războiului din Vietnam sau relaţiile noastre cu lumea socialistă. De asemenea, nici cunoaşterea — spre deosebire de inteligenţă — nu reprezintă o calificare de bază pentru preşedinţie ; cunoaşterea fără judecată este stearpă şi poate fi periculoasă. Este clar că generalul Westmoreland are mai multe cunoştinţe despre războiul din Vietnam decît orice alt american, dar această cunoaştere nu-i este de nici un folos şi constituie o calamitate pentru ceilalţi, deoarece nu e iluminată de înţelegerea naturii acestui război.

De asemenea, noi nu alegem un preşedinte pentru că acesta ar putea şti mult mai multe despre politica americană sau despre preşedinţie. Washington nu ştia nimic despre politica americană sau despre preşedinţie, deoarece, înainte de 1789, nu au existat asemenea lucruri ; totuşi, el a fost un mare preşedinte.

Dintre cei trei candidaţi serioşi la preşedinţie — căci guvernatorul Wallace este candidat dar nu este serios, iar Rockefeller este serios dar nu prea mai este candidat — atît Nixon cît şi Humphrey au mai multă experienţă în ce priveşte viaţa publică decît senatorul McCarthy. Ceea ce lor le lipseşte şi ceea ce senatorul McCarthy are în mod vădit este o indispensabilă calitate de caracter. Dovada că le lipseşte constă în faptul că, chiar şi în acest moment, cînd ne solicită sprijinul pentru funcţia cea mai înaltă, nu sînt dispuşi să ne facă cunoscut pe ce poziţie se plasează în ce priveşte marile probleme în privinţa cărora ar urma să hotărască în această funcţie. Şi noi nu ştim care este poziţia lor nu numai pentru că ei adoptă o atitudine evazivă — lucru pe care îl fac într-adevăr — ci pentru că *ei înşişi* nu-şi cunosc propria lor poziţie. După douăzeci de ani de activitate în viaţa publică, nici Nixon, nici Humphrey nu par să ştie ce anume gîndesc în privinţa marilor probleme ale timpului sau, dacă ştiu acest lucru, nu sînt dispuşi să o spună — ceea ce este şi mai grav deoarece reprezintă un fel de încălcare a procesului democratic. Aceşti doi candidaţi ne-au vorbit suficient în trecut despre părerile lor. Nixon, de exemplu, ştia despre el, şi ne-a spus, că era împotriva comunismului şi în favoarea senatorului Joseph McCarthy, împotriva celor „douăzeci de ani de trădare" ai epocii Roosevelt şi pentru o legislaţie de reprimare a „elementelor subversive", împotriva „statului bunei stări" şi pentru senatorul Goldwater ca preşedinte. Şi vicepreşedintele Humphrey îşi cunoştea gîndurile şi nu s-a temut să-şi proclame convingerile : libertăţi civile, extinderea „statului bunei stări", moderarea „războiului rece". Dar în ultimii patru ani şi cu acelaşi entuziasm, el a sprijinit războiul împotriva Vietnamului şi a fost în favoarea transformării Americii într-o putere asiatică. Dacă toate acestea sînt convingeri sincere sau doar politice pe care le-a apărat din lealitate partinică, nu putem şti. Nu este exclus ca Humphrey să aibă convingeri ferme în problemele de politică externă, dar este tot atît de clar că este dispus să-şi modifice aceste păreri pentru a le pune de acord cu voinţa unui om mai puternic. Faptul că nu poate sau nu vrea să-şi exprime în mod clar părerile în problemele de politică externă reprezintă aşadar nu atît o confuzie de gîndire cît o confuzie de caracter, ceea ce la un preşedinte este un lucru mult mai serios.

Nu este necesar să aşteptăm să vedem sau să auzim ce anume au de spus Nixon şi Humphrey despre problemele importante, înainte de a ne face o părere despre ei. Ne-au spus despre ei tot ce trebuie să ştim. Ne-au spus că nu posedă o gîndire proprie, că nu au filozofii consistente, că nu sînt dispuşi să se încreadă în poporul american. Mai presus de toate, ne-au spus cu o insistenţă neobosită, pe care nu o pot nega acum, care este poziţia lor în privinţa războiului din Vietnam.

Există un singur candidat care rezistă la proba simplă pe care noi o aplicăm cu toţii fiecărei situaţii familiare — proba judecăţii, a consecvenţei şi a caracterului : senatorul McCarthy. Nu e necesar să întrebăm care este poziţia sa, căci ne-a spus-o. Nu e nevoie să ne întrebăm dacă crede ceea ce spune, deoarece nu spune niciodată ceea ce nu crede. Nu trebuie să ne interesăm încotro se îndreaptă lealităţile sale, deoarece nu a oscilat niciodată în aceste lealităţi, care au fost închinate principiilor şi nu persoanelor. Nu e necesar să întrebăm ce-şi propune să facă în privinţa războiului din Vietnam sau a drepturilor civile deoarece trecutul său în această privinţă este bogat, campania sa electorală este în acord cu acest lucru, iar caracterul său este în acord cu amîndouă. Nu e necesar să aşteptăm naşterea unui „nou" McCarthy sau metamorfoza candidatului înapoi în senator sau înainte, în preşedinte ; îl putem lua aşa cum era şi aşa cum este, încrezători că va rămîne acelaşi şi în viitor. Votînd pentru senatorul Mc Carthy, putem avea satisfacţia de a şti că nu votăm pentru o simplă „imagine" ci pentru integritate.

Henry Steele COMMAGER
profesor de istorie la Colegiul Amherst

The New York Times

ŞANSA REPUBLICANILOR

STATELE UNITE au nevoie azi de o conducere politică nouă şi încrezătoare în forţele ei. Un război urît şi aflat în impas se apropie de inevitabilul său sfîrşit. Pe plan intern, se înfruntă persoanele şi forţele care împing spre un conflict fratricid şi acelea care acţionează pentru programe constructive şi pentru reconciliere. Nici una din crize nu este imposibil de rezolvat, dar fiecare se întrepătrunde cu celelalte. Pentru ca temerile şi dezamăgirile de azi să nu se transforme mîine în furie şi disperare, poporul american trebuie să caute o nouă conducere şi să-şi regrupeze forţele.

Adepţii lui George Wallace, candidatul cu vederi rasiste al celui de „al treilea partid american", suportă greu opinii care nu concordă cu ale lor. Iată-i brutalizînd demonstranţi „anti Wallace" la o reuniune electorală ţinută la Miami

Republicanii — a căror convenție națională va începe în curînd la Miami — sînt în stare să ofere această conducere dacă o doresc. Ei pot desemna un om cu o înțelegere largă a problemelor externe, prezentînd o atracție dovedită atît pentru alegătorii negri cît și pentru cei albi, și avînd o experiență valoroasă în domeniul conducerii. Acest om este guvernatorul Nelson Rockefeller.

Făcînd această afirmație, ținem să adăugăm că nu ne angajăm să-l sprijinim în alegeri. Deși considerăm că este cel mai puternic candidat republican, nu știm încă dacă va fi preferabil candidatului democrat.

Guvernatorul Rockefeller a fost inițial un adept al războiului din Vietnam. După o lungă perioadă de tăcere autoimpusă, a devenit însă un adept întîrziat dar ferm al unei reglementări negociate. Deși i-a trebuit mai mult timp decît altora pentru a ajunge la această concluzie înțeleaptă, se situează pe o poziție mult mai înaintată decît cei doi rivali ai săi pentru desemnarea republicană. Părerea noastră este că „planul de pace" al guvernatorului Rockefeller are lipsuri serioase și nu reprezintă un mare pas înainte față de poziția Administrației, dar este cel puțin o propunere în direcția justă.

Guvernatorul Rockefeller ocupă un loc proeminent în rîndurile colegilor săi republicani, deoarece, timp de mulți ani, scrierile și cuvîntările sale au arătat că înțelege mai profund decît principalii săi rivali republicani poziția și problemele care confruntă Statele Unite în lume. El a acumulat experiență de lucru în domeniul relațiilor externe în calitate de coordonator al problemelor interamericane, secretar de stat adjunct și participant la conferința de la San Francisco, la care a fost creată Organizația Națiunilor Unite. Nici un alt candidat republican nu este măcar pe departe atît de bine calificat pentru a negocia încetarea războiului din Vietnam și pentru a reformula politica externă americană.

Criza urbană are prea multe componente pentru a fi stăpînită de un singur lider. Dar guvernatorul Rockefeller are două calificări la care nu pot pretinde nici Nixon, nici guvernatorul Reagan : el poate să comunice cu negrii — care reprezintă majoritatea în atît de multe orașe principale — și să le inspire încredere și speranță ; el are experiență în materie de probleme urbane concrete în toată complexitatea lor.

În calitate de guvernator al statului New York în cursul ultimului deceniu, guvernatorul Rockefeller a dovedit că poate să aplice programe pe scară mare, să facă față problemelor fiscale și să domine pe legiuitorii reticenți ai ambelor partide. Noi l-am criticat deseori cu asprime în privința unor probleme concrete și nu aprobăm tot ce a făcut, dar nu ne-am îndoit niciodată că-și stăpînește funcția și își îndeplinește îndatoririle cu conștiinciozitate, înțelegere și pricepere.

Dilemele națiunii constituie șansa partidului de opoziție. Un război nepopular, agitația rasială și numeroasele nemulțumiri politice ar părea să ofere suficiente trambuline pentru ca opoziția să revină la putere. Totuși, de luni de zile, diferite sondaje de opinie au arătat că partidul republican se află în urma democraților sau, în cel mai bun caz, la egalitate cu ei. Motivele acestei slăbiciuni uimitoare sînt lesne de descoperit. Prea mulți republicani par hotărîți să-i preamărească pe eroii de ieri ai partidului, cramponîndu-se de dogme învechite cu privire la amploarea și rolul guvernului și întreținînd nemulțumiri vechi în loc să nutrească speranțe noi. Într-un stat cu două partide mari, funcția partidului care nu se află la putere este de a oferi alegătorilor o alternativă viabilă și atrăgătoare. Partidul republican își va spori forțele dacă va începe să prezinte această alternativă. Nelson Rockefeller reprezintă pentru partidul republican o cotitură hotărîtoare dinspre trecut spre un viitor mai îndrăzneț și deschis. Întrucît el ar fi cel mai puternic candidat al partidului, delegații republicani de la Miami pot sluji propriile lor interese de partid, ca și interesele mai largi ale națiunii, prin desemnarea lui Nelson Rockefeller.

POLITYKA

BELGRAD

COMERȚUL AMERICII LATINE CU ȚĂRILE SOCIALISTE

ÎN COLABORAREA economică dintre țările latino-americane și țările socialiste din Europa s-a deschis o nouă fază, apreciată în unele capitale latino-americane ca avînd o deosebită importanță. Membri ai unor guverne și reprezentanți de seamă din Caracas, Bogota, Quito, Lima, Santiago sau Montevideo, au apreciat caracterul constructiv și importanța acestui „nou fenomen".

Că un suflu nou a apărut în cooperarea economică, tehnică, științifică și financiară între țările socialiste europene și cele din America Latină îl demonstrează însuși faptul că, la sfîrșitul lunii iunie, Europa socialistă a fost vizitată de diferite delegații economice din Venezuela, Peru și Chile, iar „continentul verde" — de delegații economice din România și Cehoslovacia. Se constată deci o dorință reciprocă de cooperare pentru realizarea unor relații economice multilaterale, pe termen lung.

În ultima vreme s-au înregistrat o serie de noi luări de poziție din partea unor guverne latino-americane și a unor renumiți economiști. Dorința noastră este clară și sinceră : vrem să progresăm cît mai rapid și multilateral în colaborarea cu țările socialiste, a declarat ministrul venezuelan al minelor și petrolului. La Bogota, consilierul personal al șefului statului columbian, specialist în probleme economice, dl Ortego, a declarat : „În fața noastră se deschid noi căi, în avantajul reciproc al Europei răsăritene și Americii Latine Pentru noi această colaborare are o importanță primordială". Fostul ambasador al Ecuadorului la Londra, în prezent directorul ziarului „El Comercio" din Quito, a menționat necesitatea promovării cooperării economice cu țările socialiste. Președintele Columbiei, Lleras Restrepo, a declarat într-un interviu acordat agenției „Taniug" că colaborarea cu țările socialiste europene are o valoare deosebită nu numai pentru noul curs al dezvoltării țării sale, ci și al Americii Latine în ansamblu.

Pretutindeni se pune aceeași întrebare : cum să fie consolidat acest nou climat ? Se înțelege că există încă multe greutăți. Dar trebuie spus că „granițele ideologice" au fost practic înlăturate. Pînă nu de mult, orice idee legată de promovarea cooperării dintre aceste două părți ale lumii se oprea în fața acestor bariere. În urmă cu cîțiva ani, guvernul din Lima răspundea negativ propunerilor privind normalizarea cooperării economice cu țările socialiste europene. Era o problemă „tabu". Iată însă că astăzi se află în Europa răsăriteană o delegație economică din Peru, după ce guvernul de la Lima a desființat barierele ce împiedicau promovarea schimbului de mărfuri cu Europa socialistă.

Firește, asemenea tendințe nu sînt pe placul celor ce se opun promovării cooperării internaționale în general și, în special, cooperării între America Latină și lumea socialistă. Nu este vorba numai de conservatorii latino-americani, ci și de capitalul străin care, din interese egoiste, caută să împiedice „deschiderea" acestei părți a lumii spre țările socialiste.

Există și alte probleme, bunăoară așanumita „necunoaștere tehnologică" a economiei latino-americane și a industriei socialiste. Este vorba aici de o serie de canale economice încă strîns legate de lumea capitalistă, în așa fel încît e greu să se schimbe deprinderile oamenilor și ale economiei înseși. S-ar putea adăuga, pe de altă parte, că, din punct de vedere financiar, economia latino-americană este orientată spre S.U.A. și apoi spre Europa occidentală.

Toate acestea nu fac decît să îngreuieze, dar în nici un caz să împiedice

→

Prima țigară după două luni de la operație. Dar nu e vorba de o operație obișnuită ci de o transplantare de inimă. Pacientul : călugărul dominican Damien Boulogne (57 de ani) operat de chirurgi francezi.

suflul nou, favorabil întăririi cooperării între „continentul verde" și țările socialiste. În America Latină se așteaptă ca interesul țărilor europene să aibă un caracter cu totul nou : să nu fie condus exclusiv de mobiluri comerciale egoiste, ci și de tendința de a înlesni țărilor din America Latină „un avînt economic". De aceea, pe continentul latino-american a avut un ecou deosebit acordul semnat recent la Caracas prin care România acceptă să cumpere din Venezuela petrol, deși România este producătoare de petrol. De asemenea, guvernul sovietic a acceptat să ofere credite Republicii Chile în condiții favorabile, urmînd ca o parte a dobînzii să fie folosită pentru plasarea produselor industriale din Chile pe piața U.R.S.S. Există o serie de exemple similare care ilustrează o nouă contribuție a lumii socialiste pe planul cooperării internaționale.

Guvernele latino-americane nu se limitează numai la un simplu schimb de mărfuri cu acești noi parteneri. Ele doresc din partea lumii socialiste și asistență pe plan științific, tehnic și financiar. Pînă în prezent s-au semnat o serie de acorduri de cooperare cu țările socialiste europene în aceste domenii. Creditele acordate de țările din răsăritul Europei continentului latino-american depășesc de pe acum cifra de 600 milioane de dolari. Este important, de asemenea, faptul că țările socialiste sînt gata să asculte propunerile latino-americane și să urmărească cu atenție dezvoltarea economiei acestui continent.

Se poate spune astăzi că este vorba de o promovare vizibilă a cooperării între țările socialiste europene și continentul latino-american, cooperare ce se transformă într-un fenomen internațional de mare importanță, în special dacă este înțeles ca un început în trasarea de noi căi. Este fără îndoială un factor ce întărește independența continetului latino-american și servește la crearea unui nou echilibru pe plan internațional.

LA TRIBUNE DE GENÈVE

O SOLUȚIE ÎN NIGERIA?

RELUAREA negocierilor dintre Nigeria și Biafra reprezintă un succes incontestabil al Organizației Unității Africane. Este, de asemenea, un succes personal al președintelui Nigerului, Diori Hamani, căruia îi incumbă o sarcină dificilă de mediator în cadrul acestor negocieri, sarcină pentru care este, însă, pe deplin calificat. Într-adevăr, reprezentînd un grup de țări francofone din Africa, dintre care multe nu-și ascund simpatia față de Biafra, el se bucură de întreaga atenție din partea locotenent-colonelului Ojukwu. Pe de altă parte, fiind șeful unui stat cu o masivă populație hausa, el se poate face auzit de guvernul federal din Lagos, în sînul căruia aceasta joacă un rol predominant.

Dar timpul presează. Este adevărat că generalul Gowon nu dorește să invadeze ce a mai rămas din Biafra, adică teritoriul de origine al populației ibo, pentru a nu provoca un masacru. El întîmpină însă tot mai multe dificultăți în a-și reține comandanții de pe front care se angajează, acum, să termine războiul în două săptămîni. Și chiar dacă se menține actuala acalmie relativă, nu s-au găsit încă mijloacele de a fi salvate milioanele de persoane condamnate, în momentul de față, să moară de foame.

În această privință, tezele sînt greu de împăcat. Biafra nu vrea să audă vorbindu-se de un control al guvernului federal asupra ajutoarelor destinate populațiilor civile și propune un pod aerian în timpul zilei — între Insulele Fernando Po, Sao Tomé și capătul șoselei sumar amenajată care servește drept pistă de aterizare. În ceea ce-i privește, federalii au acceptat principiul unui coridor terestru între Enugu și Awgu unde cele două armate se află în contact. Dar șoseaua care leagă aceste două localități a avut mult de suferit de pe urma luptelor și cu greu ar putea suporta trecerea a sute de camioane. Din această cauză, locotenent-colonelul Ojukwu a sugerat înființarea unui cap de pod la Port-Harcourt care dispune de un aeroport destul de bun și este destul de apropiat de orașul biafrez Aba. Aceasta presupune însă ridicarea blocadei asupra litoralului de către marina federală, gest politic pe care autoritățile din Lagos îl subordonează reglementării de fond a conflictului.

Or, o asemenea reglementare nu este de conceput fără concesii de o parte și de alta. Într-adevăr, din punct de vedere militar, federalii au cîștigat pe toate fronturile, au ocupat principalele orașe ale Biafrei și toate regiunile ne-ibo. În schimb, biafrezii dețin un anume avantaj diplomatic, obținînd recunoașterea statului lor „de jure" de către patru țări ale Africii, și „de facto" de către O.U.A. care l-a invitat pe șeful ei la reuniunea de la Niamey.

Care ar putea fi aceste concesii ? Biafra ar trebui să renunțe la exigența unei independențe imediate. În schimb, guvernul federal ar urma să abandoneze planul său de împărțire a Nigeriei în 12 state, plan care, în mod vădit, are drept scop principal limitarea influenței elementelor ibo în federație.

Ar urma apoi să se înființeze o Confederație care ar lăsa o largă autonomie diferitelor regiuni, acordînd desigur garanții eficace minorităților care nu aparțin celor trei mari grupări etnice : hausa, yoruba și ibo. După cîțiva ani, o comisie formată din personalități africane, acceptată de cele două părți ar întocmi un bilanț : sau cei 56 milioane de nigerieni ar fi de acord să continue să trăiască laolaltă, sau s-ar proceda la o separație prin consimțămînt mutual.

Mai există desigur o altă soluție : zdrobirea definitivă a elementelor ibo de către trupele federale. Există însă toate motivele să se creadă că federația nigeriană nu ar avea decît de pierdut de pe urma unei asemenea acțiuni. Este, desigur, tocmai lucrul pe care generalul Gowon nu-l dorește.

André NAEF

Cristjan ELDJARN

președintele Republicii Islanda

În urma alegerilor prezidențiale care au avut loc în Islanda la 30 iunie, în funcția de președinte, ocupat timp de 16 ani de Asgeir Asgeirsson — care la vîrsta de 74 de ani a hotărît să se retragă — a fost ales Cristjan Eldjarn. Personalitate proeminentă a vieții publice islandeze, deși neangajat direct în activitatea parlamentară și a partidelor politice, noul președinte se bucură de multă popularitate.

Fiu de fermier, Cristjan Eldjarn s-a născut în 1916, în Islanda de nord. După ce a studiat arheologia la Universitatea din Copenhaga, se întoarce în țară în timpul războiului și își continuă studiile la Universitatea din Reykjavik, pe care o termină în 1944. În 1947 a devenit directorul Muzeului Național din Reykjavik.

Eminent arheolog și istoric de renume mondial, Cristjan Eldjarn este unul din cei mai apreciați oameni de cultură ai țării sale. Au stîrnit un mare interes comunicările pe care le-a prezentat recent la postul de televiziune asupra rezultatelor cercetărilor arheologice întreprinse în țară de peste douăzeci de ani.

Caracterizat de observatori ca susținător al „tendințelor înnoitoare", doctorul Cristjan Eldjarn este binecunoscut opiniei publice din Islanda și peste hotare pentru opoziția sa, manifestată de vreme îndelungată, față de apartenența Islandei la alianța atlantică (el a făcut parte din grupul de personalități care s-au opus aderării Islandei la N.A.T.O.).

În cursul campaniei electorale, Eldjarn s-a pronunțat cu fermitate împotriva pactelor militare, reafirmîndu-și opoziția față de prezența unei baze militare americane pe teritoriul Islandei. Observatorii politici consideră că alegerea sa în postul de președinte ar putea să aibă implicații asupra acordului care reglementează existența bazei din Keflavik, care datează încă din timpul celui de-al doilea război mondial. Acest punct principal din platforma sa electorală i-a atras un vot masiv, fapt interpretat ca o nouă mărturie a puternicului curent „anti N.A.T.O." din Islanda.

A. M.

poșta redacției

DESTINAȚIA FOSTULUI SEDIU N.A.T.O.

Mircea Virgolici, Constanța. Inițial, fostul sediu al N.A.T.O. fusese atribuit de guvernul francez Ministerului Educației, amplasat într-o clădire prea mică față de necesitățile sale. Actualul ministru al educației, Edgar Faure, a hotărît însă să-i dea altă destinație : în fostul sediu din Bois de Boulogne al Pactului Atlantic, construit cu 10 ani în urmă, vor fi amenajate săli de cursuri și amfiteatre pentru 6000 de studenți. Se presupune că, în viitorul an universitar, numărul studenților parizieni va crește cu 12 000. Cum și așa Sorbona era supraaglomerată, măsura luată de ministrul educației este considerată ca extrem de bine venită. Edgar Faure a mai făcut cunoscut că începerea anului universitar nu va fi amînată, așa cum se zvonise, pînă în ianuarie, ci va avea loc la 15 noiembrie, cu numai cîteva săptămîni mai tîrziu decît în alți ani.

„VĂDUVA UNUI FUNCȚIONAR GUVERNAMENTAL"

Leontin Lungu, Sibiu. Este adevărat că un tribunal din Roma a hotărît că statul italian e obligat să-i plătească pensie Rachelei Mussolini, întrucît este „văduva unui funcționar guvernamental care a servit peste 20 de ani". Văduva fostului dictator, care are 77 de ani, urmează să primească o sumă considerabilă, reprezentînd pensia pentru cei 25 de ani precedenți.

CUM A ÎNVĂȚAT HELLEN KELLER ?

Ing. Eduard Ecker, București. Odiseea Hellenei Keller, care a încetat de curînd din viață, reprezintă cea mai extraordinară realizare în materie de educare a unei persoane atît de grav handicapate. O boală infecțioasă, suferită la vîrsta de 19 luni, a privat-o de auz și de vedere. În curînd și-a pierdut și graiul. Cînd avea 6 ani, părinții ei i-au cerut lui Alexander Graham Bell să le indice ce ar putea face pentru educarea ei. Urmînd sfatul lui Bell, la 2 martie 1887 au încredințat fetița, spre educare, tinerei Anne Mansfield Sullivan, în vîrstă de 20 de ani. Aceasta fusese oarbă dar își recăpătase parțial vederea și era absolventă a școlii pentru orbi Perkins din Boston. În numai o lună, ea a izbutit să o învețe pe Hellen Keller „să vorbească", atingînd cu degetele mîna interlocutorului. Sub supravegherea constantă a lui Anne Mansfield Sullivan și urmînd școala pentru surzi Horace Mann din Boston și școala de demutizare Wright Humason din New York, Hellen Keller nu numai că a ajuns să scrie, să citească și să vorbească, dar a dobîndit un nivel de cunoștințe neobișnuit chiar și pentru oameni cu toate simțurile normale. În 1900 s-a înscris la Colegiul Radcliffe, pe care l-a absolvit în anul 1904 cu mențiunea „cum laude". Anne Sullivan, ale cărei calități pedagogice erau tot atît de excepționale ca și aptitudinea de a învăța a elevei ei, a rămas lîngă aceasta toată viața, adică pînă în 1936. Cele mai importante dintre cărțile scrise de Hellen Keller sînt : „Povestea vieții mele" (1902), „Optimism" (1903), „Lumea în care trăiesc" (1908), „Cîntecul zidului de piatră" (1910), „Ieșirea din întuneric" (1913), „Religia mea" (1927), „Curentul" (1929), „Jurnalul Hellenei Keller" (1938) și „Să credem" (1940). Cele mai complete biografii sînt propriile ei scrieri. Pentru a le comanda, adresați-vă întreprinderii „Cartimex".

CANADA AZI

Ioan Cișmaș, comuna Tudor Vladimirescu, județul Arad. Întrucît nu putem repeta, în răspunsurile noastre, date care se găsesc în orice atlas geografic, nu vom înșirui aici nici numele celor 50 de state ale S.U.A., nici pe cele ale provinciilor canadiene. Vă furnizăm însă celelalte date referitoare la Canada : 1) Evident, Canada are o singură forță armată, subordonată guvernului federal, nu forțe armate provinciale. 2) Deși rolul agriculturii în tabloul general al economiei canadiene a descrescut, pe măsura dezvoltării industriei, ea este și astăzi o ramură economică importantă. Dintre cei 7 152 000 de canadieni activi, 9 la sută lucrează în agricultură, 34,1 la sută în industrie, 56,9 la sută în alte domenii. În anul 1961 existau 480 900 de ferme și gospodării agricole. 3) Industria de automobile ocupă locul 5 între ramurile industriale. 4) După cum am mai arătat, pentru că majoritatea statelor participante la expoziția de la Montreal nu și-au ridicat pavilioanele, aceasta a fost redeschisă sub auspiciile primăriei orașului. 5) Iată și cîțiva indici ai nivelului de trai în comparație cu cei din Statele Unite : la 1 000 de locuitori, canadienii au 273 de automobile (în S.U.A. — 393), 379 de telefoane (S.U.A. — 478), 279 de televizoare (S.U.A. — 372). Consumul de energie electrică pe cap de locuitor este de 7 100 kWh anual față de 5 835 kWh în S.U.A. 6) Problemele politice vor fi tratate într-un articol special.

Vasile Timofte, Iași. Nu sîntem în măsură să vă comunicăm numele cîștigătorilor unui concurs care nu a fost organizat de noi.

Constantin Apostol, București. 1) Adresa revistei „Jeune Afrique" este 51, Avenue des Ternes, Paris 17. 2) Orice bun atlas geografic (și există asemenea atlase în toate limbile de circulație internațională conține un nomenclator complet al localităților de pe glob cu precizarea longitudinii și a latitudinii lor. 3) Portul Manta se află la nord de Guayaquil. 4 Principalele localități de pe teritoriul Sabah sînt Jesselton, Sandakan, Labuan și Tawau.

FRAȚII KENNEDY

Gheorghe Iordache, București. 1) V-a derutat probabil faptul că despre frații Kennedy se scrie uneori folosindu-se numele lor întreg, alteori diminutivul sub care sînt cunoscuți. Astfel, cei trei care și-au pierdut viața în împrejurări tragice au fost Joseph (sau Joe), John (sau Jack) și Robert (sau Bob). Senatorul Edward Kennedy este desemnat în mod frecvent sub numele de Ted. Ceilalți copii din familie sînt fete. Una dintre ele a murit, după cum s-a arătat în paginile revistei noastre, într-un accident de avion, o a doua a fost internată de multă vreme într-un sanatoriu pentru debili mintali, iar celelalte sînt în viață. 2) U Thant a fost reales în funcția de secretar general al O.N.U. pentru un nou termen de 7 ani.

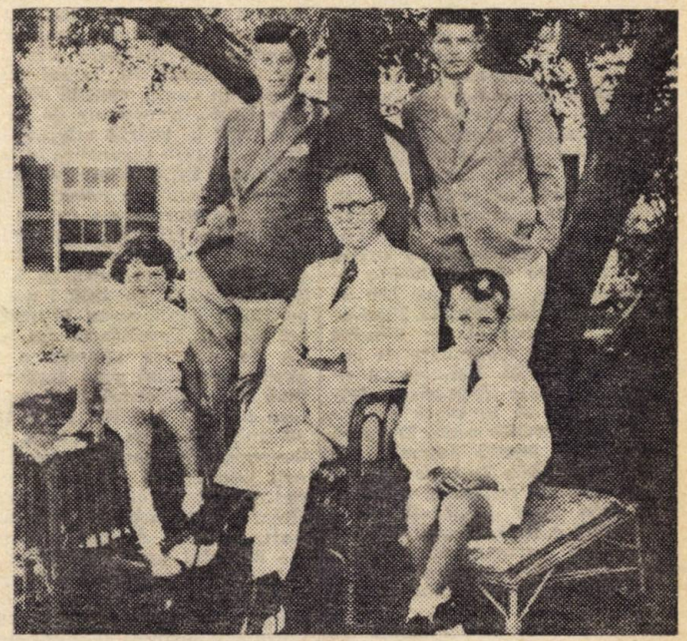

Joseph Kennedy cu Edward, John, Joseph și Robert

Rose Kennedy cu Eunice, Jean, Rosemary, Patricia și Kathleen

M. Angelescu, București. Nu este exclus ca materialul deținut de dv. să intereseze redacția revistei „Magazin Istoric" ; „Lumea", însă, nu publică asemenea reproduceri.

Ion Bănică, Brăila. Titlul „doctor honoris causa" este, după cum arată și numele, o distincție onorifică rezervată unor personalități remarcabile de peste hotare.

poșta redacției

„FARFURIILE ZBURĂTOARE"

Ștefan Lițu, Cîmpulung Moldovenesc. 1) În prima jumătate a acestui an, numărul celor care au declarat că ar fi văzut „farfurii zburătoare" a fost cu 75 la sută mai mic decît în perioada corespunzătoare a anului trecut. După opinia „Oficiului pentru fenomenele aeriene" de pe lîngă baza aviatică Wright-Patterson din S.U.A., această scădere s-ar datora „preocupării sporite a opiniei publice față de evenimentele importante de pe Pămînt". Pe de altă parte, s-a ajuns la concluzia că o parte dintre așa-zisele „obiecte zburătoare neidentificate" ar fi fragmente de rachete și sateliți artificiali care revin în atmosfera terestră. Astfel, avalanșa de așa-zise „farfurii zburătoare" observate la 3 martie 1968 a fost explicată ca provenind din revenirea în atmosferă a satelitului sovietic Zond 3. În momentul de față evoluează în spațiu circa 1 320 de obiecte făcute de mîna omului, între care 350 de vehicule spațiale intacte. Pînă acum s-au înapoiat pe Pămînt peste 1 900 de fragmente de rachete și sateliți. Șansele ca aceste fragmente să producă stricăciuni sau să lovească pe cineva sînt practic nule. 2) Se apreciază că istoria Japoniei începe în secolele 3—4 (e.n.), de cînd datează relicvele atestînd existența unor împărați. Abia în secolul 8, însă, țara a căpătat o capitală permanentă. Constituția din 1947 a redus atribuțiile împăratului, înainte monarh absolut de drept divin. De atunci ele sînt doar ceremoniale și simbolice. 3) Problemele de paginație sînt rezolvate în funcție de necesitățile redacționale. Nu intenționăm în nici un caz să revenim la formele mai vechi de prezentare.

O DEZMINȚIRE A LUI BERTRAND RUSSELL

Virgil Teodorescu, București. 1) Bertrand Russell, care este în vîrstă de 96 de ani, a dezmințit zvonurile potrivit cărora ar fi renunțat la ateism: „Părerile mele despre religie sînt aceleași ca și la vîrsta de 16 ani. Consider toate religiile ca fiind nu numai false, dar și dăunătoare". 2) Michel Debré a demisionat din funcția de prim-ministru al Franței la 14 aprilie 1962, după publicarea rezultatelor referendumului de la 8 aprilie asupra acordurilor de la Evian — care puneau capăt războiului din Algeria — și după ce președintele de Gaulle respinsese propunerea sa de a dizolva Adunarea Națională. În seara zilei de 14 aprilie, Georges Pompidou a fost însărcinat de președintele de Gaulle cu formarea noului guvern, care și-a început activitatea la 16 aprilie 1962.

DEMISIA GOLDEI MEIR

Dinu Ionescu, Mediaș. Neașteptata demisie a Goldei Meir din funcția de secretar general al partidului socialist din Izrael a fost interpretată în mai multe feluri la Tel Aviv. Unii dintre membrii mai tineri ai partidului — în special cei care îl sprijină pe ministrul apărării, Moshe Dayan — speră că ieșirea din scenă a Goldei Meir, care este în vîrstă de 70 de ani, va înlesni îndepărtarea a ceea ce ei numesc „vechea gardă", adică a celor legați de primul ministru, Levi Eshkol. Alți observatori sînt însă de părere că ar putea să înceapă o epocă de destindere a relațiilor dintre diversele fracțiuni ale partidului, altădată unitar. Golda Meir a deținut funcția de ministru de externe al Izraelului timp de un deceniu, cu începere din 1956. Ea a imigrat în Izrael cu 47 de ani în urmă, venind din Statele Unite. Vreme de 25 de ani a activat în cadrul mișcării sindicale. În 1948, travestită în arab, a trecut linia frontului dintre Izrael și Iordania pentru a duce tratative secrete cu regele Abdullah. La sfîrșitul aceluiași an a fost numită reprezentant diplomatic al Izraelului în Uniunea Sovietică. În 1950 i s-a încredințat conducerea Ministerului Muncii. Demisia ei din funcția de secretar general a fost explicată oficial prin faptul că, încă din momentul cînd acceptase această funcție, ea a ținut să sublinieze că o preia doar temporar. În anunțul oficial se mai preciza că războiul de anul trecut și contopirea partidelor Mapai, Ahdut Haavoda și Rafi, care au format în ianuarie actualul partid socialist, au determinat amînarea retragerii Goldei Meir din viața politică. Ziarele izraeliene, citînd surse apropiate fostului secretar general, menționează însă existența „mai multor factori" care i-au dictat hotărîrea. În primul rînd, Golda Meir ar fi nemulțumită de modul în care se desfășoară contopirea celor trei partide: ele continuă să existe ca entități separate, reunite doar în cadrul unei confederații fără coeziune. În sfîrșit, ea ar fi nemulțumită de faptul că foștii conducători ai partidului Rafi o acuză că ar fi adevăratul obstacol în calea instaurării unor relații democratice în partid.

MAJORITATE SIMPLĂ ȘI ABSOLUTĂ

E. Tar, Bacău. Majoritate absolută înseamnă jumătate plus unu din numărul voturilor, iar majoritate simplă — cel mai mare număr de voturi întrunit de una (dintre mai multe) grupări. Există și majoritatea de două treimi, obligatorie la O.N.U. și în parlamentele unor țări pentru adoptarea unor măsuri de o însemnătate deosebită.

Gheorghe Papiță, comuna Letca, județul Sălaj. Numai minoritățile importante din punct de vedere numeric sînt reprezentate de obicei.

Alecu Georgică, Orașul Gh. Gheorghiu-Dej. Problema manuscriselor de la Marea Moartă a fost tratată amplu într-o lucrare apărută în traducere și în limba română. Nu considerăm necesar să revenim. Vom ține seama de celelalte propuneri ale dv.

Luigi Erimia, Brăila. Datele solicitate de dv. în legătură cu Indonezia au fost prezentate de revista noastră în diverse articole și note proprii, articole reproduse la rubrica „Puncte de vedere" și răspunsuri la „Poșta redacției". Revenim cu precizarea că fostul ministru de externe, Subandrio, nu a fost executat.

Nicolae Fești, comuna Jucu, județul Cluj. Vă mulțumim pentru competentele aprecieri și observații. Vom ține seama de sugestiile dv.

Nicolae Jucos, Borlova, jud. Caraș-Severin. Evident că atunci cînd au fost declarate nule și neavenite tratatele care se încheie sub amenințarea cu forța sau ca urmare a utilizării forței, au fost avute în vedere în primul rînd cele care au rezultat dintr-un dictat sau dintr-un ultimatum.

A. Maxim, student, Iași. Este vorba de considerente de ordin financiar, pe care nici o publicație nu le trece cu vederea.

C. Popescu, Craiova. Există un regulament precis de organizare a expozițiilor internaționale. Costul foarte ridicat al unei asemenea acțiuni, care nu este nici pe departe acoperit de încasări (a se vedea, în această privință, exemplul expoziției de la Montreal), explică dificultățile întîmpinate în desemnarea țărilor-gazdă.

Bernard Goldstein, București. Nu există nici o legătură între cele susținute de cunoscutul dv. și cifrele reale.

Anca Stela Șerbănescu, Sibiu. 1) Biografia Indirei Gandhi a fost publicată la rubrica „Profil" în nr. 5/1966. 2) La Stockholm nu există nici un institut cu numele indicat de dv. Vă referiți poate la „Karolinska Institutet". (Institutul regal de medicină și chirurgie Carolina), care acordă Premiile Nobel pentru medicină. Fundația Nobel se ocupă, după cum s-a mai explicat în revista noastră, cu administrarea și fructificarea fondurilor din care se atribuie Premiile Nobel.

Octavian Munteanu, Iași. Nu putem decît să repetăm răspunsul anterior: revista noastră nu este în măsură să facă asemenea servicii.

Corneliu Economescu, Timișoara. Majoritatea datelor care vă interesează pot fi găsite în manualele de geografie. Rubrica „Reportaj pe glob" își propune alte obiective.

Gh. Voloșeniuc, comuna Horia, jud. Neamț, Ștefan Conduratu, Bacău. Propunerile dv. nu se înscriu în preocupările revistei noastre.

Valentina Crăciun, Fetești, județul Ialomița și Emilian Burlacu, Predeal. Nu este adevărat că Jacqueline Kennedy s-ar fi recăsătorit.

Adrian Bucinski, Sighișoara. 1) Marea Britanie posedă propriile ei bombe atomice și cu hidrogen. 2) Evident, este vorba despre același Cian kai-și.

Ing. Costel Marin, Galați. Considerăm îndreptățite observațiile dv. Sperăm că, între timp, articolele apărute în „Lumea" v-au ajutat să vă edificați asupra problemei. Vom mai reveni.

Ilie Ciobotă, Arad, Ion Vasile, București, Gheorghe Mireț, comuna Prejmer, județul Brașov, Dorina Guiu, Brașov. Ne bucurăm că am fost în măsură să vă facem serviciul solicitat.

Prof. Cicerone Antonovici, Pașcani. Cea mai importantă gazetă a românilor stabiliți în S.U.A. este „Românul american". Adresa ziarului: 2144, East Grand Blvd, Detroit, Michigan".

George Budișteanu, București. Analogia istorică făcută de dv. nu ni se pare justă.

Victor Modrea, comuna Gurasada, județul Hunedoara. Semnalăm Direcției generale a organizării difuzării presei faptul că n-ați primit nr. 16 și nr. 28 din „Lumea", ceea ce vă descompletează colecția revistei, la care sînteți abonat încă de la începerea apariției ei.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

scaunul LOTRU

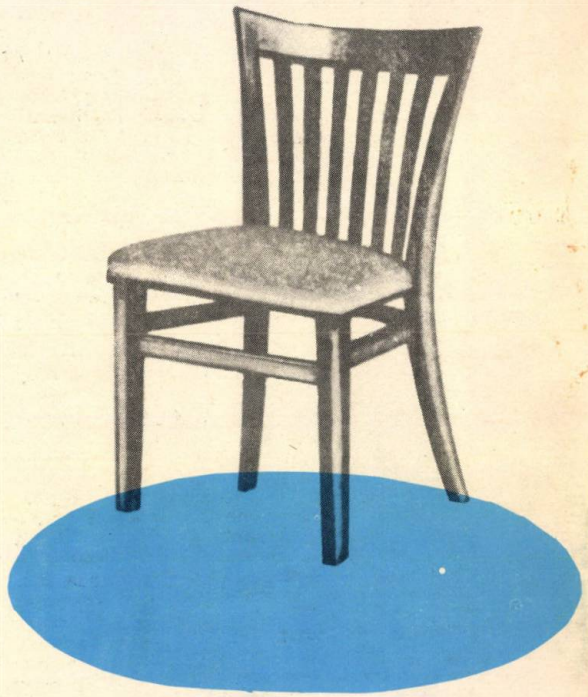

TAPIȚAT COMOD DURABIL

Vă recomandăm acest produs realizat de ÎNTREPRINDERILE MINISTERULUI ECONOMIEI FORESTIERE.

Comoditatea și rezistența sînt atributele scaunului tapițat LOTRU.

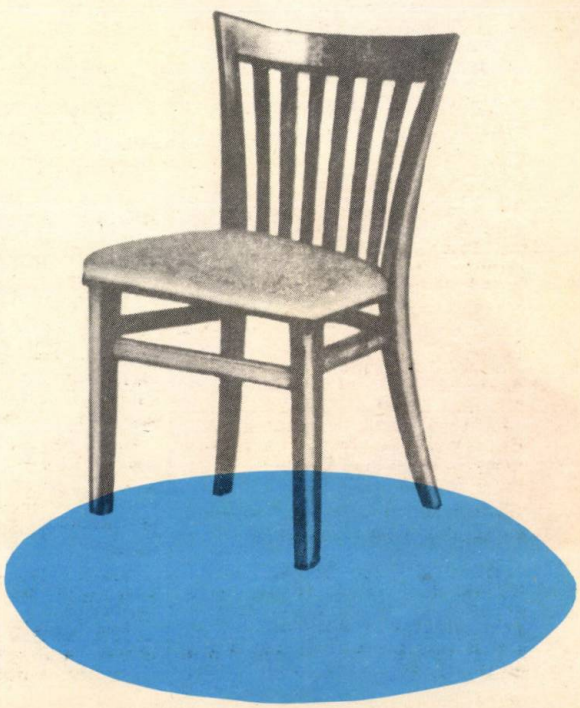

PREȚ DE VÎNZARE:

tapițeria pe placaj	188 lei
tapițeria pe chingă	216 lei

Instalația de cocsare întîrziată

Proiectată și construită în România, instalația are o capacitate de 500 000 to/an rezidiu greu și produce anual 100 000 to cocs de petrol. Descărcarea cocsului din camere se realizează hidraulic, iar manipularea cocsului produs și încărcarea în vagoane se face mecanizat. Cocsul de petrol este utilizat în industria metalurgică pentru fabricarea de electrozi.

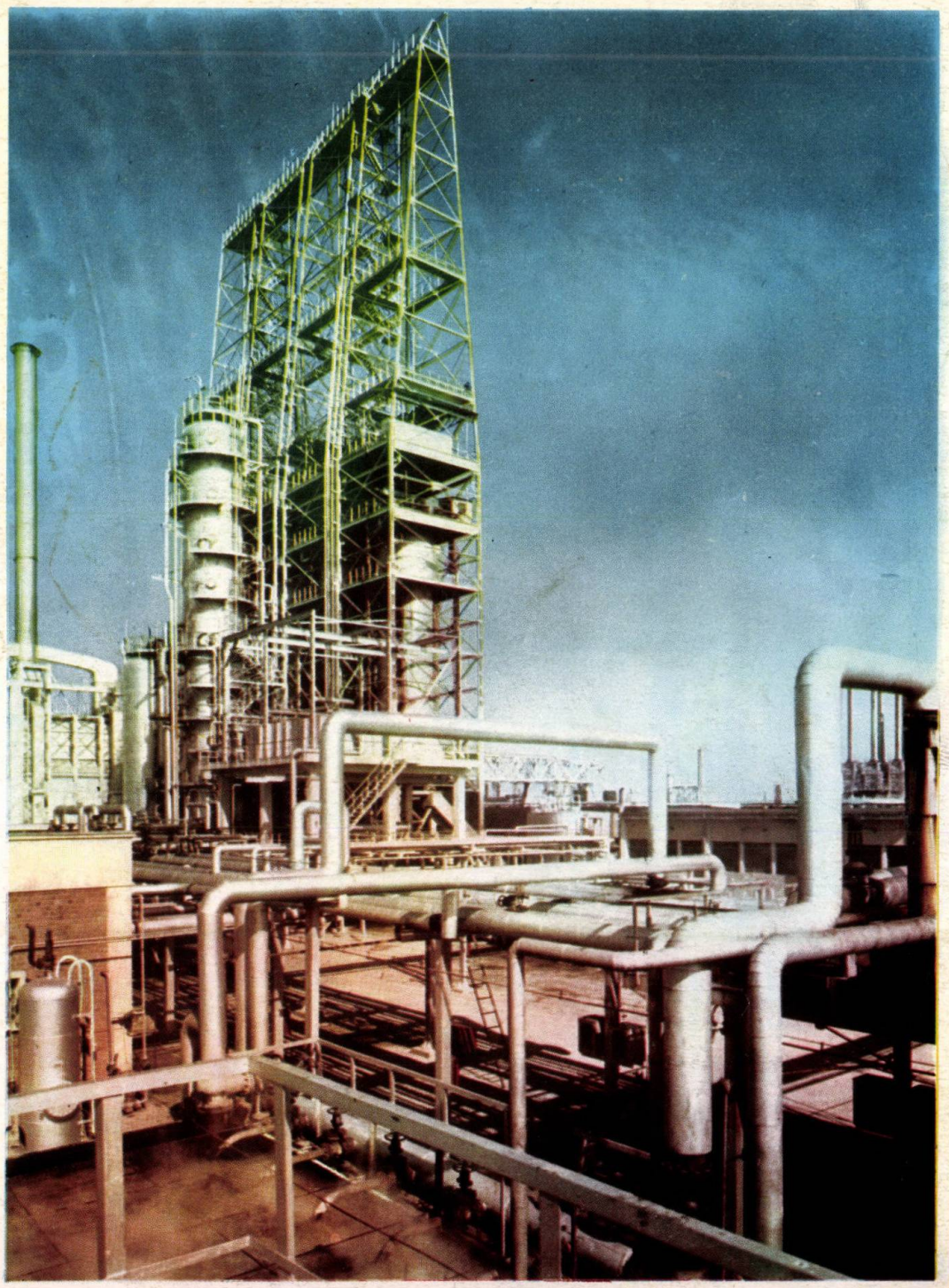

Lei 2

PRAGA

săptămîna politică

Laburiştii la jumătatea mandatului

Din culisele celui de al doilea război mondial

Răsturnarea lui MUSSOLINI

33
joi, 8 august
1968

lumea

Alexander Dubcek stînd de vorbă cu locuitori din Cierna nad Tisou după încheierea convorbirilor sovieto-cehoslovace

Demonstrație la Los Angeles împotriva politicii S.U.A. în Vietnam

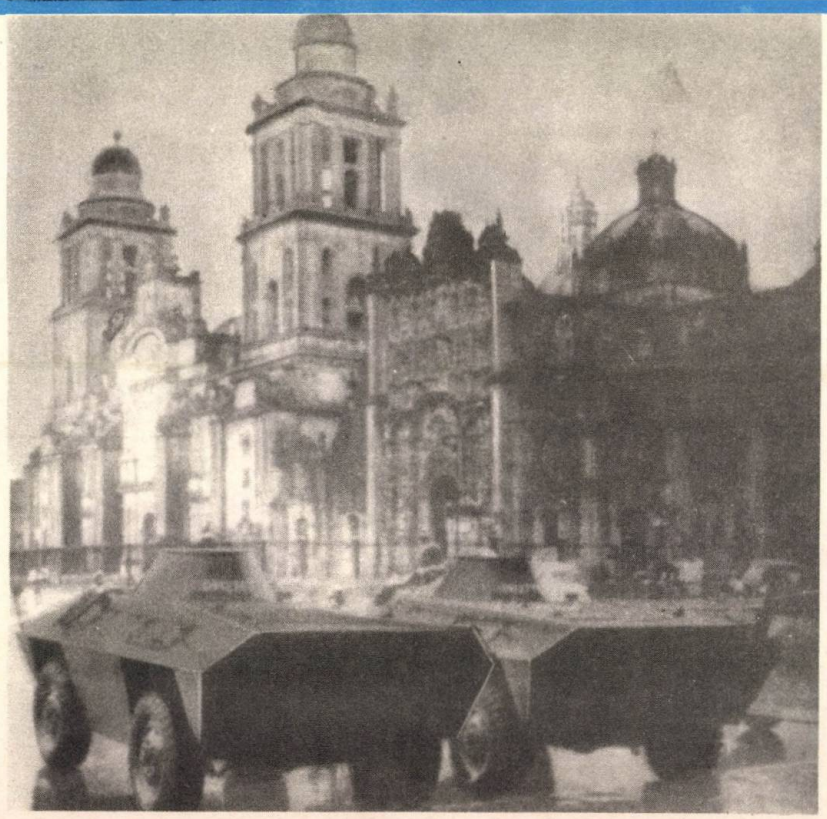

Tancuri pe străzile capitalei mexicane după recentele tulburări studențești

lumea

Nr. 33 (250) 8 AUGUST 1968

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

4 *Corespondență din Praga.* Săptămîna politică cehoslovacă. *Romulus Căplescu.*
6 *Corespondență din Geneva.* Negocierile de dezarmare. *Tiberiu Bogdan.*
8 Guvernul laburist la jumătatea mandatului. *Mihai Matei.*
13 *Corespondență din Sofia.* La încheierea Festivalului. *Eugeniu Obrea* și *Corneliu Vlad.*
14 *Corespondență din Panama.* Arias și militarii. *Luis Suarez.*

SINTEZE

10 Dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta — condiție primordială a păcii și progresului. *Dr. docent Alexandru Bolintineanu.*

REPORTAJ PE GLOB

15 Cu fața spre mare. *Felicia Antip.*

CONVORBIRI

20 Doi reprezentanți ai vieții culturale americane : Roger Stevens și Stanley Young.

SERIALE

18 Din culisele celui de al doilea război mondial : Răsturnarea lui Mussolini. *Sergiu Verona.*
24 Războiul alcoolului (5) : Cucerirea citadelei Cicero. *Nicolae Minei.*

PE URMELE ISTORIEI

21 Conferințele Balcanice (1930—1933). *Cristian Popișteanu.*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 U. S. News and World Report, New Statesman, Siempre, Le Monde, Neue Zürcher Zeitung.

CONTRAPUNCT

28 *Russell Baker* : „Clientul nu are niciodată dreptate".

PROFIL

30 MICHEL DEBRÉ, ministrul afacerilor externe al Franței.

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

Sinteze

DREPTUL POPOARELOR DE A-ȘI HOTĂRÎ SINGURE SOARTA — CONDIȚIE PRIMORDIALĂ A PĂCII ȘI PROGRESULUI

pag. 10

LABURIȘTII LA JUMĂTATEA MANDATULUI

pag. 8

PROGNOZELE GALLUP ASUPRA ALEGERILOR PREZIDENȚIALE AMERICANE

pag. 26

Din culisele celui de al doilea război mondial

RĂSTURNAREA LUI MUSSOLINI

pag. 18

Serialul „Războiul alcoolului"

Cucerirea citadelei Cicero

pag. 24

săptămîna

în telegrame

Paris

DISONANȚĂ

După aproape trei luni de la începerea convorbirilor dintre reprezentanții R. D. Vietnam și S.U.A. de la Paris, nu se constată nici un progres. „Toate manevrele americane — se subliniază în declarația dată publicității la Hanoi de Ministerul Afacerilor Externe al R. D. Vietnam — au drept scop să împiedice progresul convorbirilor". Într-adevăr, dacă nu s-a realizat nimic pînă în momentul de față, aceasta se datorește în întregime poziției S.U.A. Încercarea acestora de a se îndepărta de obiectul însuși al convorbirilor, avansînd ideea absurdă a așa-zisei „reciprocități" în dezescaladarea războiului din Vietnam, urmărește astfel să amîne realizarea unui acord asupra încetării totale și definitive a bombardamentelor americane împotriva teritoriului R. D. Vietnam. Toate acestea apar în flagrantă disonanță cu declarațiile „de pace" ale S.U.A. Adevăratele intenții se citesc în însăși declarația făcută de președintele Johnson, zilele trecute, cu prilejul unei conferințe de presă neprevăzute, în care acesta a lăsat să se înțeleagă că bombardamentele americane între paralelele 17 și 20 vor continua.

Cu aceeași ocazie, președintele Johnson a declarat destul de clar că va dispune întărirea eforturilor pentru contracararea luptei patrioților sud-vietnamezi ale căror atacuri devin din ce în ce mai numeroase și mai puternice. Noi trupe americane au sosit în Vietnamul de sud, efectivele S.U.A. numărînd în prezent 541 000 oameni.

Rezolvarea dorită de toate popoarele lumii constă în acceptarea de către S.U.A. a punctului de vedere exprimat atît de succint în declarația din 4 august a Ministerului Afacerilor Externe al R. D. Vietnam care cere S.U.A.: „să înceteze necondiționat bombardamentele și orice alte acte de război împotriva R.D. Vietnam; să pună capăt agresiunii în Vietnamul de sud; să-și retragă trupele din Vietnamul de sud; să recunoască F.N.E. drept conducător al luptei poporului sud-vietnamez".

Bruxelles

A VENIT VACANȚA!

A venit vacanța. Miniștrii țărilor Pieței comune și conducătorii Comisiei C.E.E. au căpătat un mic răgaz în care pot răsufla puțin după agitatele luni care au trecut. Întîi au fost evenimentele din Franța, apoi mult discutatele măsuri franceze venite în chiar ceasul al doisprezecelea să pună la îndoială „dezarmarea vamală" între membrii comunitari. După ce au declanșat numeroase discuții și luări de poziții ale diferitelor părți, litigiul și-a găsit rezolvarea în obișnuita modalitate „comunitară" — compromisul. În ultimă instanță, Consiliul ministerial al C.E.E. a avizat măsurile întreprinse de guvernul francez în vederea apărării economiei proprii cu condiția ca ele să aibă într-adevăr un caracter temporar. Cu acest mandat, Comisia C.E.E. le-a ratificat. Și în timp ce și uniunea vamală agricolă intra în vigoare în totalitate — prin „integrarea" începînd cu 29 iulie și a produselor lactate și a cărnii de bovine — miniștrii cu problemele sociale din țările membre s-au grăbit să realizeze, într-un Consiliu de miniștri de ultimă oră, „libera circulație a forței de muncă", pentru a permite angajarea lucrătorilor în oricare din țările C.E.E. Un asemenea acord — în ce măsură se va realiza în fapt se va putea vedea doar ulterior — presupune — în concepția însăși a adepților „integrării", — ca o condiție prealabilă, existența unor tarife fiscale uniforme și un nivel cel puțin sensibil egal al retribuției forței de muncă. Aceste condiții, însă, nu sînt îndeplinite și este de presupus o nouă rundă de discuții, cînd vor ieși la suprafață profundele implicații de ordin economic și social create de acest acord.

După realizarea acestui acord mai rămînea un singur „hop" pînă la intrarea în vacanță — agenda externă, încărcată cu probleme care de mult își așteaptă rezolvarea și în care spiritul „comunitar" este destul de puțin prezent: negocierea unui acord preferențial cu Marocul și Tunisia pentru asocierea acestora la C.E.E., cererea de asociere a Maltei, realizarea unui acord comercial cu Iugoslavia și mai ales cererile de aderare ale Marii Britanii, Danemarcei, Irlandei și Norvegiei. Primele probleme au căpătat întrucîtva o soluționare: Comisia C.E.E. a fost însărcinată să angajeze discuții cu țările respective în vederea realizării acordurilor propuse. În ce privește cererile de aderare și în special cea a Marii Britanii, ele au fost amînate cu grijă pentru sesiunea din toamnă.

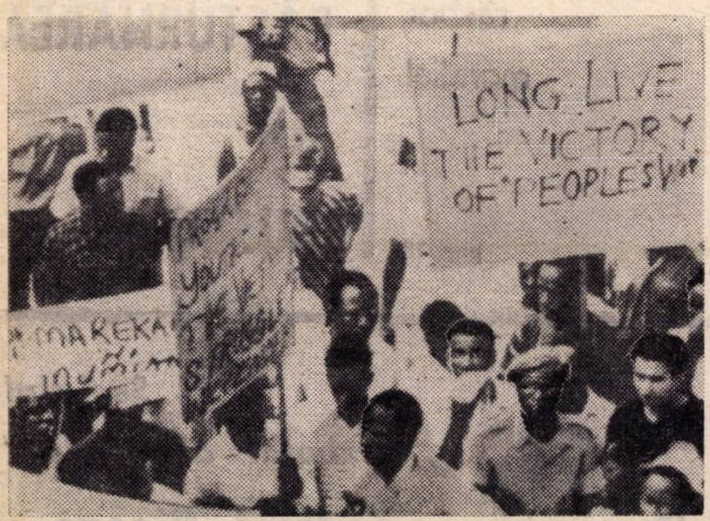

Dar es Salaam. Studenți din capitala Tanzaniei au organizat în fața ambasadei S.U.A. o demonstrație de solidaritate cu lupta poporului vietnamez

New York

ÎN CONSILIUL DE SECURITATE

Sub președinția lui Jose Sette Camara (Brazilia) s-au deschis la New York lucrările Consiliului de Securitate convocate la cererea Iordaniei, în legătură cu conflictul recent de la frontiera izraeliano-iordaniană. Delegatul iordanian acuză Izraelul de a fi declanșat noi incidente în această zonă și cere sancțiuni internaționale contra acestuia, în virtutea capitolului șapte al Cartei care prevede măsuri internaționale contra țărilor ce întreprind acțiuni punînd în pericol pacea și securitatea internațională. La rîndul său delegatul izraelian, care a depus la Consiliul de Securitate o contraplîngere împotriva „violărilor repetate a încetării focului de către Iordania", a afirmat că operațiunile întreprinse de artileria și aviația izraeliană au fost îndreptate împotriva taberelor militare ale organizației palestiniene „El Fatah" ai cărei membri — după cum afirmă reprezentantul izraelian — se infiltrează mereu în teritoriile controlate de Izrael.

Asemenea baloane au fost înălțate la Miami, în zilele Convenției republicane. După cum se știe, elefantul reprezintă emblema tradițională a partidului republican

Bagdad

ARTICOLUL ȘASE

Noul guvern irakian format sub președinția generalului Hassan al Bakr, în urma ultimei lovituri de stat, s-a angajat solemn să rezolve problema minorității kurde. Fapt este că și anteriorul regim își propusese acest scop, însă rezolvarea nu a venit. De altfel, noul guvern vizează realizarea acestui lucru pe baza acordului încheiat încă la 29 iunie 1966 între guvernul prezidat de Abdel Rahman al Bazzaz și liderul minorității kurde Mustafa al Barzani. Consiliul revoluției a anunțat deja că pune imediat în vigoare articolul șase al acordului (acesta cuprinde 12 puncte), care prevede recunoașterea limbii kurde și dezvoltarea culturală a kurzilor.

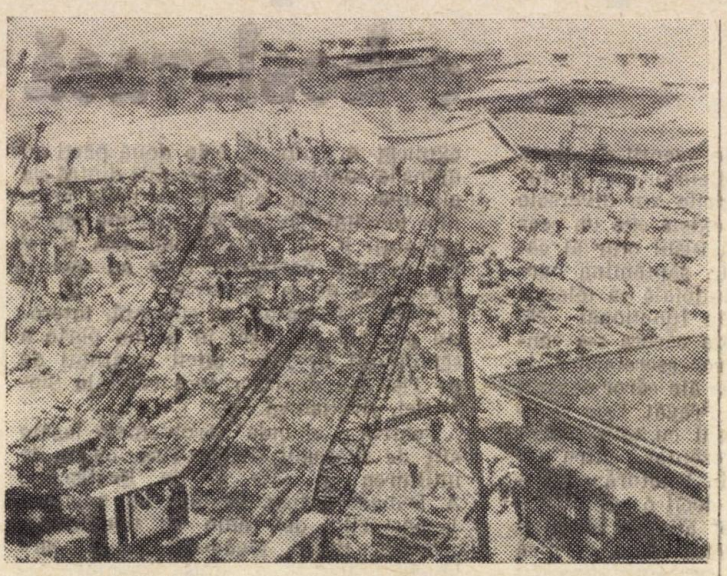

După puternicul cutremur care a zguduit Manila și suburbiile filipineze. Imaginea înfățișează ruinele unei clădiri cu cinci etaje, care fusese construită recent. Se presupune că aproximativ 200 de persoane au fost îngropate sub dărîmăturile acestui imobil

Brazzaville

EVENIMENTE ÎN DESFĂȘURARE

La 4 august, căpitanul Ngouaby a adresat un apel președintelui Alphonse Massamba-Débat, în vederea întoarcerii acestuia la Brazzaville pentru a prelua din nou prerogativele prezidențiale. După cum este știut, acesta se retrăsese în satul său natal Boko, situat la aproximativ 100 km de Brazzaville, în urma tensiunii și confuziei politice create în capitala Congoului-Brazzaville. Această situație se crease după ce președintele Massamba-Débat — se pare în urma descoperirii unor încercări de complot împotriva sa — dispusese numeroase arestări și ajunsese chiar să dizolve Adunarea Națională și să suspende activitatea Biroului Politic al partidului Mișcării Naționale a Revoluției pînă la Congresul acestuia. Nemulțumită de o atare situație, armata a decis să intervină. În timpul evenimentelor au fost eliberați deținuți politici printre care și căpitanul Ngouaby arestat cu cîteva zile înainte. În urma retragerii președintelui în satul său natal, armata preluase singură puterea și locotenentul Jacques Poignet își asumase prerogativele de președinte. (Acesta fusese un colaborator apropiat al lui Massamba-Débat, fiind introdus de președinte în guvern în calitate de secretar de stat la forțele armate). Funcția de comandant șef al armatei a fost atribuită însuși căpitanului Ngouaby. Apelînd la calm și rațiune în comunicatele transmise prin radio, Jacques Poignet a lăsat să se înțeleagă că nu este împotriva președintelui Massamba-Débat, iar mesajul adresat acestuia de căpitanul Ngouaby îl rechema la Brazzaville. Situația a apărut curioasă observatorilor, dar evoluția și luările de poziții ulterioare au explicat-o. După formarea noului guvern sub conducerea sa, președintele Débat vizează formarea unei comisii mixte formată din militari și civili pentru eliminarea contradicțiilor existente. Președintele a explicat, de asemenea, că sensul măsurilor luate, se înscrie în cadrul reformelor pe care le impune situația țării : „se cere — a declarat el — revizuirea constituției și punerea pe baze noi a instituțiilor".

Addis Abeba

A TREIA TENTATIVĂ DE MEDIERE

Luni, la Addis Abeba au început convorbirile oficiale ale celei de-a treia încercări de mediere nigeriano-biafreze.

Iată declarațiile conducătorilor celor două delegații înaintea începerii convorbirilor. Anthony Enahoro, șeful delegației nigeriene : „Este clar că dacă biafrezii vor pace, nu le putem da decît un singur răspuns : «ei trebuie să renunțe la secesiune»". Enahoro a declarat de asemenea, că Nigeria nu este dispusă să renunțe la regiunile bogate revendicate de Biafra cu atît mai mult cu cît autoritățile federale dețin și avantaj din punct de vedere militar. Odumegwu Ojukwu, șeful delegației biafreze : „Dacă Nigeria vrea într-adevăr să apere voința minorităților naționale, ea va trebui să accepte propunerea noastră de a organiza un plebiscit în regiunile contestate de Nigeria și Biafra"... „Noi propunem autorităților nigeriene discutarea unei formule de asociere, fără a renunța la dreptul nostru de a ne asigura securitatea atît în interior cît și în exterior".

După cum se vede pozițiile celor două părți sînt disjuncte și, se pare, terme. În urma unor discuții prealabile cu șefii celor două delegații, împăratul Etiopiei, Haile Selassie, a lansat un apel părților, cu ocazia deschiderii dezbaterilor, în vederea „lăsării la o parte a divergențelor personale pentru a se ajunge la o reglementare rapidă a conflictului". El a adăugat că Organizația Unității Africane și, în primul rînd, cele șase națiuni membre ale Comitetului Consultativ au depus mari eforturi pentru a face aceste convorbiri posibile dar capacitatea de a rezolva criza aparține în întregime celor două delegații. „Trebuie să reușiți, nu există o altă alternativă".

Între timp, ajutoarele pe care Crucea Roșie internațională le-a pus la dispoziție victimelor războiului rămîn stocate, „culoarul carității" nedeschizîndu-se.

La Paz

GATA PENTRU JUDECATĂ...

În urma plecării din țară a ministrului de interne Arguedas — care după cum se știe e acuzat de a fi pus la dispoziția guvernului cubanez jurnalul lui Che Guevara — evenimentele din Bolivia au luat aspectul unor importante înfruntări politice. Plecarea lui Arguedas nu a însemnat decît scînteia care a aprins conflictul. După formarea guvernului — în majoritate din reprezentanți ai militarilor — președintele René Barrientos a fost investit cu „puteri excepționale" de către cele patru partide din fosta coaliție guvernamentală în schimbul convocării parlamentului. Arguedas a declarat că este „gata pentru judecată"... În urma declarațiilor făcute în sensul dorinței de a se întoarce în țară, președintele Barrientos i-a trimis un mesaj în care îl asigură că „va beneficia de toate garanțiile datorate unui cetățean bolivian". Dar polițiștii, ziariștii și curioșii veniți pe aeroportul din La Paz, sîmbătă, au făcut drumul degeaba. Totuși Arguedas este așteptat pentru zilele următoare. Între timp situația se menține încordată, iar convocarea parlamentului, la 6 august, nu pare să poată rezolva situația în conjunctura creată, în care liniștea publică este asigurată „prin forță".

Ciudad de Mexico

SEISME

Lipsit mult timp de mișcări seismice, Mexicul le-a cunoscut din plin zilele trecute. Zguduirilor telurice care au provocat distrugerea majorității caselor din regiunea Pinotepa-Nacional situate pe coasta Pacificului, la 400 km de Ciudad de Mexico, deplasarea capitalei Mexicului cu 2 cm mai spre sud, precum și numeroase victime, li s-au adăugat puternice zguduiri sociale. O mișcare studențească fără precedent a luat o amploare neobișnuită dictată de intervenția brutală a poliției. Peste 45 000 de studenți au organizat un marș de protest „împotriva violării autonomiei universitare de către forțele armate". Demonstrația a fost condusă de însuși rectorul Universității din Ciudad de Mexico.

Pe geamul dinapoi a numeroase automobile londoneze a apărut recent inscripția : „Conduceți cu prudență. Barnard vă așteaptă!" E un avertisment original adresat persoanelor de la volan. Se știe că majoritatea inimilor folosite pînă acum în grefele cardiace provin de la victimele unor accidente de circulație.

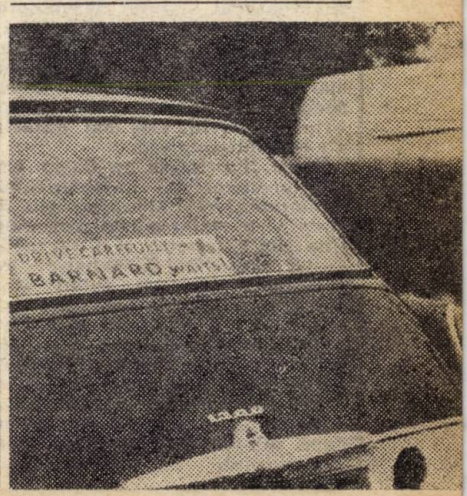

reflector

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ ASUPRA PLANIFICĂRII EDUCAȚIEI

Conferința internațională asupra planificării educației — la care participă reprezentanții celor 83 de state membre ale U.N.E.S.C.O., precum și reprezentanți ai altor organisme interguvernamentale și neguvernamentale — și-a deschis lucrările la 6 august, la Paris. Directorul general al U.N.E.S.C.O., René Maheu, a arătat în ședința de deschidere sarcinile care revin Conferinței și a subliniat rolul U.N.E.S.C.O. în planificarea educației, în folosirea resurselor umane și în problemele de educare a tineretului. Președinte al Conferinței a fost ales Prem Kirpal, șeful delegației indiene. Din partea țării noastre participă o delegație condusă de ambasadorul Valentin Lipatti.

URUGUAY: REVENDICĂRI SINDICALE

Ca urmare a puternicelor mișcări sindicale din Uruguay — în primul rînd, greva generală decretată de Confederația națională a lucrătorilor — se pare că guvernul ar fi înclinat să înlocuiască legea din 28 iunie, privitoare la blocarea salariilor și prețurilor, printr-una mai suplă. Aceasta ar corespunde, într-o anume măsură, cererilor minimale ale greviștilor dar, în același timp — se apreciază în cercurile ministeriale — ar da guvernului și posibilitatea să controleze activitatea sindicală. Un prim proiect de lege a fost respins de partidul „Blanco", din opoziție, ceea ce face să nu se poată obține deocamdată o majoritate suficientă. Se așteaptă deci un compromis între cele două partide tradiționale uruguayene („Colorado" și „Blanco") asupra unei noi legislații economice și sociale.

REPUBLICANII LA MIAMI BEACH

La Miami Beach se desfășoară, începînd de luni, Convenția Partidului republican. Liderii care și-au expus, în primele două zile, punctul de vedere au pedalat pe o temă unică și anume că Partidul republican ar fi singura forță politică din S.U.A. capabilă să organizeze și să dirijeze, într-un climat propice, economia americană, politica ei internă și externă. Soluțiile practice de natură să stabilească un asemenea „climat propice" au fost mai puțin atinse în cuvîntări. În ce privește problemele de politică externă, s-a constatat la unii vorbitori tendința de a ține seama de realități, tendință impusă, firește, și de caracterul electoral al reuniunii. Atît reprezentantul „noului val" al republicanilor, Daniel Evans, guvernatorul statului Washington, cît și primarul New York-ului, John Lindsay, referindu-se la războiul din Vietnam, l-au definit drept „o nebunie mortală pe plan extern". Lindsay a declarat că acest război „figurează printre greșelile cele mai dezastruoase ale istoriei americane".

În ce îl privește pe Barry Goldwater, protagonistul răsunătorului eșec electoral al republicanilor din 1964, acesta și-a etalat o dată mai mult pozițiile sale extremiste și ultrareacționare. Fostul președinte Eisenhower, internat actualmente într-un spital din Washington, a trimis Convenției un mesaj prin care s-a pronunțat împotriva „retragerii pur și simplu" a forțelor armate americane din Vietnamul de sud.

Problema esențială a Convenției — desemnarea candidatului republican la președinție — urmează să fie elucidată după adoptarea platformei electorale a partidului.

Corespondență din Praga de la Romulus Căplescu

Săptămîna politică cehoslovacă

De obicei, în marile agenții de presă ale lumii deasupra teleimprimatoarelor care recepționează știrile din diversele capitale ale globului există cîte un ceas electric potrivit după fusul orar al capitalei respective. În săptămîna care s-a scurs nu încape îndoială că teleimprimatoarele care au funcționat cel mai din plin și asupra cărora s-a concentrat atenția tuturor secretarilor de redacție au fost acelea ale căror ceasuri electrice indicau ora Pragăi. Este și firesc, deoarece interesul cu totul deosebit pe care l-au prezentat pentru gazetari evenimentele în legătură cu Cehoslovacia nu a fost decît o oglindă fidelă a interesului tot atît de mare al opiniei publice de pretutindeni, dornică de a fi informată cu promptitudine, cu operativitate și în mod cît mai obiectiv asupra acestor evenimente.

Indiferent dacă a fost vorba de gazetarii cehoslovaci sau de cei străini, în toate materialele acestora, două nume au putut fi întîlnite săptămîna trecută cu cea mai mare frecvență : Cierna pe Tisa și Bratislava. Scoasă din anonimatul unei pașnice existențe de orășel feroviar și proiectată în centrul atenției generale, mica localitate slovacă de frontieră a fost timp de trei zile și jumătate gazdă a întîlnirii bilaterale dintre Prezidiul C.C. al P.C. din Cehoslovacia și Biroul Politic al P.C.U.S. ca urmare a înțelegerii prealabile dintre conducerile celor două partide. Întîlnirea a îmbrăcat o semnificație specială ca urmare a neclarităților apărute în relațiile dintre P.C. din Cehoslovacia, pe de o parte, și partidele semnatare ale scrisorii de la Varșovia, pe de altă parte, și a necesității imperioase ca pe baza unui schimb de păreri, a unor informări obiective asupra situațiilor din țările respective, în spiritul deplinei egalități, al respectării independenței și suveranității să se ajungă la înlăturarea neînțelegerilor, în interesul cauzei generale a socialismului, al întăririi unității și coeziunii sale. Această necesitate a fost subliniată după cum se știe în diferite luări de poziție de către numeroase partide comuniste și muncitorești. Dînd o înaltă apreciere atitudinii acestor partide, ziarul „Rude Pravo" scria în preajma întîlnirii că, „solidaritatea și sprijinul exprimate pentru procesul renașterii din Cehoslovacia de către două țări socialiste — Iugoslavia și România — precum și de către partidele comuniste din Italia, Franța, Marea Britanie, Japonia și alte țări constituie o expresie a apărării nu numai a suveranității Cehoslovaciei ci și a intereselor largi ale internaționalismului, ale dezvoltării viitoare a țărilor socialiste și ale mișcării comuniste".

Programate să dureze în principiu o zi, dar prelungite cu încă două zile și jumătate, convorbirile s-au desfășurat în incinta Casei Feroviarului din orășelul de pe Tisa.

Așa după cum a menționat pe scurt comunicatul comun și după cum a explicat A. Dubcek, cele două părți au ajuns la concluzia că discuțiile dintre ele au creat condițiile pentru o nouă întîlnire imediată la care să participe reprezentanții P. C. din Cehoslovacia și reprezentanții partidelor care au semnat scrisoarea de la Varșovia.

Așadar, începînd de sîmbătă, interesul general polarizat în prima parte a săptămînii în jurul micii localități de pe Tisa s-a deplasat spre capitala Slovaciei, Bratislava.

Pentru a elucida problemele legate atît de dialogul de pe Tisa, cît și de întîlnirea în șase de la Bratislava, A. Dubcek a luat de două ori cuvîntul la posturile de radio și televiziune. „Ne-am ținut făgăduielile pe care le-am făcut, a spus primul secretar al C.C. al P.C.C., și ne întoarcem cu aceeași convingere cu care am plecat la convorbiri : să continuăm pe calea pe care au pornit P.C. din Cehoslovacia și întregul nostru popor în luna ianuarie a acestui an".

In convorbirile pe care le-am avut în aceste zile cu ziariști, reprezentanți ai vieții obștești, cu oameni ai muncii din capitala cehoslovacă, s-a subliniat o dată mai mult utilitatea contactelor și convorbirilor bilaterale și multilaterale, purtate într-un spirit de încredere și respect reciproc, cu scopul de a contribui la întărirea relațiilor internaționaliste dintre partidele și țările socialiste, la întărirea coeziunii și unității lor. În acest sens, se poate aprecia că înțelegerile intervenite ca rezultat al convorbirilor dintre conducerile Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Partidului Comunist din Cehoslovacia și altor partide, au contribuit la reducerea tensiunii, la încetarea polemicii, la reglementarea divergențelor prin discuții directe și deschise.

S-a dovedit implicit că se impune a se acorda încredere Partidului Comunist din Cehoslovacia, poporului cehoslovac, în activitatea sa de perfecționare a orînduirii socialiste, în eforturile de dezvoltare continuă a țării pe calea progresului multilateral, în conformitate cu condițiile specifice, cu aspirațiile și năzuințele sale.

În același timp, însă, nu a putut scăpa neobservat faptul că Declarația adoptată la Bratislava se referă la o serie de probleme de importanță politică majoră, interesînd direct și alte țări socialiste, care nu au fost invitate și nu au luat parte la această reuniune. Astfel, participanții la întîlnirea de la Bratislava au dezbătut, printre altele, activitatea C.A.E.R. și probleme referitoare la Tratatul de la Varșovia. Este binecunoscută poziția României, potrivit căreia dezbaterea unor probleme de interes comun impune prezența tuturor țărilor membre ale unor asemenea organizații, condiție primordială pentru extinderea și întărirea colaborării între popoarele țărilor socialiste. *„Considerăm* — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu, la 26 aprilie 1968, după întîlnirea de la Dresda — *că discutarea unor asemenea probleme, care se re-*

feră la organisme internaționale la fondarea cărora România a luat parte, nu se poate face numai de către UNELE țări membre... Așa cum a dovedit experiența de pînă acum, asemenea acțiuni și procedee nu sînt de natură să contribuie la întărirea acestor organisme, la sporirea încrederii, colaborării și unității țărilor socialiste".

E de la sine înțeles că astfel de practici contravin intereselor celor mai profunde ale popoarelor angajate în construirea socialismului, extinderii colaborării dintre ele, întăririi solidarității socialiste.

Unitatea țărilor socialiste — întemeiată pe ideologia comună, internaționalismul socialist, comunitatea de orînduire, țeluri și interese — nu se poate dezvolta și întări decît prin respectarea strictă a normelor de bază în relațiile dintre partidele și țările frățești, a principiilor egalității în drepturi, independenței și suveranității, neamestecului în treburile interne, întrajutorării tovărășești și avantajului reciproc. Traducerea consecventă în viață a acestor principii reprezintă calea sigură a consolidării coeziunii întregului sistem mondial socialist.

Pentru țările socialiste prezintă o mare însemnătate politică documentele adoptate în unanimitate la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, care a avut loc la București, în iunie 1966. Prilejuind o viguroasă afirmare a hotăririi participanților de a acționa unitar pentru apărarea păcii și securității în Europa și în lume, Declarația de la București apreciază că abordarea constructivă a problemelor continentului nostru este condiționată de recunoașterea realităților existente, în primul rînd de existența celor două state germane și de normalizarea relațiilor dintre toate țările europene. În același timp, Declarația a relevat faptul că securitatea și progresul fiecărei țări nu pot fi găsite în existența grupărilor militare și că, dimpotrivă, slăbirea încordării militare în Europa reclamă desființarea concomitentă a alianțelor de acest gen.

În spiritul Declarației de la București, România a militat și militează neabătut pentru întărirea colaborării cu țările socialiste în toate domeniile, promovînd totodată relații multilaterale cu celelalte țări europene, în conformitate cu principiile egalității, neamestecului, respectului reciproc al suveranității și independenței.

Ideile și propunerile conținute în Declarația de la București, care au trezit un larg ecou în opinia publică mondială și, în primul rînd, europeană, își păstrează în continuare întreaga lor valabilitate. Promovarea lor cu stăruitoare consecvență va înlesni țărilor socialiste îndeplinirea cu succes a marelui rol ce le revine în lupta pentru rezolvarea problemelor internaționale arzătoare, va sluji nemijlocit cauza socialismului și a păcii.

■

Aflîndu-mă la Praga în perioada în care aveau loc importantele evenimente amintite, mi-am putut da seama că preocupările cetățenilor țării prietene pentru problemele concrete ale construcției lor interne nu au slăbit o singură clipă : aprobarea de către guvern a proiectelor de directive ale dezvoltării Slovaciei, dezbaterile din presă privind perspectivele industriei metalurgice și siderurgice, lucrările celei de-a doua sesiuni a Consiliului Național ceh, crearea unei noi fundații pentru promovarea studiilor de fizică nucleară, iată doar cîteva fapte culese la întîmplare care îndreptățesc această afirmație. După cum o simplă plimbare prin Praga, simfonia ciudată și neîntreruptă a ciocanelor pneumatice, multiplele zigzag-uri pe care trebuie să le faci pentru a ocoli punctele în care mărunțaiele vestitei piețe a regelui Vaclav (Vaclavske Namesti) sînt scormonite pentru construirea unor moderne pasaje subterane, peisajul suprarealist al schelelor pe care le întîlnești la tot pasul, sînt cea mai bună dovadă a hărniciei și încrederii unui popor care este conștient pentru ce muncește. Este o conștiință de sine care se reflectă și în deosebitul avînt luat de inițiativa oamenilor muncii de a crea un „fond al republicii" pe baza cedării drepturilor cuvenite pe o zi de muncă sau pentru ore prestate suplimentar. În decurs de numai cîteva zile depunerile la „contul 2171", expresie a sprijinului acordat fără rezerve politicii partidului și statului, pentru a contribui și în acest fel la rezolvarea unora din problemele ce stau în fața țării, au atins cifre impresionante.

Aceasta este în definitiv impresia cea mai trainică pe care ți-o lasă în aceste zile Praga, oraș care alături de restul țării se pregătește așa cum se cuvine, pentru evenimentul de seamă pe care îl va constitui congresul partidului.

Praga, 7 august

Praghezi în fața unui chioșc de ziare

reflector

ÎNTRE PRETORIA ȘI WASHINGTON

Potentații „afrikanders" de la Pretoria ar putea să fie și mai bogați decît sînt dacă membrii Congresului american ar aproba un preț mai ridicat al metalului galben. Dar reevaluarea prețului aurului ar însemna devalorizarea dolarului ! Astfel, Trezoreria americană continuă să cumpere aur numai la 35 dolari uncia, preț fixat în 1934.

Șansa pe care ar oferi-o Republicii Sud-Africane cea de-a doua piață a aurului — așa-numita piață liberă, inițiată în martie 1968 — nu pare nici ea promițătoare. Aici, prețul e mai ridicat. Dar o eventuală vînzare masivă de aur sud-african ar duce la scăderea prețului său, pe temeiul, simplu, al relației cerere-ofertă. Rămînea deci o soluție de compromis : vînzarea unei părți din aur de către băncile centrale cu 35 dolari uncia și, astfel, diminuarea cantității destinate pieței libere. Această soluție s-a lovit, însă, de contraofensiva americană, susținută de ministrul de finanțe Fowler : invocînd o clauză a statutului Fondului Monetar Internațional, el a avertizat că nici un organism oficial nu are dreptul să cumpere aur extras recent din mine. Deci, o invitație către interesați de a nu cumpăra aur sud-african. Cu alte cuvinte, Pretoria e forțată să-și vîndă metalul galben numai pe piața liberă. Atunci — calculează experții — prețul aurului nu ar putea crește decît pînă la circa 37 dolari uncia. Iar paritatea dolarului (35 dolari uncia) ar fi din nou salvată. Cît despre Africa de sud, ea ar fi dispusă să-și vîndă aurul pe piața liberă, dar numai la 39 dolari uncia.

Pînă în prezent nu s-a ajuns la nici un compromis. Și nu pare de loc ușor, mai ales atunci cînd mărul discordiei e de aur.

UN CONTRIBUABIL NEOBIȘNUIT

Un contribuabil anonim a trimis pe adresa ministrului vest-german de finanțe, Strauss, un plic cu suma de 40 000 mărci și o scrisoare explicativă. „Păcătuim cu toții" — mărturisea expeditorul, care calculase valoarea evaziunilor sale fiscale pe cîțiva ani în urmă. Acum, convins „să dea Cezarului ce este al Cezarului", punea totuși o condiție : „Să nu cheltuiți banii pe tunuri". Un purtător de cuvînt al ministerului de finanțe a anunțat că dorința neobișnuitului contribuabil va fi respectată. Ministrul studiază dacă e cazul ca banii să fie vărsați la un loc cu încasările curente, sau există posibilitatea ca ei să fie alocați direct unor scopuri sociale.

FRONTUL PATRIOTIC THAILANDEZ ÎN ACȚIUNE

Un convoi de polițiști thailandezi a căzut recent într-o ambuscadă a Frontului patriotic, organizație care luptă în clandestinitate. În Thailanda — țară în care S.U.A. au 43 000 „consilieri militari" și importante baze aeriene — mișcarea patriotică ia o amploare tot mai mare. De la primul foc de armă tras la 7 august 1965, luptătorii Frontului patriotic au angajat peste 400 de lupte. Ei acționează mai ales în nordestul țării și se bucură de tot mai mulți sprijinitori în rîndurile populației.

Corespondență din Geneva de la Tiberiu Bogdan

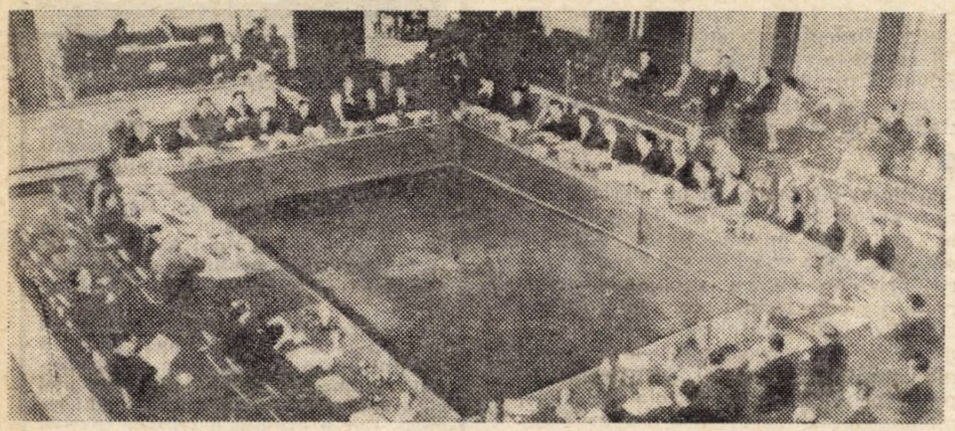

Geneva. O reuniune a Comitetului pentru dezarmare

Negocierile de dezarmare

După cum este cunoscut, la 16 iulie au fost reluate, la Palatul Națiunilor, lucrările Comitetului celor 18 state — organismul Națiunilor Unite consacrat problemelor din sfera dezarmării. Atenția particulară acordată actualei sesiuni a Comitetului are la bază condițiile specifice în care se desfășoară noua etapă a negocierilor de dezarmare ca și problematica complexă, de mare importanță cu care ea este confruntată.

Așa cum au subliniat reprezentanții a numeroase state în cadrul negocierilor asupra tratatului de neproliferare, atît în Comitetul celor 18 cît și în Adunarea Generală a O.N.U., acest prim pas pe calea dezarmării nucleare trebuie să fie urmat de alte măsuri efective menite să conducă la eliberarea omenirii de spectrul războiului atomic. Ca urmare a acțiunilor stăruitoare depuse de un mare număr de state, între care și România, în tratatul de neproliferare au fost incluse unele clauze care stabilesc o legătură organică între acest document și o serie de alte măsuri ce se impun cu necesitate în domeniul dezarmării. Pe această linie, articolul VI — considerat pe bună dreptate un articol nodal al tratatului — cuprinde obligația expresă pentru statele aderente — nucleare și nenucleare — „de a continua cu bună-credință negocieri asupra unor măsuri eficace relative la încetarea cursei înarmărilor nucleare la o dată apropiată", precum și „asupra unui tratat de dezarmare generală și totală sub un control internațional strict și eficace".

Acest element calitativ nou care apare în negocierile de dezarmare a fost relevat cu pregnanță în mesajul adresat de secretarul general al O.N.U., U Thant, actualei sesiuni a Comitetului, în care se arată că articolul VI al tratatului de neproliferare „impune, pentru prima dată în istorie, o obligație juridică multilaterală care revine statelor parte la tratat : aceea de a continua eforturile lor în vederea dezarmării nucleare și a dezarmării generale și totale".

Este remarcabil faptul că în intervențiile rostite la actuala sesiune a Comitetului, reprezentanții multor state — atît nucleare cît și nenucleare — au subliniat însemnătatea existenței acestui angajament, care trebuie să imprime negocierilor de dezarmare un caracter dinamic și concret. În acest sens, ambasadorul A. A. Roscin, reprezentantul U.R.S.S. în Comitet, declara că „este necesar să se îndrepte toate eforturile în vederea realizării unor noi progrese pe linia reducerii ritmului cursei înarmărilor și a dezarmării, în scopul încheierii unor noi acorduri internaționale în acest domeniu". Referindu-se la obligația amintită, în mesajul adresat Comitetului de președintele S.U.A. se aprecia că „aceasta este cea mai urgentă sarcină pe care tratatul o stabilește pentru părți", recunoscîndu-se responsabilitățile speciale ce revin puterilor nucleare pentru încetarea cursei înarmărilor. În același cadru, reprezentantul Angliei, ambasadorul O. Mulley, remarca faptul că „din primele zile ale discuțiilor din Comitet numeroase state au sprijinit tratatul de neproliferare cu condiția ca acesta să fie urmat de negocieri pline de conținut, pentru a se pune capăt cursei înarmărilor nucleare, și de progrese în direcția dezarmării generale și totale". Reprezentanții multor țări — a declarat șeful delegației canadiene, generalul E. L. M. Burns — au repetat de multe ori că efectul și durata tratatului de neproliferare a armelor nucleare vor depinde de acțiunea puterilor nucleare în vederea îndeplinirii cerințelor articolului VI din tratat privitor la urgența continuării negocierilor asupra unor măsuri efective de dezarmare.

În intervenția rostită la 1 august în Comitet de reprezentantul țării noastre, ambasadorul Nicolae Ecobescu, semnificațiile profunde ale angajamentului înscris în acest articol au fost sintetizate astfel : obligația juridică pentru state de a continua eforturile pentru realizarea dezarmării ; stabilirea precisă a scopului către care trebuie să tindă negocierile, și anume dezarmarea generală și, în primul rînd, înfăptuirea dezarmării nucleare ; sublinierea criteriului de eficacitate și a caracterului de urgență al măsurilor de dezarmare asupra cărora trebuie să se cadă de acord ; stabilirea dimensiunilor responsabilității ce incumbă statelor și, în primul rînd, puterilor nucleare în aceste domenii.

În aceste circumstanțe, negocierile pentru dezarmare — concepute ca un proces neîntrerupt — au, pentru prima dată, un îndreptar prețios, definit prin consensul statelor, asupra scopurilor și obiectivelor pe care trebuie să le urmărească.

În prezent, Comitetul se află în faza dezbaterilor generale, în care delegațiile își expun pozițiile lor în legătură cu măsurile de dezarmare la a căror negociere ar urma să se procedeze, ordinea de prioritate în examinarea acestora și programul de desfășurare a lucrărilor. O caracteristică a actualei sesiuni o constituie faptul că Comitetul este sesizat cu un număr însemnat de propuneri de dezarmare, conținute atît în documentele prezentate oficial de unele state — cum sînt memorandumul guvernului U.R.S.S. din 1 iulie și mesajele adresate de președintele S.U.A. și primul ministru al Angliei — cît și în intervențiile celor 10 delegații care au luat cuvîntul pînă în prezent (U.R.S.S., S.U.A., Anglia, Bulgaria, Cehoslovacia, Canada, Mexic, Italia, Suedia și România).

Aceste propuneri, dintre care unele sînt mai vechi, pe agenda negocierilor de dezarmare iar altele sînt prezentate oficial pentru prima dată în Comitet, ar putea fi grupate în trei categorii principale de probleme : 1) dezarmarea generală și totală ; 2) măsuri de dezarmare nucleară, privind încetarea cursei înarmărilor nucleare, în rîndul cărora sînt incluse propunerile referitoare la interzicerea folosirii armelor nucleare, interzicerea experiențelor subterane, încetarea producției, reducerea și eliminarea mijloacelor de transportare la țintă a armelor nucleare, crearea de zone denuclearizate în diferite regiuni ale lumii ; 3) alte măsuri de dezarmare, între care au fost menționate : eliminarea bazelor militare de pe teritoriul altor state, interzicerea zborurilor avioanelor de bombardament avînd arme nucleare la bord în afara limitelor frontierelor naționale, limitarea zonelor de navigație a submarinelor purtătoare de rachete, interzicerea armelor chimice și bacteriologice, interzicerea folosirii în scopuri militare a fundului mărilor și oceanelor, realizarea unor măsuri regionale de reducere a armamentelor și dezarmare în domeniul armelor convenționale, stabilirea unor modalități și aranjamente internaționale privind utilizarea în scopuri pașnice a energiei nucleare, conform prevederilor articolelor IV și V din tratatul de neproliferare.

În Comitet a fost anunțat, de asemenea, acordul intervenit între guverne-

le U.R.S.S. și S.U.A. privind inițierea unor discuții bilaterale în problema limitării și reducerii sistemelor ofensive strategice de transportare la țintă a armelor nucleare și a sistemelor de apărare împotriva rachetelor balistice. Unele delegații au cerut în intervențiile lor la Comitetul celor 18 state să primească cît mai multe informații asupra acestor tratative (Canada, Italia).

Datorită existenței acestei multitudini de propuneri referitoare la acțiunile de dezarmare care urmează să fie întreprinse, delegațiile care au luat cuvîntul pînă în prezent au optat în favoarea examinării cu prioritate a unei măsuri sau alteia. În aceste condiții, criteriile de stabilire a programului de lucru al Comitetului și de fixare a priorităților de examinare a diferitelor sugestii și propuneri apar ca un factor de primă importanță, indispensabil pentru buna desfășurare și progresul negocierilor de dezarmare.

Răspunsul la această problematică trebuie căutat în prevederile documentelor care stabilesc mandatul Comitetului și, în primul rînd, în stipulațiile rezoluțiilor pertinente ale Adunării Generale a O.N.U. În acest sens, există rezoluția 2342 (XX) — a Adunării Generale care cheamă Comitetul „să reia cît mai curînd posibil examinarea problemei dezarmării generale și totale" și să prezinte un raport sesiunii a XXIII-a a Adunării Generale a O.N.U. asupra progreselor realizate în acest domeniu și stabilește sarcina de a continua neîntîrziat negocierile „asupra unor măsuri eficace relative la încetarea cursei înarmărilor nucleare la o dată apropiată și la dezarmarea nucleară". Alte rezoluții ale Adunării Generale recomandă examinarea problemei interzicerii folosirii armelor nucleare și încheierea unei convenții internaționale corespunzătoare (rezoluția 2289 din 8 decembrie 1967), ca și elaborarea unui tratat de interzicere a experiențelor subterane cu arme atomice (rezoluția 2343 din 19 decembrie 1967), care să completeze tratatul de la Moscova cu privire la interzicerea experiențelor nucleare în cele 3 medii. Un aspect semnificativ care se desprinde din luările de cuvînt în cadrul actualei sesiuni a Comitetului îl constituie relevarea, de către delegațiile a numeroase state, a pericolelor pe care le reprezintă creșterea și perfecționarea arsenalelor nucleare, care conțin arme cu o putere de distrugere atît de mare, încît chiar și folosirea lor parțială ar anihila complet țări și popoare întregi.

Pornind de la comandamentele majore ale păcii și securității popoarelor, România și-a expus și la actuala sesiune a Comitetului poziția sa în problemele dezarmării, care are la bază susținerea fermă a măsurilor tinzînd la înfăptuirea dezarmării generale și, înainte de toate, a dezarmării nucleare. După cum a declarat reprezentantul român în Comitetul celor 18 state „întreita cerință a păcii, securității și progresului general uman face mai necesară ca oricînd unirea eforturilor pentru înfăptuirea dezarmării și, în primul rînd a celei nucleare — deziderat fundamental al popoarelor. Trebuie așadar, să se întreprindă de urgență măsuri atotcuprinzătoare de dezarmare, dacă vrem ca în lume să se săvîrșească acea mutație decisivă pe care am numi-o mutația păcii".

În acest sens, au fost subliniate importanța și urgența unor măsuri de dezarmare nucleară, ca interzicerea folosirii armelor nucleare, încetarea experiențelor cu arma atomică, sistarea producției de armament nuclear, reducerea și, în ultimă instanță, eliminarea din arsenalele statelor a stocurilor de arme nucleare și a mijloacelor lor de transportare a lor la țintă, crearea de zone denuclearizate în diferite regiuni ale lumii.

Delegația română s-a declarat, de asemenea, în favoarea consolidării protocolului de la Geneva din 1925 cu privire la prohibirea folosirii în război a gazelor asfixiante, toxice sau similare și a mijloacelor bacteriologice și a susținut necesitatea interzicerii folosirii în scopuri militare a teritoriilor submarine din afara limitelor jurisdicției naționale și a încheierii unui instrument internațional corespunzător.

Pe planul măsurilor regionale, delegația română a reafirmat poziția consecventă a țării noastre de susținere și promovare a unor măsuri pe linia realizării securității în Europa, relevîndu-se necesitatea fundamentării raporturilor dintre statele europene pe aplicarea cu strictețe a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi și neintervenției, ca o condiție absolută a evitării conflictelor internaționale, a destinderii și păcii în Europa și în lume.

Aducîndu-și o contribuție proprie la înfăptuirea unui climat de pace și securitate în Europa, țara noastră acționează cu hotărîre pentru dezvoltarea raporturilor dintre statele europene pe toate planurile și se pronunță, în același timp, pentru înfăptuirea unor măsuri menite să elimine sursele de încordare pe continentul european, cum sînt cele privind lichidarea bazelor militare străine de pe teritoriul altor state, retragerea tuturor trupelor străine în limitele frontierelor lor naționale, desființarea blocurilor militare, întreprinderea unor măsuri eficiente pentru destinderea militară, micșorarea și înlăturarea pericolului nuclear.

Declarîndu-se în favoarea unei examinări aprofundate în Comitet a unor măsuri eficiente de dezarmare, delegația română a subliniat necesitatea stabilirii unui program complex de negocieri în cadrul Comitetului, care să stea la baza cîtorva sesiuni în șir, pentru a asigura atît continuitatea cît și o perspectivă clară a lucrărilor acestuia. În acest scop a fost subliniată necesitatea intensificării ritmului lucrărilor, a sporirii eficacității negocierilor, pentru a răspunde „speranțelor pe care și le pun popoarele în realizarea fără întîrziere a unor acorduri de dezarmare".

Poziția principială și consecventă a țării noastre în problemele dezarmării — reafirmată și la actuala sesiune a Comitetului celor 18 state — s-a bucurat de un larg ecou în presa internațională, numeroase ziare și reviste din diferite țări reproducînd diferite pasaje din discursul delegației române.

Dezbaterile generale ale Comitetului vor continua aproximativ pînă la jumătatea lunii august, urmînd ca după ce fiecare delegație își va fi expus considerentele sale asupra fondului problemelor de dezarmare, asupra diferitelor propuneri avansate și în legătură cu ordinea de zi, să se procedeze la stabilirea programului de lucru al Comitetului.

Geneva, 6 august

reflector

REUNIUNEA COMITETULUI DE ELIBERARE AL O.U.A.

A 13-a reuniune a Comitetului de Eliberare al Organizației Unității Africane a avut loc recent la Alger. Au fost adoptate rezoluții ce urmează a fi supuse dezbaterii la întîlnirea șefilor de state africane prevăzută pentru septembrie, tot în capitala algeriană. Comitetul și-a exprimat solidaritatea cu noile mișcări de eliberare din Insulele Canare, Seychelles și arhipelagul Comore. Participanții la reuniune au hotărît să mărească ajutorul afectat forțelor patriotice din Guineea „portugheză" și Capul Verde, conduse de Amilcar Cabral.

STR. GOETGATEN, NR 73

De aproximativ opt luni, în centrul comercial al Stockholmului, la nr. 73 al străzii Goetgaten, își are sediul o organizație care acordă asistență tinerilor americani care au dezertat din armată în semn de protest față de războiul agresiv al S.U.A. în Vietnam. De la începutul anului au trecut pe aici 110 tineri ; pentru unii dintre ei, sediul din Stockholm constituie punctul final al unei lungi și sinuoase călătorii începute în Vietnam. Aproape jumătate dintre tineri au obținut azil politic în Suedia ; alții au plecat în Canada.

Organizația din capitala suedeză nu e unica de acest fel. Soldații americani care au refuzat să lupte în Vietnam primesc ajutor din partea unor centre de asistență din Olanda, Franța, R.F.G., Anglia, Japonia.

Un calcul aproximativ întocmit de cîteva ziare americane arată că mii de tineri s-au refugiat pe teritoriul canadian în semn de protest împotriva războiului din Vietnam. Buletinul lunar editat de acești tineri, sub titlul „Coming to Canada", circulă în toate școlile superioare americane.

CE VA FACE SMITH ÎN NOIEMBRIE ?

În noiembrie, după a treia „aniversare" a declarației unilaterale de independență, Rhodesia va deveni republică ? Primul ministru Ian Smith n-a declarat încă nimic în această privință, dar proiectul de Constituție, pe care îl va supune la începutul lunii septembrie congresului partidului său, lasă să se prevadă o asemenea eventualitate. Constituția, care urmează să constituie ulterior obiectul unui referendum, va consacra ruperea ultimelor legături dintre Salisbury și Marea Britanie. Textul proiectului prevede crearea unei Adunări Naționale cu 68 sau 64 de locuri, din care jumătate vor fi rezervate celor 200 000 de albi, față de numai 16 locuri pentru reprezentanții celor patru milioane de negri. Ian Smith nu va întîmpina, practic, nici o dificultate să ratifice acest proiect în momentul prezentării lui, peste cîteva săptămîni, la Congresul partidului său. Pentru primul ministru britanic însă, noua inițiativă rhodesiană nu se încadrează în nici unul din principiile enunțate de el privitoare la reglementarea problemei independenței Rhodesiei.

Premierul Wilson dă explicații laburiștilor nemulțumiți...

Deocamdată conservatorii (în centrul imaginii, liderul lor, Heath) sînt în ascensiune...

GUVERNUL LABURIST LA JUMĂTATEA MANDATULUI

Bilanțuri și prognoze

Cîndva, în perioada cuprinsă între toamna anului 1970 și primăvara lui 1971, laburiștii vor depune mandatul obținut în martie 1966 (după un altul din noiembrie 1964) și se vor prezenta în fața alegătorilor. În afara cazului în care — urmînd exemplul, pînă acum condamnat, al conservatorilor în 1964 — vor întîrzia scrutinul cît mai mult cu putință, se poate afirma că guvernul laburist se află, cu mică aproximație, în fața celei de-a doua reprize ; moment favorabil bilanțurilor și prognozelor .Există suficiente elemente pentru asemenea operații, chiar dacă mersul evenimentelor în următorii doi ani și ceva ar conține surprize de natură să afecteze aprecierea globală a guvernării laburiste ; parafrazîndu-l pe premierul Wilson, doi ani și jumătate reprezintă în politică un interval îndelungat.

REDIMENSIONAREA OBIECTIVELOR EXTERNE

Că acest interval este suficient pentru a cuprinde schimbări importante, o dovedește examinarea evoluției înregistrate de diplomația britanică în perioada care a urmat alegerilor din 1966.

Chiar știind că acest lucru este valabil și pentru alte date, este greu să nu remarci ce frapantă inactualitate au, în raport cu evoluția actuală, preocupările guvernului britanic în perioada vară 1966 — primăvară 1967. În vara lui 1966, premierul Wilson îl întîlnea pe președintele Johnson : erau reafirmate „relațiile cu caracter special" anglo-americane ; se promitea o prezență britanică la est de Suez și sprijinul pentru politica americană în Asia de sud-est, în schimbul sprijinului S.U.A. pentru lira sterlină (la paritatea de atunci) și rolul ei de monedă de rezervă. La începutul iernii aceluiași an, primul ministru Wilson anunța o nouă tentativă de intrare în Piața comună și vizita, din ianuarie pînă în mai 1967, capitalele celor șase, reafirmîndu-și optimismul și condamnîndu-i pe adversarii acestei inițiative după fiecare etapă a turneului. 1966 a fost anul dramaticelor convorbiri privind Rhodesia de pe crucișătorul „Tiger" și al formulei N.I.B.M.A.R. („independență numai după ce va guverna majoritatea") cu care premierul laburist spera să pecetluiască destinul politic al lui Ian Smith și să dea satisfacție membrilor africani ai Commonwealthului...

Asta, în 1966 și 1967 (prima jumătate a anului). Din a doua jumătate a lui 1967 putem urmări aceleași elemente rearanjate simetric, dar în oglindă. Se afirmă că nu există „relații speciale" ci doar unele afinități, s-ar părea lingvistico-etnice ; bazele din Aden, Singapore, Malayezia sînt desființate, sau urmează să fie în următorii trei ani, și se renunță la avioanele cu rază mare de acțiune F-111 (destinate prezenței militare la est de Suez). Referirile la Vietnam și declarațiile de înțelegere față de politica agresivă americană se răresc și devin tot mai vagi, mai ales de cînd S.U.A au limitat — geografic, deși nu și în intensitate — bombardamentele împotriva R.D. Vietnam și doresc să pară interesate de negocierea unei soluții. Lira sterlină este devalorizată, iar pentru menținerea rolului ei de monedă de rezervă se apelează nu la S.U.A. (care, singure și avînd propriile lor dificultăți financiare, nu ar mai putea interveni decisiv) ci la organizații economice internaționale : ultimul credit, de două miliarde de dolari, acordat de F.M.I., servește tocmai acestui scop. Tot optica politicii monetare determină și o minoră recrudescență a interesului pentru Commonwealth (zona lirei sterline însemnînd, de fapt, Commonwealthul, din care se scad Canada și Rhodesia, adăugîndu-se cîteva țări din Orientul Apropiat : Iordania, Libia, șeicatele). Politicește însă, impasul Commonwealthului se conturează mai clar : situația din Nigeria complică lucrurile, iar proiectul proclamării Rhodesiei ca republică, deci al ruperii ultimei legături — prin simbolul monarhiei — cu Marea Britanie, nu provoca la Londra, la jumătatea lunii iulie, nici un fel de fulgere. Cît despre cererea de admitere în C.E.E., de la ultimele declarații de optimism „malgré tout" că ar „rămîne pe masa celor șase" a trecut destul timp pentru ca pe amintita masă ea să fie acoperită de un strat gros de praf. A fost nevoie de evenimentele din mai și iunie din Franța, pentru ca această prioritate a politicii externe britanice de acum un an și cîteva luni să fie menționată de cîțiva comentatori, și atunci prin fraze de genul : „rezultatele alegerilor din Franța nu sînt de bun augur pentru demersul britanic". Atît.

Din toate acestea rezultă clar una din direcțiile principale ale evoluției politicii externe engleze : un anumit izolaționism, sau, dacă termenul pare excesiv, o reducere marcată a scenei pe care Anglia urmărește să joace un rol în viața internațională. Această retranșare însumează atitudini calificabile divers — este pozitivă desființarea principalelor baze din Asia, nu este pozitivă relativa indiferență cu care e privită situația din Rhodesia — și nu reprezintă un proces încheiat : chiar în 1971 cînd va fi terminată retragerea de la bazele din Singapore și Malayezia, trupe britanice vor staționa încă în Hong Kong și Golful Persic. Dar ea pare ireversibilă ; chiar dacă unii purtători de cuvînt conservatori promit să restaureze dispozitivul militar la vechea scară globală, toate analizele serioase — inclusiv cele întreprinse de experți conservatori — arată că transpunerea în practică a acestei intenții este imposibilă : „Marea Britanie nu mai are și nu va mai avea de jucat un rol mondial" — afirma fostul lider liberal Jo Grimond.

Ceea ce nu înseamnă că Marea Britanie s-ar dezinteresa complet de marile probleme internaționale. De altfel, aceasta nici nu este optica Ministerului de Externe englez, așa cum rezultă din expunerea făcută de ministrul Michael Ste-

...iar ministrul de finanțe Jenkins speră că strategia sa va da rezultate pînă în 1970

wart în cursul unei recente dezbateri de politică externă, ultima înainte de vacanța parlamentară. Un capitol cuprinzător al acestei expuneri l-au constituit relațiile Est-Vest — și, de altfel, titlul dat în „The Times" relatării acestei dezbateri a fost „Dl Stewart intenționează să viziteze țările est-europene". Declarîndu-se convins de justețea principiului neintervenției în problemele interne, ministrul de externe laburist a declarat că „fiecare țară occidentală trebuie să exploreze toate modalitățile pașnice și normale de contact cu toate țările din Est". Michael Stewart a citat vizitele făcute de el anul acesta la Moscova și Belgrad și a anunțat că în septembrie urmează să viziteze România, Bulgaria și Ungaria. „Dacă noi și alte țări occidentale — a spus ministrul de externe englez — vom căuta să introducem cît mai mult din raporturile firești în relațiile Est-Vest, va exista și efortul reciproc din partea țărilor răsăritene. De fapt, există deja dovezi în acest sens". Așadar, preocuparea pentru relații pe multiple planuri cu țările socialiste se conturează ca un aspect pozitiv al diplomației britanice. Un alt succes în bilanțul extern recent l-a constituit redactarea rezoluției în problemele Orientului Apropiat, în toamna anului trecut, într-o formă care a permis adoptarea de către Consiliul de Securitate a acestui document.

VA APĂREA REDRESAREA LA ORIZONTUL LUI 1970?

În perioada imediat următoare celui de-al doilea război mondial, un guvern laburist acorda independența Indiei și Pakistanului. Măsura — discutată cu înverșunare în acea vreme — a apărut ulterior ca una din marile realizări ale cabinetului Attlee. Este de presupus — și mulți o afirmă de acum — că istoria va aprecia tot așa retrașarea efectuată în timpul guvernării Wilson ; principalul repros nu privește această orientare, ci faptul că ea a fost adoptată cu reticență, în ultimul moment, sub presiunea evenimentelor ; în special sub presiunea dificultăților economice.

Dacă în politica externă perspectivele sînt în bună măsură modificate, situația internă a rămas în mare măsură aceeași, și numai gradul diferit de acuitate cu care se pun problemele economice a făcut ca ele să iasă în relief, să apară în primele pagini ale ziarelor. Un ciclu — sau cerc vicios — pare să caracterizeze evoluția situației economice : declarații oficiale optimiste, cifre și indici nefavorabili (balanța comercială, cursul lirei, volumul producției, folosirea mîinii de lucru), măsuri drastice și, în general, nepopulare ; apoi din nou declarații optimiste, subliniind că măsurile au efect și „redresarea economică apare la orizont". Nesatisfăcător, pentru opinia publică în general și pentru sindicatele asociate cu partidul guvernamental, a fost faptul că, de fiecare dată, optimismul părea sincer și că măsurile drastice apăreau pe de o parte surprinzătoare, pe de altă parte tardive. Explicațiile acestei succesiuni de speranțe și dezamăgiri erau diverse. Din 1964 pînă în 1966 se apelase la explicația celor „13 ani de proastă guvernare conservatoare". În martie 1966, laburiștii au fost realeși promițînd expansiunea economică ; în vară, însă, greva marinarilor a fost o binecuvîntată rațiune pentru introducerea controlului asupra prețurilor și veniturilor. Conjunctura economică occidentală și nevoia de a apăra lira sterlină împotriva speculatorilor străini au justificat, în 1967, menținerea acestui control.

În ultimul an au survenit clarificări, în special în ce privește strategia guvernului (numirea lui Roy Jenkins în funcția de ministru de finanțe nu pare străină de aceste accente noi, mai clare). Lira sterlină a fost devalorizată ; cheltuielile guvernului (atît cheltuielile militare, externe, cît și cheltuielile sociale, interne) au fost reduse ; bugetul prezentat în martie este orientat spre o reducere a consumului intern — și implicit, a importurilor. Obiectivele sînt, evident, o echilibrare a balanței de plăți, o dezvoltare economică măsurată mai ales prin creșterea exporturilor, o sporire a productivității și competitivității industriei britanice. Se speră ca această orientare să ducă la o expansiune economică generală — care să permită și o ridicare gradată a nivelului de trai peste vreo doi ani, adică tocmai atunci cînd urmează să fie programate alegerile generale.

Sînt trei întrebări care se pun în legătură cu această strategie economică pe care nu ar dezavua-o nici un guvern conservator. Va da ea rezultatele așteptate ? Le va da destul de repede pentru ca partidul laburist să nu fie înfrînt în viitoarele alegeri generale ? Va fi acceptată în următorii doi ani de către masa simpatizanților laburiști — recrutată din păturile cu venituri mici și mijlocii — sau vor încerca aceștia să impună o altă strategie economică ?

La prima întrebare se poate da un răspuns moderat-afirmativ. Dacă măsurile economice în discuție nu urmăresc decît să realizeze trecerea de la actuala situație stagnantă la o perioadă de expansiune economică, există precedente care atestă viabilitatea soluției adoptate în prezent. Ea a fost adoptată în momente dificile și de conservatori și rezultatul a fost, într-adevăr, un interval de avînt economic — urmat, însă, cu regularitate, de noi momente dificile ; este așa-numitul ciclu „stop-go" (demaraje și blocări succesive). S-ar putea chiar ca eventuala expansiune proiectată de laburiști să dureze mai mult, datorită unor factori la care conservatorii nu au apelat (devalorizarea, reducerea cheltuielilor militare).

Ceea ce nu se poate spune încă este dacă redresarea economică va fi destul de conturată în 1970 pentru a permite o politică socială mai generoasă. Deocamdată, actualul complex de măsuri înglobează reintroducerea unor tarifuri la asistența medicală, limitarea construcțiilor de locuințe, precum și controlul strict asupra salariilor (de fapt, menținerea lor la un nivel cît mai apropiat de cel actual). Sînt lucruri cu care laburiștii nu se pot prezenta în fața alegătorilor. Este un loc comun să se spună că înfrîngerea laburiștilor în alegerile parțiale din ultimele șase luni (partidul guvernamental nu a păstrat decît două mandate din cele nouă puse în joc) se datorează efectelor sociale ale politicii economice. Este tot atît de evident că, dacă și 1970 va fi un an de „strîngere a curelei", conservatorii vor beneficia de nemulțumirea alegătorilor chiar fără să ofere o alternativă mai atrăgătoare.

Este, desigur, prea devreme să se poată spune dacă laburiștii vor reuși să cîștige cursa contra timpului în care guvernul a acceptat să se angajeze. Se vorbește despre unele indicii favorabile. Ultimele cifre ale balanței comerciale indică o creștere a exporturilor și o reducere a importurilor ; dar creșterea exporturilor trebuie confirmată, ca tendință reală, de mai multe bilanțuri lunare, iar despre scăderea importurilor se știe precis că a fost influențată — deși e greu de apreciat în ce măsură — de dificultățile din mai și iunie ale exportatorilor francezi. Se vorbește de o sporire a productivității datorată, în special, reducerii la strictul necesar a mîinii de lucru în unele sectoare. Ceea ce confirmă hotărîrea cu care guvernul își explică strategia — și inspiră încredere finanței internaționale — dar echivalează cu o agravare serioasă a problemelor sociale. Datele de la jumătatea lunii iulie indicau existența a 581 000 de șomeri, 2,5 la sută din mîna de lucru, cele mai ridicate cifre de cînd există statistici în această privință (1940).

Există deja atitudini de protest în mișcarea sindicală (să reamintim că sindicatele sînt membri colectivi ai partidului laburist, ceea ce invită, în perioadele de guvernare laburistă, la moderație). Vor avea loc, e un pronostic sigur, dezbateri aprinse la conferința națională laburistă din toamnă (Blackpool, 30 septembrie—4 octombrie). Dar momentul critic va surveni, mai probabil, în iarnă, cînd — așa cum aprecia expertul ziarului „Times" — numărul șomerilor ar putea depăși 700 000. S-ar putea ca guvernul să obțină de la sindicate, și în general de la suporterii săi, un nou răgaz; autorul acestor rînduri a asistat, la conferința anuală (1967) a partidului laburist, la una din cele cîteva performanțe de persuasiune de acest gen. Dar un eșec ar însemna că actuala conducere laburistă ar fi obligată să recurgă la o strategie alternativă, tocmai atunci cînd aceasta nu ar mai avea timpul necesar pentru a oferi dividende electorale.

Mihai MATEI

reflector

CRIZA DE ÎNCREDERE

„În rîndurile națiunilor latino-americane se manifestă o crescîndă criză de încredere privind intenția Statelor Unite de a-și onora angajamentele pe care și le-au luat în cadrul Alianței pentru Progres", a declarat Galo Plaza, secretarul general al O.S.A., la începutul unei conferințe de presă. „Această criză a fost accelerată de recenta hotărîre a Congresului american de a se reduce fondurile acordate Alianței ca și de convingerea țărilor Americii Latine că același Congres nu are în vedere o tratare favorabilă a angajamentelor asumate de Statele Unite prin semnarea Cartei de la Punta del Este și a declarației președinților", a mai spus Galo Plaza. Tocmai în acest scop, secretarul general al O.S.A. a adresat un apel Statelor Unite, afirmînd că actuala atitudine a Congresului american amenință însăși existența „Alianței pentru Progres".

CE ȚIE NU-ȚI PLACE...

Ziarul „Le Monde" a publicat recent, față în față, două telegrame din Madrid : una în legătură cu aprobarea de către Cortesuri a unei legi care autorizează guvernul spaniol „să completeze procesul constituțional al Guineei Ecuatoriale" ; cealaltă, despre pregătirea de către britanici a unei noi constituții a Gibraltarului.

Treizeci și trei din cei patruzeci și patru de reprezentanți ai Guineei la Madrid au respins constituția impusă de spanioli. Replica — verbală — le-a fost dată de Fernando Castiello, ministrul spaniol al afacerilor externe : „Dacă guineezii resping constituția, guvernul va adopta măsuri de urgență în funcție de împrejurări".

În același timp, luînd cunoștință de proiectul noii constituții a Gibraltarului — prin care stînca urmează să rămînă legată de Marea Britanie ca „dominion al Maiestății Sale" — guvernul spaniol publică o notă în care se arată : „Noua constituție pe care guvernul britanic o pregătește Gibraltarului constituie un act neprietenesc față de Spania, o sfidare a O.N.U. (de amintit aici că deputatul guineez José Nsuen, prezent la Conferința Cortesurilor, venea de la New York, unde depusese o plîngere la Comitetul de decolonizare al O.N.U. în legătură cu atitudinea Spaniei față de țara sa), și un obstacol pentru viitorul Gibraltarului, a cărui securitate nu poate fi asigurată, așa cum s-a subliniat și la Organizația Națiunilor Unite, decît printr-un acord hispano-britanic".

Nota spaniolă evocă parcă proverbul „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face."

FUNDAȚIA „ALBERT LUTHULI"

Scriitorul african Albert Luthuli, laureatul premiului Nobel pentru Pace pe 1960, a murit în 1967, în exilul la care l-a constrîns guvernul rasist de la Salisbury. În memoria lui Luthuli, fondator al Congresului Național African, succesorul său în fruntea acestei organizații, Oliver Tambo, a anunțat la Stockholm crearea unei fundații internaționale care va purta numele lui Albert Luthuli.

**Corespondență din Sofia,
de la Eugeniu Obrea și Corneliu Vlad**

La încheierea Festivalului

Drapelul Festivalului a fost coborît de pe catargul care domina stadionul „Vasil Levski". Făclia care, zece zile și zece nopți, s-a consumat ca un simbol al manifestării tinerești pe care a găzduit-o capitala bulgară, a fost stinsă. Primele delegații au și părăsit Sofia.

O manifestare de proporțiile Festivalului, desfășurată simultan pe multe planuri — politic, artistic, sportiv — nu poate fi sintetizată cu ușurință. O broșură de aproape 100 de pagini consemna succint evenimentele cele mai importante ale acestei decade, dar era departe de a le epuiza. Străzile Sofiei, care au fost scena Festivalului, reintră în ritmul lor obișnuit. Tabloul, multiplicat în zeci de variante, al schimburilor de insigne și de adrese, al convorbirilor înfiripate spontan, stăruie în amintiri. Un confrate bulgar ne întreba care este cea mai puternică impresie cu care părăsim Festivalul. Am răspuns fără ezitare că faptul cel mai pregnant îl constituie măreața acțiune de solidaritate cu eroicul popor vietnamez. Zilnic, sub forme variate, aici, la Sofia, s-a exprimat sprijinul pe care tineretul lumii îl acordă tineretului luptător pentru nobila cauză a poporului vietnamez, angajat cu toată ființa lui națională în respingerea amestecului străin agresiv, în afirmarea cauzei sale drepte. Tineri în uniforme kaki — cîți dintre ei sosiți de pe fronturile din împrejurimile Saigonului sau de la Khe Sanh ? — au constituit pretutindeni în aceste zile obiectul unor călduroase manifestări de simpatie. „Centrul Vietnam", deschis în localul unei școli, a cunoscut un aflux continuu de public.

Într-una din dimineți, cantonamentul delegației române din Orășelul Universitar de la km 4 a primit cu entuziasm și căldură frățească pe solii tineretului din nordul și sudul Vietnamului. Un miting spontan s-a desfășurat în parcul din fața cantonamentului.

Cuvîntul solidaritate figurează între lozincile Festivalului ; expresii concrete a acestei solidarități au constituit-o și nenumăratele manifestări de solidaritate cu popoarele unor țări ca Angola, Mozambic, Guineea-Bissau, Rhodesia, R.S.A. și altele, angajate în luptă împotriva forțelor imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, pentru libertate și independență națională. Tinerii prezenți la Festival au apreciat aportul deosebit al tineretului din aceste țări în lupta pentru triumful deplin al cauzei pentru care luptă.

Festivalul a prilejuit o serie de dezbateri pe diferite teme ale actualității internaționale, între care : „Individ și societate", „Drepturile politice, economice, sociale și culturale ale tineretului", „Cooperarea și solidaritatea internațională a tineretului", „Știința în slujba păcii și umanității".

Aspirația tinerelor generații spre solidaritate, pace și prietenie — idealuri înscrise pe drapelul Festivalului —, spre o mai bună cunoaștere, înțelegere și colaborare reciprocă între tinerii lumii, s-a manifestat puternic și în cadrul numeroaselor întîlniri bilaterale. Vizitele pe care delegați din diferite țări și le-au făcut reciproc au constituit pentru tinerii prezenți la Festival prilejul de a face cunoscute aspecte concrete ale activității lor puse în slujba idealurilor nobile de pace, progres și independență națională. Întîlnirile au invederat dorința sinceră, de mai bună cunoaștere și colaborare în spiritul stimei, încrederii și respectului reciproc. Ele reprezintă un factor stimulator de acțiune comună a forțelor tinerei generații.

Conducătorul delegației române, tovarășul Ion Iliescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministrul pentru problemele tineretului, spunea la o întîlnire cu ziariștii : „Considerăm aceste activități de contacte bilaterale și multilaterale cu un număr mare de tineri reprezentanți ai unor organizații de tineret de diferite orientări politice și ideologice, ca unul din aspectele cele mai pozitive ale Festivalului". Cu asemenea gînduri, solii tineretului român prezenți la marea întîlnire de la Sofia au activat din plin pentru a contribui la succesul manifestărilor din cadrul Festivalului. Timp de 10 zile, tinerii români au primit vizitele sau au fost oaspeții colegilor lor de generație din peste 70 de țări ale lumii ; cu aceste prilejuri s-au aprofundat și consolidat legături tradiționale de colaborare și au fost statornicite punți noi spre o mai bună cunoaștere în vederea colaborării cu reprezentanți ai tineretului din diferite țări.

Delegația tineretului României socialiste a participat activ la manifestările Festivalului, animată de spirit constructiv, de dorința de a contribui la reușita unei acțiuni care își propunea să faciliteze apropierea și înțelegerea între tinerii de pretutindeni. Reprezentanții noștri au afirmat convingerea lor că Festivalul trebuie deschis tuturor forțelor democratice ale generației tinere a lumii, fără obstacole și îngrădiri, fără opreliști artificiale. Unitatea de acțiune a tineretului progresist în lupta pentru pace și progres social, împotriva imperialismului și colonialismului, presupune un efort comun, emanație a unei confruntări deschise de opinii. În lumea contemporană, generația tînără oferă tabloul complex al unei varietăți largi de adeziuni politice și de organizații. Festivalul de la Sofia a afirmat larga solidaritate cu eroicul Vietnam și cu celelalte țări aflate în luptă, a reliefat năzuința tineretului de pe toate continentele de a merge împreună în marea bătălie pentru edificarea unui viitor pașnic umanității.

Sofia, 7 august

SINTEZE

Dreptul popoarelor de a-şi hotărî singure soarta — condiţie primordială a păcii şi progresului

dr. docent Alexandru Bolintineanu

În lumea contemporană, popoarele îşi manifestă, tot mai puternic, voinţa de a fi libere, de a decide singure destinul lor, de a-şi organiza dezvoltarea, potrivit propriilor aspiraţii şi interese. Ele îşi dovedesc astfel deplina maturitate, certitudinea nestrămutată că numai ele pot şi trebuie să-şi conducă destinele, să-şi stabilească statutul politic, să se dezvolte suveran din punct de vedere economic, social şi cultural, să dispună liber de bogăţiile şi resursele lor naturale.

Dreptul fundamental, sacru şi inalienabil al popoarelor de a-şi hotărî singure soarta apare ca o necesitate *obiectivă*, ca rezultat al unui proces istoric ireversibil, al evoluţiei sociale actuale, determinate de factorii păcii şi progresului social, printre care naţiunea constituie o forţă motrice de seamă a dezvoltării social-politice. Realizarea deplină şi nestingherită a acestui drept este o condiţie hotărîtoare a progresului fiecărei ţări şi al omenirii în ansamblu. Căci numai deplin stăpîn pe soarta sa, un popor poate folosi cu adevărat bogăţiile pămîntului său, valorile materiale şi spirituale ce le produce, schimbîndu-le, într-un circuit viu şi continuu, cu valorile altor popoare, poate contribui efectiv la asigurarea unui mers ascendent al întregii umanităţi, de neconceput fără progresul multilateral al fiecărui popor.

Cu alte cuvinte, realizarea dreptului fiecărui popor de a-şi hotărî singur soarta constituie o cerinţă primordială a progresului fiecărei ţări şi al omenirii în ansamblu, ridicarea continuă a nivelului material şi spiritual al fiecărui popor presupunînd, ca o condiţie *sine qua non*, libertatea sa deplină de a decide asupra căilor sale de dezvoltare, dreptul de a dispune de toate resursele şi potenţialităţile proprii. Dimpotrivă, răpirea prerogativelor naţionale ale unui popor, care încetează astfel a mai fi liber şi suveran, primejduieşte dezvoltarea sa socială, intră în conflict cu aspiraţiile şi năzuinţele sale, cu legile obiective ale dezvoltării sociale.

Experienţa istorică, evenimentele internaţionale actuale demonstrează, totodată, însemnătatea deosebită pe care o are pentru menţinerea păcii şi securităţii internaţionale respectarea strictă a dreptului popoarelor de a-şi hotărî singure soarta. Orice încălcare a acestui drept, tendinţa de a nega sau frîna dezvoltarea independentă a unui popor, intervenţiile sau presiunile de orice fel în treburile altor popoare, provoacă încordare şi conflicte între state, afectează grav colaborarea internaţională, pun în pericol pacea şi securitatea mondială.

Din istoria poporului român ca şi din istoria celorlalte popoare, răzbate năzuinţa profundă, permanentă, de a fi stăpîne pe propriul destin, în propria lor ţară, de a înlătura orice asuprire străină ori amestec din afară. În secolul nostru, lupta de veacuri a popoarelor pentru independenţă şi libertate înregistrează o amploare şi înfăptuiri fără precedent. Formarea şi consolidarea sistemului mondial socialist, creşterea forţelor progresiste în întreaga lume au creat condiţii noi, incomparabil mai favorabile, pentru eliberarea socială şi naţională a popoarelor, pentru realizarea aspiraţiilor lor de libertate şi progres.

Semnificaţia esenţială a dreptului popoarelor de a-şi hotărî singure soarta, pentru progresul omenirii, pentru asigurarea păcii şi înţelegerii între state explică valoarea de nepreţuit pe care popoarele o atribuie acestui drept, amploarea luptei lor neînfricate pentru afirmarea şi apărarea lui. Dreptul popoarelor de a-şi hotărî singure soarta este astfel *piatra unghiulară a relaţiilor internaţionale contemporane. „Temelia trainică pe care se pot clădi relaţii noi de colaborare între state, factorul principal ce poate asigura însănătoşirea atmosferei internaţionale, lichidarea încordării şi neîncrederii dintre state*, sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu, *îl constituie respectarea strictă a dreptului sacru pe care îl are fiecare popor de a-şi hotărî singur soarta, de a-şi alege drumul dezvoltării şi forma de organizare socială fără amestec din afară, corespunzător voinţei şi aspiraţiilor sale"* [1])

■

Elemente ale dreptului popoarelor de a-şi hotărî singure soarta apar în perioada revoluţiilor burgheze şi luptei pentru formarea statelor naţionale, care începe, în limite reduse, în secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea, spre a se manifesta cu putere în secolul al XIX-lea. Gînditorii care au pregătit terenul ideologic al revoluţiei franceze — ca Jean-Jacques Rousseau sau Helvetius — au formulat conceptele de suveranitate naţională şi de suveranitate a poporului care, reluate în declaraţia de independenţă a Statelor Unite şi în declaraţii şi constituţii franceze din perioada 1789—1793, evocă dreptul popoarelor de a-şi hotărî singure soarta.

Acest drept îşi găseşte o formulare mai completă — din punct de vedere al relaţiilor internaţionale — în celebrul *principiu al naţionalităţilor*, din scrierile lui Herder, Fichte sau Mancini, în secolul al XIX-lea. Marele democrat revoluţionar român Nicolae Bălcescu, adept al aceluiaşi principiu, se referă la „dreptul imprescriptibil al fiecărui popor de a trăi liber... semn caracteristic al individualităţii sale" [2]).

Atît în cadrul principiului naţionalităţilor, cît şi în unele documente internaţionale mai vechi, cînd se formula principiul privind dreptul fiecărui popor de a-şi hotărî singur soarta, se avea în vedere numai „naţiunile civilizate", iar nu toate popoarele, inclusiv cele din colonii şi teritorii dependente. Este încă un merit istoric al întemeietorilor comunismului ştiinţific Karl Marx şi Friedrich Engels de a fi fundamentat dreptul tuturor popoarelor de a-şi hotărî singure soarta, de a dobîndi o existenţă de stat independentă, dreptul tuturor popoarelor de a se constitui în state naţionale suverane. Aceste nobile idei au fost pe larg dezvoltate de V.I. Lenin şi afirmate încă din primele documente ale Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie.

O dată cu încheierea celui de-al doilea război mondial, Carta Naţiunilor Unite (în mai multe prevederi ale sale, printre care art. 1 par. 2 [3]) consfinteşte dreptul popoarelor de a-şi hotărî singure soarta nu numai ca un principiu politic, ci şi ca un principiu fundamental al dreptului internaţional contemporan. Principiul formulat în Cartă şi-a găsit concretizarea şi dezvoltarea ulterioară în numeroase rezoluţii şi proiecte de convenţii adoptate de Adunarea Generală a O.N.U., precum şi în declaraţii adoptate de conferinţa statelor africane şi asiatice de la Bandung din 1955, de conferinţele statelor africane din 1958 şi 1960, de conferinţele ţărilor neangajate din 1961 şi 1964. Carta Unităţii Africane adoptată la Addis Abeba în 1963 conţine, de asemenea, prevederi asupra dreptului popoarelor de a-şi hotărî singure soarta.

Alături de proclamarea solemnă, în numeroase documente internaţionale, a dreptului popoarelor de a-şi hotărî singure soarta, însemnătatea primordială a acestui principiu este subliniată de oamenii de stat, de personalităţi din diferite ţări ale lumii. Generalul de Gaulle, definind concepţia sa asupra viitorului Europei, sublinia că trebuie clădită „o Europă în care toate statele, toate naţiunile să fie stăpîne pe soarta lor, o Europă care cooperează în întregime omenește pentru progres şi pentru pace". Trecînd în revistă problemele stringente ale vieţii internaţionale, preşedintele Iugoslaviei, Iosip Broz Tito, învedera că ele „reclamă necesitatea unei lupte şi mai consecvente pentru aplicarea neabătută a principiilor care formează conţinutul politicii de coexistenţă paşnică şi activă,

→

pentru deplina respectare a independenței țărilor și libertății popoarelor, pentru dreptul fiecăruia de a hotărî de sine stătător asupra dezvoltării sale, fără amestec din afară..."

■

Desigur, consfințirea — în documente internaționale, acceptate de majoritatea covîrșitoare a statelor lumii, — a dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta, ca principiu fundamental al dreptului și relațiilor internaționale, nu este suficientă pentru realizarea sa în fapt. Deși principiile relațiilor dintre state, printre care și principiul potrivit căruia fiecare popor are dreptul de a-și hotărî singur soarta, se bucură de o adeziune tot mai largă, procesul afirmării și consolidării acestuia întîmpină împotrivirea forțelor imperialiste, a cercurilor retrograde care atentează la suveranitatea și independența popoarelor, încearcă să-și restabilească sau să-și mențină dominația asupra altor popoare, recurg la intervenții militare, la presiuni politice, economice și de altă natură. Aceasta cere imperios intensificarea luptei popoarelor, a tuturor forțelor progresului și păcii pentru triumful dreptului popoarelor de a-și hotărî singure destinul, pentru statornicirea consecventă în viața internațională a principiilor care formează singura temelie rațională a unor relații de pace, stimă, încredere reciprocă și cooperare între state.

Negare a dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta, *colonialismul* este un sistem condamnat de istorie, potrivnic dreptului internațional contemporan, și a cărui lichidare, ca urmare a amploarei luptei de eliberare națională, este o caracteristică esențială a lumii de azi. Lupta anticolonialistă se exprimă pe diverse planuri, conjugînd eforturile popoarelor din colonii — mergînd pînă la lupta armată — cu acțiunile pe plan internațional. Bizuindu-se pe solidaritatea țărilor socialiste, a tuturor forțelor progresiste, acțiunea tinerelor state suverane, dezrobite de sub jugul colonialist, a avut ca rezultat, printre altele, concentrarea unor importante activități ale Organizației Națiunilor Unite în direcția „decolonizării".

Inițial, Carta O.N.U., deși stabilea unele obiective menite să ducă la emanciparea popoarelor respective, nu prevedea o recunoaștere a legitimității mișcării de eliberare națională. Începînd însă cu *Declarația pentru acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale* (rezoluția 1514/XX), în care se cere să se pună capăt fără întîrziere colonialismului sub toate formele sale (inclusiv sistemul de tutelă), urmată de numeroase rezoluții prin care s-au creat un comitet special pentru aplicarea Declarației (rezoluția 1654 din 27 noiembrie 1961) sau au fost condamnate diferite acțiuni ale colonialismului — în coloniile portugheze, apartheidul și rasismul, în Africa de sud și Rhodesia — O.N.U. s-a plasat pe linia declarării ilicite a colonialismului, ca incompatibil cu dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta.

Dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta este grav știrbit prin *neocolonialism*. Folosind variate metode politice și economice pentru perpetuarea, pe cale indirectă, a vechilor rînduieli, neocolonialismul tinde să mențină într-o stare de subordonare față de metropolă popoarele din colonii care și-au cîștigat independența, să le împiedice să-și realizeze pe deplin dreptul de a decide liber calea dezvoltării lor economice, sociale și culturale.

Intervenția în treburile interne ale popoarelor — sub orice formă, directă sau indirectă, prin presiuni politice, economice, militare și de altă natură, sau chiar recurgîndu-se la forță — constituie o flagrantă violare a dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta, pune în pericol cauza păcii și înțelegerii între popoare.

În această privință, războiul agresiv purtat de S.U.A. în Vietnam este un exemplu deosebit de elocvent — printre multe altele ce se pot da — asupra gravelor consecințe ale nesocotirii dreptului unui popor de a-și decide singur destinele. Alături de celelalte țări socialiste, de forțele iubitoare de pace și libertate din întreaga lume, guvernul și poporul român, manifestîndu-și solidaritatea frățească cu Republica Democrată Vietnam, cu Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud, au condamnat agresiunea S.U.A. și au subliniat, în nenumărate rînduri, că poporul vietnamez trebuie să fie lăsat să-și hotărască singur soarta, fără nici un amestec din afară. Aceasta este o condiție indispensabilă pentru reglementarea trainică a problemei vietnameze, reclamată stăruitor de opinia publică internațională.

Viața arată că orice formă de atingere a dreptului fundamental al popoarelor de a-și hotărî singure soarta este contrară intereselor păcii și cooperării internaționale, celor mai elementare norme de drept internațional. E ceea ce se subliniază și în rezoluția 2131 (XX) a Adunării Generale a O.N.U. : „Declarația asupra inadmisibilității intervenției în afacerile interne ale statelor și protecția independenței și suveranității lor" (adoptată la inițiativa Uniunii Sovietice). Reafirmînd caracterul ilicit al oricăror forme de intervenție, rezoluția prevede printre altele că „fiecare stat trebuie să respecte dreptul popoarelor și națiunilor la autodeterminare și la independență" și că „acest drept va fi exercitat liber și în afara oricărei presiuni exterioare..."

Există o strînsă legătură între dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta și drepturile omului. Ea trebuie înțeleasă în sensul că drepturile fundamentale ale omului — cum o demonstrează însăși viața — nu pot fi realizate decît în cadrul unui popor liber, stăpîn pe soarta sa. Personalitatea și demnitatea umană se dezvoltă și înfloresc multilateral numai în cadrul unor comunități naționale, nesubordonate unor state străine. Este firesc, de aceea, ca dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta să figureze, încă de la început, în pactele privind drepturile omului. Conferința internațională a drepturilor omului care a avut loc la Teheran, în anul acesta, a adoptat, printre altele, o rezoluție privind importanța recunoașterii universale a drepturilor popoarelor la autodeterminare și a acordării rapide a independenței țărilor și popoarelor coloniale pentru garanția eficace și respectul tuturor drepturilor omului.

■

Opoziția pe care o întîmpină realizarea dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta din partea forțelor care nu abandonează politica de inegalitate, dominație și exploatare se manifestă nu numai în acțiuni potrivnice păcii și legalității internaționale, ci și în vehicularea unor concepții care, sub o formă sau alta, pun în discuție existența acestui drept sau înfăptuirea lui și care oglindesc poziția acestor forțe retrograde ostile libertății popoarelor. Astfel, în unele lucrări occidentale de drept internațional se exprimă părerea că dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta ar fi numai o instituție politică, nerecunoscută de dreptul internațional, părere care tinde să justifice negarea obligativității respectării lui. Se afirmă, de asemenea, că acest drept ar fi greu de definit, că nu ar avea un conținut precis.

Or, dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta este consacrat pe deplin în documente internaționale contemporane de valoare juridică recunoscută unanim, începînd cu Carta O.N.U. și, recent, în pactele privind drepturile omului, documente care dau și definiția precisă a acestui drept. De altfel, marea majoritate a reprezentanților statelor în Comitetul special O.N.U. pentru principiile de drept internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state (comitet alcătuit din 31 de state) — care pentru declarația privind aceste principii are sarcina să formuleze și principiul egalității în drepturi și autodeterminării popoarelor — au subliniat deplina valabilitate a acestui principiu.

Unii specialiști occidentali în drept și relații internaționale, recunoscînd în principiu dreptul popoarelor din colonii de a-și hotărî singure soarta, de a se elibera de sub dominația metropolei, condiționează exercițiul acestui drept de atingerea, de către popoarele respective, a unui nivel mai înalt de dezvoltare politică, socială, culturală [1]). Or, în rezoluția 1514 (XX) a Adunării Generale a O.N.U. se prevede în mod clar că trebuie să se pună capăt fără întîrziere colonialismului, fără ca „lipsa de pregătire" politică, economică, socială să poată constitui un pretext pentru amînarea independenței.

În sfîrșit, reprezentanții unor state occidentale au susținut, în cadrul lucrărilor Comitetului special O.N.U. pentru principiile de drept internațional privind relațiile prietenești și cooperarea dintre state, că lupta armată a popoarelor din colonii, ținute cu forța în starea de aservire, ar fi „contrară" normelor dreptului internațional care interzice recurgerea la forță. În realitate, forța este folosită de colonialiști împotriva acestor popoare, care sînt silite să recurgă la arme spre a-și apăra dreptul lor de a-și hotărî singure soarta. Este o manifestare a dreptului de legitimă apărare recunoscut de Carta O.N.U., care se înscrie în cadrul legalității internaționale, grav încălcată de colonialiști.

■

După cum se știe, relațiile internaționale generate de imperialism se caracterizează prin inegalitate, dictat, exploatarea și dominarea celui mai slab de cel puternic, într-un cuvînt prin nesocotirea sistematică a dreptului popoarelor la o viață de sine stătătoare. Existența și întărirea continuă — în lumea contempo-

rană — a unor uriașe forțe sociale care se pronunță pentru pace, independență și progres social, pentru socialism, creează condiții obiective pentru înlăturarea unui asemenea tip de raporturi interstatale, pentru înlocuirea lor cu un sistem nou de organizare a relațiilor dintre țări și popoare. Dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta constituie însăși esența juridică, politică și morală a acestui sistem nou de organizare a relațiilor între state, care își croiește drum, din ce în ce mai mult, în viața internațională, și ale cărui norme își trag izvorul din realitățile majore ale epocii noastre.

În promovarea noului sistem de raporturi internaționale întemeiat pe principiile evocate, un rol de cea mai mare importanță revine relațiilor dintre țările socialiste menite să servească intereselor dezvoltării cu succes a fiecărei țări cît și creșterii influenței socialismului pe plan mondial. Esența acestor relații o constituie principiile internaționalismului socialist, ale marxism-leninismului, principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, colaborării și întrajutorării tovărășești.

Valoarea deosebită a acestor principii constă tocmai în faptul că ele favorizează afirmarea celor mai de seamă năzuințe ale popoarelor, oferă cea mai trainică garanție pentru dreptul fiecărei națiuni socialiste de a-și hotărî singure soarta. În condițiile socialismului, acest drept își trage izvorul din faptul că noua orînduire creează, pentru prima oară în istorie, cadrul necesar, multilateral și complet pentru deplina dezvoltare și înflorire a națiunii. Stăpîne pe mijloacele de producție, eliberate de exploatare, popoarele țărilor socialiste au astfel asigurate, în mod obiectiv, condițiile indispensabile pentru a decide ele însele în problemele vieții interne și externe. Experiența arată că nimeni, afară de partidul și poporul fiecărei țări socialiste, nu poate cunoaște mai bine realitățile obiective și cerințele dezvoltării sociale din țara respectivă.

Creșterea forței de atracție a socialismului este strîns legată de rezultatele obținute de fiecare țară socialistă în construirea noii orînduiri, în progresul ei multilateral, în afirmarea conștiinței poporului că este singurul stăpîn al țării sale, făuritorul suveran al propriei sale istorii. Prin înflorirea fiecărei națiuni socialiste cresc în același timp forțele mondiale ale socialismului, se întăresc pozițiile sale, ceea ce exprimă în mod evident strînsa unitate pe care socialismul o realizează între interesele naționale și internaționale ale popoarelor. Viața demonstrează că internaționalismul socialist nu numai că nu contravine dreptului fiecărui popor la dezvoltarea independentă, dar presupune și include, ca element fundamental, exercitarea deplină a acestui drept. Toate acestea pun în evidență răspunderea deosebită a fiecărei țări socialiste, a fiecărui partid, pentru asigurarea respectării neabătute a dreptului imprescriptibil al fiecărei națiuni socialiste, al fiecărui partid de a-și soluționa propriile probleme fără nici un amestec ori ingerințe dinafară. Este de la sine înțeles că nu poate fi apreciată ca satisfăcătoare doar proclamarea acestui drept ; important, hotărîtor este ca el să fie tradus consecvent în viață, să nu se admită nici cea mai mică încălcare sau ocolire a sa.

Întemeindu-și politica externă pe principiile respectării personalității și demnității fiecărui popor, a suveranității și independenței naționale, a neamestecului în treburile interne, Republica Socialistă România se pronunță constant și acționează perseverent pentru apărarea și promovarea dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta.

Țara noastră militează pentru respectarea dreptului sfînt al fiecărui popor de a-și alege, de sine stătător, calea dezvoltării sale și de a decide în problemele sale economice, politice, sociale, fără nici o ingerință dinafară. Manifestîndu-și deplina solidaritate cu lupta popoarelor pentru independență, mișcarea de eliberare națională, poporul român le acordă un sprijin multilateral, cooperează activ pe plan economic, tehnico-științific cu tinerele state suverane, cu țările în curs de dezvoltare, spre a contribui la consolidarea suveranității lor naționale, care presupune asigurarea unei depline independențe economice. Condamnînd categoric orice atentat împotriva dreptului popoarelor de a hotărî în mod suveran asupra destinelor lor, România socialistă sprijină lupta popoarelor pentru afirmarea și realizarea acestui drept, pentru apărarea lui de orice încălcare sau știrbire.

În cursul zbuciumatei sale istorii, poporul român a luptat cu perseverență și mari sacrificii, în condiții deosebit de vitrege, pentru conservarea ființei sale naționale, afirmarea dreptului său la viață liberă. Năzuințele sale de veacuri și-au găsit împlinirea astăzi, în patria socialistă, stăpînă pe destinele sale. În condițiile noi, ale socialismului, sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, exponent al aspirațiilor întregii națiuni, poporul nostru, desfășurîndu-și plenar energia sa creatoare, ocupă locul meritat în concertul națiunilor, pășește spre culmile civilizației și progresului. Este o pildă grăitoare, printre multe altele, a valorii de neprețuit pe care o are realizarea deplină a dreptului unui popor de a-și alege liber calea dezvoltării sale politice, economice, sociale și culturale, de a decide singur, fără amestec din afară, soarta sa.

---

[1]) Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, II, Ed. politică, 1968, p. 207.

[2]) N. Bălcescu, Opere, vol. I (partea a II-a), București, 1940, p. 105.

[3]) Potrivit acestei prevederi, unul dintre scopurile O.N.U. este „să dezvolte relații prietenești între națiuni, relații întemeiate pe respectarea principiului egalității în drepturi și al dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta...“

[4]) De exemplu Quincy Wright, *Sovereignty and International Cooperation*, Londra, 1961, p. 24—37 ; M. A. Kaplan și N. B. Katzenbach, *The Political Fondation of International Law*, New York, 1961, p. 96 ; D. C. Croyle, *The United Nations and How it Works*, New York, 1961, p. 95.

reflector

NOUL MADISON SQUARE GARDEN

În cîteva săptămîni, vechiul Madison Square Garden va dispărea complet. În locul său funcționează, încă de la sfîrșitul anului trecut, „noul Madison Square Garden“. Celebrul templu al sportului din New York fusese construit în 1925, primind numele președintelui James Madison. Deschiderea a fost marcată de întîlnirea dintre Paul Berlenbach și Jack Delaney pentru titlul de campion la categoria semi-grea. A urmat seria a numeroase mari figuri din istoria pugilismului : de la Joe Louis la „Sugar“ Ray Robinson, Rocky Marciano, Henry Armstrong, Rocky Graziano, Barney Ross și, nu de mult, Mohammed Ali (alias Cassius Clay).

„TĂRIA“ WHISKYULUI

Principala sursă de venituri în dolari a Angliei pe anul 1967 a fost — ca și în anii precedenți — whiskyul. Suma colectată din exportul acestei băuturi a fost de 64 000 000 de lire — 14,5 la sută din totalul exportului britanic în S.U.A. Al doilea mare client cumpărător de whisky : Franța (aproape 6 000 000 de lire). „Tăria“ pe care o are whiskyul poate fi apreciată din cifrele următoare : producția totală a fabricilor engleze : aproape 6 000 000 hectolitri pe an ; forța de lucru utilizată pentru această producție : 20 000 de salariați ; consumul permanent : trei sferturi la export, un sfert în Anglia. Pe cap de locuitor, acest consum dă anual următoarele cifre : britanicii — 0.72 litri ; australienii — 0,65 ; belgienii — 0,65 ; — americanii — 0,50 ; canadienii — 0,24 ; francezii — 0,16.

DUPĂ O UITARE DE 50 DE ANI

O decizie a Curții Supreme a S.U.A. — care recunoaște întreaga valabilitate a unei legi din 1866, uitată de peste 50 de ani — riscă să genereze un nou motiv de încordare pe frontul tulburărilor rasiale. Legea, votată de Congres imediat după războiul de secesiune, acorda foștilor sclavi dreptul de proprietate. Ea stipula că „fiecare cetățean american, din toate statele și teritoriile țării, va avea același drept, rezervat pînă atunci numai albilor, de a moșteni, cumpăra, închiria, vinde, de a poseda și transmite bunuri mobiliare și imobiliare“. Această lege fusese invocată pentru ultima oară în Arkansas, în 1903, dar nu a fost niciodată interpretată în sensul interzicerii oricărei forme de discriminare rasială în vînzările sau închirierile de locuințe. În schimb, în judecarea recentă a unui proces intentat de un cuplu „mixt“ din St. Louis împotriva unui alb care refuzase să le vîndă o casă dintr-un cartier oarecare, Curtea Supremă a dat legii tocmai această semnificație.

Problema discriminării în vînzarea și închirierea locuințelor este una din cele mai delicate din întreaga problemă rasială pentru că vizează în mod direct interesele a milioane de persoane. În primăvara trecută, președintele Johnson obținuse aprobarea Congresului pentru o lege care interzicea această discriminare începînd cu anul 1970, cel puțin pentru 80 la sută din cazuri. Dar conservatorii obținuseră o serie de excepții privind în special pe proprietarii care vor să vîndă imobilele fără intermediar și imobilele cu mai puțin de cinci apartamente. Aceste excepții au fost acum abrogate de Curtea Supremă, stîrnind violente polemici care se vor repercuta și asupra campaniei prezidențiale.

Corespondență din Panama, de la Luis Suarez

Arias și militarii

Președintele Arias

Triumful electoral al lui Arnulfo Arias în lupta pentru președinția statului Panama, în calitate de candidat al opoziției, pune acestei țări o problemă esențială pentru ca învingătorul să ajungă efectiv la putere : obținerea asentimentului puternicei Gărzi Naționale (adevărată armată compusă din 6 000 de oameni) ca și al S.U.A., care au mari interese economice în țară și în special în zona Canalului Panama, aflată sub controlul lor. După ce Comisia Națională Electorală a recunoscut triumful lui Arias, se pare că asemenea consimțăminte au fost date : Arias urmează să preia președinția la 1 octombrie.

Arnulfo Arias în vîrstă de 67 de ani, politician vechi cu o viață agitată, a mai fost președinte al țării în 1942 și 1950, dar nu a putut termina nici unul din aceste mandate din cauza tulburărilor și a agitației. Deși Arias l-a înfruntat pe candidatul guvernamental, David Samudio, care în cele din urmă a fost învins și deși prin aceasta guvernul s-a dovedit a fi imparțial în manevrarea campaniei electorale, Arias este legat, ca și adversarul său, de sectoarele tradiționale ale economiei și politicii panameze. Aceasta cu toate că este o personalitate energică, ce nu o dată a înfruntat politica S.U.A. și dominația lor în zona Canalului. Se presupune că Arias, primind consimțămîntul acestor doi factori importanți, perfect uniți — Garda Națională și Statele Unite — nu va pune deci în pericol nici una din părțile fundamentale ale actualelor structuri. Dar dacă în perioada rămasă pînă la preluarea puterii, nu se va produce nici o schimbare esențială, cu Arnulfo Arias, în Panama, se va repeta cazul președintelui Cesar Méndez Montenegro din Guatemala care, de asemenea, a cîștigat împotriva candidatului guvernamental sprijinit de militari.

Generalul Vallarino, șeful Gărzii Naționale, pare să fie de acord și chiar să colaboreze la ascensiunea pașnică a lui Arias la o președinție cîștigată prin voturi. Din contră, candidatul înfrînt al guvernului, Samudio, acuză pe Vallarino și Garda Națională că ei sînt cei care au hotărît, de fapt, ajungerea lui Arias la putere. Generalul Vallarino este o adevărată putere în interiorul puterii. Instalarea în condiții normale a lui Arias este, poate, chiar mai convenabilă, atît lui cît și Statelor Unite, decît „soluția compromiterii" printr-o altă lovitură de stat în America Latină. Cu atît mai puțin cu cît Arias a spus — răspunzînd întrebărilor unor ziariști care i-au amintit că deja în alte două ocazii a fost lansat la președinție prin hotărîrea Gărzii Naționale (1942 și 1950) — că „timpurile s-au schimbat și eu o dată cu ele".

Totodată, Arias își propune să guverneze cu o coaliție formată din cinci partide, care își vor împărți sarcinile, asigurîndu-și un grup de tehnicieni, organizînd mai bine și mai drastic impozitele fiscale — pentru a crește fondurile statului și pentru a adecva sistemul fiscal la normele Alianței pentru Progres — înfruntînd grava problemă a locuințelor în orașe, continuînd negocierile cu Statele Unite pentru tratatul asupra Canalului etc. Perioada rămasă pînă la 1 octombrie ar putea aduce totuși unele schimbări în drumul lui Arnulfo Arias.

După această aparentă acceptare a triumfului lui Arias de către guvernul lui Marco A. Robles și puternica și decisiva Gardă Națională, guvernul panamez a dat o nouă lovitură de efect anunțînd că actualul președinte a semnat un decret de anulare a restricțiilor impuse marinei comerciale panameze, dîndu-i astfel posibilitatea de a avea relații libere cu toate țările lumii. Acordul are o mare importanță deoarece marina comercială panameză, proprie sau sub pavilionul statului Panama, este foarte bine dezvoltată : ea dispune de 800 de vapoare sub pavilionul său, din care 720 aparțin unor firme străine.

Comerțul autorizat cu toate statele lumii, inclusiv cu statele socialiste, ar avantaja — nu au întîrziat s-o spună chiar înalți funcționari din guvernul panamez — economia statului Panama. Decizia președintelui Robles, cu trei luni înainte de predarea puterii, ar fi un fel de „răzbunare" împotriva presiunilor nord-americane — care urmăresc să orienteze comerțul panamez exclusiv spre piețele occidentale — pentru că Statele Unite au acceptat victoria lui Arnulfo Arias, în fața candidatului președintelui însuși. Rezultatele nu s-au lăsat așteptate : la trei zile după semnarea decretului asupra comerțului, în cadrul Consiliului de Miniștri, președintele Robles s-a contrazis pe sine însuși anulînd decretul cu semnătura încă proaspătă.

Zona Canalului este destul de aproape de palatul unde iau hotărîrile președinției panamezi. O schimbare atît de rapidă de poziție ridică problema dacă în cazul acceptării lui Arias nu va exista, de asemenea, o posibilă revenire, un regret, chiar dacă Arias nu va crea motive de neliniște pentru Statele Unite și oligarhia panameză asociată, cum le-a cauzat în trecut. În orice caz întotdeauna există cineva pentru a soluționa situația : generalul Vallarino, șeful Gărzii Naționale.

Panama, august

AUSTERITATE ȘI DEZVOLTARE

În Volta Superioară, președintele Lamizana și echipa sa guvernamentală continuă să se pronunțe pentru eforturi mari în vederea îmbunătățirii balanței comerciale a țării, sperînd că astfel, la sfîrșitul anului financiar curent, deficitul serios care se profila la un moment dat, va putea fi redus.

Politica de austeritate inițiată de guvern atinge toate sectoarele cheltuielilor bugetare. Organizațiile sindicale sprijină politica economică adoptată de guvern. Aplicarea măsurilor preconizate se extinde și asupra cetățenilor străini care se află în țară ; între altele, ei nu vor mai beneficia de reducerea cu 17 la sută a impozitului pe venit. Lupta împotriva abuzurilor și corupției continuă ca o campanie deschisă. Confiscarea bunurilor fostului președinte, ale miniștrilor săi îmbogățiți ilegal este primită favorabil de populația marilor orașe — Ouagadougou, capitala țării, Bobo Dioulasso, principalul centru comercial.

O preocupare centrală rămîne accelerarea dezvoltării rurale și îmbunătățirea situației țăranilor. Fără să subestimeze posibilitățile oferite de dezvoltarea industriei și să neglijeze crearea diferitelor întreprinderi industriale, autoritățile consideră că economia Voltei Superioare depinde în bună măsură de creșterea producției — și a exporturilor — de oleaginoase și bumbac. Atenția acordată dezvoltării economice se materializează în direcții multiple : învățămînt general, pregătirea de tehnicieni agricoli la nivelul cerințelor agriculturii moderne, creșterea producției de îngrășăminte și semințe selecționate, organizarea rețelei de comercializare a producției, extinderea rețelei de transporturi etc.

La Ouagadougou se inaugurează prima fabrică de încălțăminte din țară. Fabrica de săpun din Bobo Dioulasso urmează să-și sporească simțitor producția. Noile întreprinderi vor fi alimentate cu energie de hidrocentrala de la Banfora. În apropierea acestei hidrocentrale va fi inaugurată în curînd o rafinărie de zahăr, care va prelucra zahăr importat. Nu vor fi neglijate nici transporturile. Se prevăd, între altele, lucrări pe traseele Ouagadougou — Po, Bobo Dioulasso — Faramana, refacerea importantului drum care leagă capitala de Bobo Dioulasso și construirea unei șosele între Ouagadougou și Kongoussi.

Nestor ROURA

Ouagadougou, august

cu fața spre MARE

Felicia Antip

În fața magnificei priveliști a Dubrovnikului, o plantă sălbatică a cărei particularitate constă în faptul că moare de îndată ce înflorește...

Cei pe care valurile istoriei i-au mînat cîndva pînă în ținuturile binecuvîntate de pe coasta estică a Adriaticei n-au mai vrut s-o părăsească niciodată. Unde mai întîlniseră, unde ar mai fi putut găsi reunite atîtea daruri cerești? O climă dulce de-a lungul întregului an, vegetația exuberantă a unor meleaguri calde, un lanț de munți aproape continuu, baricadă împotriva eventualilor cotropitori. Și, mai ales, marea, o mare prielnică navigației, cu un țărm numai golfuri și insule — porturi și adăposturi firești — o mare bogată în sute și sute de soiuri de pești. Istoria fiecărei insule, a fiecărei așezări de pe litoralul dalmat este povestea cu tîlc a unor oameni îndrăgostiți de pămîntul lor și iscusiți în a-și apăra libertatea. Veșnic cu arma-n mînă, ca mîndrii și aprigii muntenegreni. Diplomați abili și luminați, ca acei care au știut să păstreze vreme de un mileniu independența Republicii Dubrovnik. Navigatori celebri ca Marco Polo, născut pe una din aceste insule de vis. Arhitecți, plini de imaginație, constructori care au durat în piatră cetăți pentru apărare și totodată pentru o viață plăcută confortabilă. Cetățile n-au fost părăsite niciodată. Mereu întărite, perfecționate, modernizate, au constituit permanent cadru de viață. I-am văzut pe locuitorii lor, la Budva și la Kotor, în apropierea extremității sudice a coastei, trăind, muncind și petrecînd în interiorul și-n jurul construcțiilor străvechi, cu ulițe înguste și ziduri înalte.

Splitul, crescut ca o floare din rădăcina veche de 16 secole a palatului lui Dioclețian, e poate cel mai bun exemplu de continuitate istorică netulburată. Stilurile arhitectonice, mereu altele, s-au dezvoltat nu alături, separat, ci unul într-altul, petale suprapuse ale aceleiași corole. Între zidurile romane ale palatului construit în secolul IV, fiecare ev a adus suflul său propriu, s-a străduit să modeleze așezările umane după chipul său și, înainte de a trece în neființă, și-a lăsat pecetea. O catedrală medievală a luat locul mausoleului imperial. Dar, la intrarea ei, a rămas pînă în zilele noastre un sfinx cu un mileniu mai bătrîn, adus de romani din Egipt. Pe scările catedralei se reprezintă acum „Aida", iar de-a lungul uneia din laturile ei, e un tîrg de obiecte de artizanat. În „Piața" pavată cu lespezi, tinerii flanează pînă la ore tîrzii de seară, într-o atmosferă caracteristic mediteraneană. În magazinele modernizate de pe ulițele medievale se vînd pantofi italienești, parfumuri franțuzești și mii de alte produse autohtone și străine. Și, cu toate că Splitul a crescut năvalnic, cu toate că are, împreună cu suburbiile sale, 150 000 de locuitori și că cei mai mulți dintre ei trăiesc în clădiri noi, pline de lumină și culoare, inima orașului a rămas tot palatul lui Dioclețian, în cuprinsul căruia mai locuiesc vreo 3 000 de oameni. Spre sfîrșitul secolului trecut, un scriitor francez nota: „Dacă ar trebui să alegeți în lumea noastră veche colțul cel mai atrăgător pentru a arăta unui prieten cît de albastră poate fi marea și cît farmec poate avea natura, l-ați putea trimite fără teamă pe coasta Adriaticei. Și dacă ar trebui să găsiți în Europa cadrul cel mai propice pentru a insufla acestui prieten sensul istoriei, l-ați conduce fără ezitare la Split".

→

Și totuși, nu Splitul ci Dubrovnikul rămîne întruchiparea superbă a spiritului originalei civilizații adriatice, simbolizînd, în profida mișcării neîntrerupte, continuitatea.

Ar fi o impietate să vorbești despre toate aceste lucruri fără a încerca să sugerezi incomparabila lor frumusețe. Totul este culoare vie și parfum pătrunzător. Chiar dacă n-ar fi adevărat că Adriatica e cea mai albastră și mai cristalină dintre mările globului, e greu de închipuit că albastrul ar putea avea mai multe nuanțe decît cele care joacă și se contopesc una într-alta sub soarele ei. Pe fundul apei pietrele sclipesc roșu, verde, galben, argintiu, culorile vegetației sînt cărnoase, pline și răspîndesc arome tari. Conturul continentului și al fragmentelor desprinse din el sinuos și neprevăzut deschid la fiecare pas alte peisaje, orizonturi de alte dimensiuni. Iată, ne spune ghidul „muntele vrăjit" al lui Thomas Mann. Și toți găsesc că este firesc să se afle aici și numai aici. Ar fi de mirare ca într-o asemenea ambianță să nu se fi născut un cult al frumuseții și un gust rafinat pentru frumos. Orașele dalmate par a fi trăit o permanentă Renaștere. Fiecare generație și-a avut artiștii ei renumiți. Arhitectura denotă un ascuțit simț al proporțiilor și al perspectivelor. Sculptura și pictura au înflorit deopotrivă. Și, bineînțeles, pe zidurile bisericilor și ale palatelor, în clădirile devenite muzee, coexistă opere ale tuturor timpurilor, de la pictura religioasă de tip roman pînă la reprezentanți de seamă ai picturii moderne. Între statuile Dubrovnikului, care proclamă de la înălțimea tuturor edificiilor publice și a fortărețelor principiul gravat în piatră și în inimi : „Non bene pro toto libertas venditur auro" (Libertatea nu se vinde pentru tot aurul din lume), una — și anume statuia sfîntului Vlaho, patronul orașului — nu poartă patina vremii : este opera sculptorului Mestrovici. Cele mai reprezentative lucrări ale acestui artist celebru sînt reunite tot pe coastă, în galeria Mestrovici de la Split.

Dar în Dalmația, unde frumosul artistic este o necesitate vitală, un imperativ al mediului înconjurător, viața însăși are o noblețe, o frumusețe cu indescifrabile și străvechi rădăcini. Oamenii sînt frumoși, zvelți, cu înfățișare tinerească. Femeile sînt cel mai adesea încîntătoare. Prima oară cînd s-a organizat, sub patronajul a două reviste ilustrate, alegerea unei „miss Iugoslavia", cea mai frumoasă a fost o fată din Dubrovnik. Întîmplare ? Să zicem. Numai că, în anul următor, suava onoare a revenit unei tinere din Split. Și de atunci titlul aparține cînd Dubrovnikului, cînd Splitului. Se mai spune că, nu departe de Dubrovnik, în satul Konavli, unde-și țineau aristocrații Republicii Dubrovnik iubitele nelegitime, trăiesc astăzi cei mai frumoși bărbați și cele mai frumoase femei din toată țara. Tot din Konavli vor fi fost și fetele din popor cu care s-au căsătorit fictiv, la sfîrșitul vieții, nobilii cetății pentru prima oară subjugate ? Dar aceasta e altă poveste, povestea unor patrioți mîndri care, după anexarea Dubrovnikului de către imperiul chezaro-crăesc, au jurat solemn să nu se căsătorească niciodată, să nu aibă copii, să lase să li se stingă spița cîndva glorioasă : „Să dispară nobilimea care a apucat să vadă căderea Republicii", căci e nedemn să trăiești sub ocupație străină.

Străvechile ziduri ale cetății Dubrovnik

Dar pentru că, rămînînd fără urmași, averile lor aveau să treacă în patrimoniul imperiului, cînd simțeau că li se apropie sfîrșitul, se căsătoreau de formă cu fete sărace, instituindu-le astfel drept moștenitoarele lor.

Nu este singura istorie tristă din trecutul acestor meleaguri însorite. Cine ar spune, văzînd minuscula insulă Lokrum din fața Dubrovnikului, azi loc de plimbări liniștite și de plaje — în Muzeul de artă modernă de la Belgrad o recunoaștem înfățișată de diverși pictori ca un pește uriaș sau ca un monstru marin — că de numele ei sînt legate două destine tragice : de pe Lokrum a plecat nefericitul Maximilian către tronul Mexicului și deci către plutonul de execuție ; apoi Lokrum a aparținut arhiducelui Rudolf, acela care în 1889 s-a sinucis în mod misterios la Meyerling.

Însă nu aceste drame individuale ale unor străini, petrecute de fapt departe de Dalmația, conferă o dimensiune tragică istoriei ei, ci catastrofele care i-au punctat și zdruncinat evoluția. Între sutele de specii de plante și ierburi suculente, care năpădesc fiecare petic de pămînt, se numără și o buruiană cu aspect banal, ale cărei frunze seamănă cu niște săbii. Particularitatea ei este că, în momentul în care înflorește, moare. Această negare dialectică a ființei de către neființă, această înfruntare mereu reînnoită între plenitudinea vieții și absurditatea morții, se regăsește și în trecutul orașelor dalmate. Din Orientul Apropiat și Îndepărtat, de pe coastele Africii și mai tîrziu din cele două Americi, corăbiile aduceau comori și piese rare. Astăzi încă, aproape în fiecare casă veche de pe litoral se mai găsesc stampe japoneze, statuete de jad și fildeș din China și Siam, țesături persiene, șaluri din India, totemuri africane și tot felul de obiecte ciudate, de neidentificat.

Corăbiile aduceau însă și bacilul înspăimîntător al ciumei. Vor mai fi fost și alte meleaguri europene pustiite atît de des de acest flagel ? Pe insula Korciula, a cărei cetate a fost întemeiată, afirmă legenda, de eroul troian Antenor, dăinuie și astăzi așa-zisele „Kucista", fațadele fără acoperiș ale caselor incendiate preventiv în timpul marii ciume din 1529. În anul 1500, Splitul avea 10 000 de locuitori. Într-un secol, epidemiile de ciumă aveau să reducă populația la 1600 de oameni. Au bîntuit și alte calamități. Cupiditatea străinilor care rîvneau la aceste pămînturi a fost singura împotriva căreia dalmațienii se puteau apăra. Și au făcut-o într-un mod exemplar. Dintre sutele de legende eroice, s-o reținem pe cea a unei Jeanne d'Arc născută în Dubrovnik. În 1485, flota venețiană hotărîse să distrugă definitiv cetatea. Dar marele atac pe care l-au lansat prin surpriză în timpul nopții a eșuat, datorită logodnicei unei sentinele postate pe insula Kolocep, în fața orașului. A semnalat pericolul, aprinzînd un foc uriaș pe înserat, în timp ce flota venețiană se îndrepta spre Dubrovnik. Venețienii au ucis-o, dar Dubrovnikul, recepționînd semnalul de alarmă, și-a organizat rapid apărarea și a respins atacul.

Cel mai greu dintre birurile pe care Dalmația a trebuit să le plătească

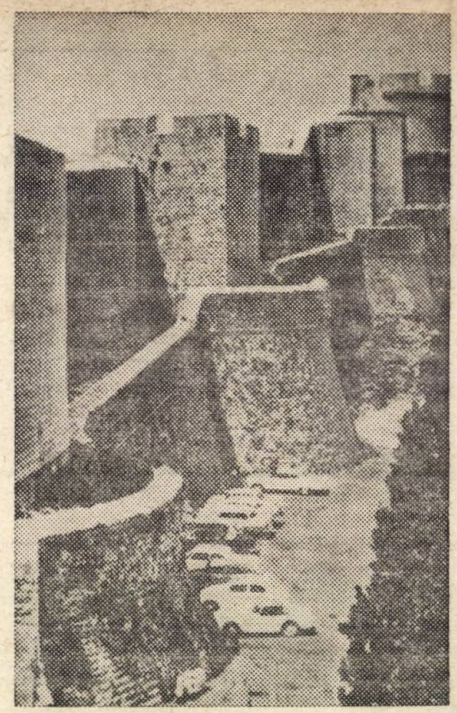

pentru așezarea ei fericită au fost însă cutremurele catastrofale. În secolul al patrulea, Epidaurul, colonie greacă bogată și bine fortificată, cu un port excelent, a fost distrus de un cutremur și înghițit de mare. Dubrovnikul, ridicat cu cîteva secole mai tîrziu, aproximativ pe aceleași locuri, a trăit un apocalips similar la 6 aprilie 1667. Circa două treimi din populație, inclusiv întreaga aristocrație, care se afla reunită în fața Palatului Rectorului așteptînd reunirea Marelui Consiliu, a pierit sub dărîmături, zdrobită de stîncile prăvălite din munți, înghițită de pămîntul care se deschidea, măturată de valurile uriașe. Ceea ce mai rămăsese din oraș a fost distrus de un încendiu. Hazardul a vrut ca în acest moment deosebit de sumbru să se afirme una dintre figurile cele mai luminoase din istoria Dubrovnikului : Maraje Kabroga-Kabozici, salvatorul orașului. Tînărul nobil se afla întemnițat și înlănțuit în „celula morții" din Palatul Rectorului, în urma unei false acuzații de trădare. Seismul a sfărîmat, o dată cu zidurile celulei, și lanțurile în care era ferecat. Eliberat în chip miraculos, a organizat de îndată echipe de ajutorare a răniților și un „guvern al salvării publice" care îi condamna pe loc la moarte pe jefuitori și pe cei ce refuzau să ajute la stingerea încendiului. Din guvernul ad-hoc făcea parte și Nikolița Bunici, singurul senator supraviețuitor.

Aici merită să fie consemnat mai pe larg episodul poate cel mai remarcabil din istoria de un mileniu a Dubrovnikului, istoria unui continuu echilibru instabil între dorințele de cotropire ale venețienilor și cele ale turcilor, încleștați atunci în îndelungatul război al Candiei (1465-1669). Pentru a profita de urmările cutremurului, Veneția a organizat de îndată o expediție în vederea ocupării Dubrovnikului. În fața orașului, expediția a fost întîmpinată de o corabie pe care se afla senatorul Nikolița Bunici. Acesta i-a remis comandantului venețian o scrisoare „din partea prințului și a senatului Republicii Dubrovnik", urîndu-i bun venit în apele republicii. Comandantul venețian nu avea de unde să știe că Dubrovnikul nu mai avea nici prinț, nici senat. De-

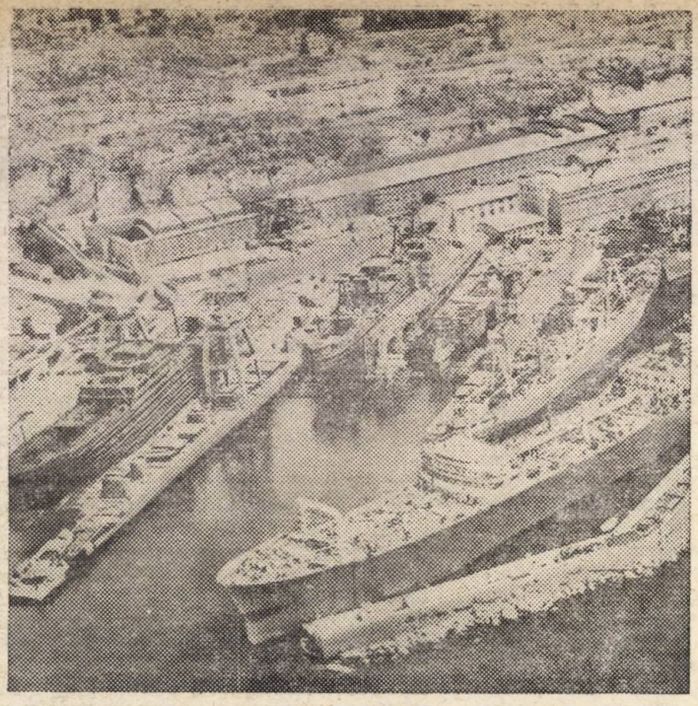

În anii socialismului, pe coasta iugoslavă a Adriaticii s-a dezvoltat o puternică industrie navală, cu o importantă pondere în exporturile țării. Imaginea înfățișează șantierele navale de la Rjieka

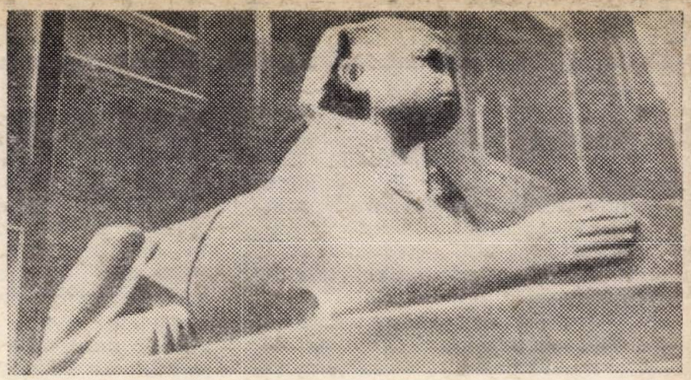

Intrarea în catedrala medievală din Split e străjuită de un sfinx cu un mileniu mai bătrîn; a fost adus aci din Egipt, de către romani

rutat, a perseverat totuși: a declarat că a fost trimis de doge pentru a oferi tot ajutorul necesar și pentru a proteja Dubrovnikul împotriva turcilor și a jefuitorilor. Bunici a mulțumit ceremonios: „Guvernul Dubrovnikului e destul de puternic pentru a rezista oricărei tentative de invazie străină, iar în ceea ce privește ajutoarele necesare după cutremurul de pămînt, guvernul a luat măsurile de urgență. În orice caz, mulțumește foarte călduros Veneției și dogelui pentru solicitudinea lor". Firește, flota venețiană a făcut cale întoarsă. Între timp, pașa din Herțegovina pornise și el grăbit spre orașul distrus, dorind, după cum declara, „să pună mîna pe Dubrovnik înaintea Veneției". Tratativele au fost duse de data aceasta, în același spirit, de Kabozici. În cele din urmă, turcii au fost și ei convinși să se retragă. Un proces verbal păstrat în arhivele Dubrovnikului consemnează instrucțiunile date mai tîrziu lui Nikolița Bunici, trimis să parlamenteze cu pașa care, revenind, ceruse orașului un împrumut de 150 000 de ducați pentru a nu-i cotropi. „Nu făgădui nimic, nu da nimic. Trebuie să înduri orice. Republica privește spre tine. Vei muri, poate, dar va fi o moarte glorioasă și patria ta va rămîne liberă". După luni îndelungate de negocieri infructuoase, Nikolița Bunici a murit, într-adevăr, într-o închisoare turcească, dar Dubrovnikul a rămas liber și n-a plătit nici un ducat.

Cu fața în același timp spre mare — sursă de viață dar și de primejdie — și spre uscat, de unde puteau veni oricînd dușmani dornici să dobîndească ieșire la mare, așa au trăit secole de-a rîndul dalmațienii liberi. Te plimbi azi, pe zidurile admirabil conservate ale cetății Dubrovnik, la o înălțime de 15 metri deasupra pămîntului. Consolidate veac de veac, adăugîndu-și noi fortificații după fiecare război dintre Veneția și Imperiul Otoman, aceste ziduri ilustrează marea forță a dragostei de libertate și independență. Groase de 4 pînă la 6 metri pe laturile dinspre uscat și de 1,5 pînă la 3 metri către mare, ele înconjoară astăzi restaurante ,magazine, școli, locuințe. De la înălțimea lor, acoperișurile de olane roșii și portocalii ale clădirilor din cetate se mulează strălucitoare ca valurile unei mări de culoarea mărgeanului. Și aici, totul îți amintește istorii și legende vechi.

Farmecul locurilor e vestit, se pare, de cînd lumea. Primul pensionar celebru care a ales ca refugiu al bătrîneților clima dulce a litoralului dalmat a fost desigur împăratul Dioclețian. Renunțînd în anul 305 la tronul Imperiului Roman, Dioclețian a venit să-și sfîrșească zilele în palatul luxos și bine apărat pe care-l construise special lîngă golful de la poalele muntelui Marjan.

În cronicile orașelor dalmațiene figurează multe nume de regi, împărați și chiar papi care, în drumul spre „țara sfîntă" sau venind de acolo, au făcut popas pe aceste țărmuri primitoare. Vizitatorii de marcă erau primiți, firește, cu toate onorurile cuvenite, în palatele principilor, rectorilor și guvernatorilor. Dar un alt du-te-vino de proporții incomparabil mai mari avea să determine o activitate de un tip special. Pentru diplomați și negustători, pentru pelerini și aventurieri, pentru călătorii mereu mai numeroși, s-au creat adăposturi anume. În secolul XIII ei găseau la Dubrovnik un „hospitium" în care aflau nu numai găzduire, ci și magazii de mărfuri. Era embrionul antrepozitelor, al silozurilor și docurilor care fac astăzi din tot ceea ce ține de „economia mării" o sursă însemnată de venituri pentru Iugoslavia. Și totodată erau străbunicile hotelurilor din zilele noastre. Hanurile (ostaria), răspîndite încă din secolul XV, au devenit o instituție tradițională a satelor de pe coastă și, mai tîrziu, și din interiorul țării. Ele te întîmpină acum chiar și în afara traseelor turistice obișnuite. Din cele 16 milioane de nopți petrecute de turiști în Iugoslavia în 1967, o bună parte revine fără îndoială acestor întreprinderi modeste dar ospitaliere. Se fac eforturi pentru ca, deplasîndu-se de pe o insulă pe alta, dintr-o stațiune în alta, turistul să aibă impresia că se află într-un loc fundamental deosebit de cel dinainte. Încîntătoarea insulă Hvar, din apropiere de Split, supranumită „insula lavandei", e perfect apărată de munții de pe coastă împotriva „burei", vîntul rece al iernii. Ca atare, sezonul turistic ține un an, cu specificația că, în zilele de ploaie, prețul pensiunii se reduce la jumătate, iar în zilele cînd ninge, ceea ce nu se întîmplă aproape niciodată, pensiunea este gratuită. Pentru americanii excentrici, dispuși să plătească 25 dolari pe zi pentru a avea senzația că trăiesc în umile case pescărești, locuitorii peninsulei Sf. Ștefan, una dintre cele mai pitorești așezări ale litoralului muntenegrez, au fost strămutați în clădiri noi, anume amenajate pe coastă, și întreaga peninsulă a fost transformată într-un mare hotel de piatră. Exteriorul arid ascunde, bineînțeles, acum un confort rafinat.

Nu fără temei, coasta dalmată este considerată un paradis al turismului internațional, ceea ce are, firește, consecințe binefăcătoare pentru economia iugoslavă. Ce altceva reprezintă ea pentru Iugoslavia modernă? În primul rînd, o sursă importantă de venituri rezultînd din tot ceea ce ține de „economia mării". La Split, de pildă, Branko Granici, șeful secției economice a Skupștinei orășenești, mi-a vorbit despre flota orașului care transportă mărfuri în Statele Unite și Canada, despre uriașele antrepozite și docuri. Pe prim plan se situează, desigur, construcțiile navale, una dintre ramurile cele mai dezvoltate ale economiei iugoslave. In 1956, navele au apărut pentru prima oară pe lista exporturilor iugoslave. Au ocupat un loc din an în an mai important, iar astăzi șantierele navale au ajuns să fie cel mai mare exportator al țării. Viața Splitului se adaptează parcă ritmului imprimat de imensul său șantier naval. O serie de fabrici mici lucrează exclusiv pentru șantier. Și totuși, o surpriză: nu construirea vapoarelor ci producția de ciment este principala industrie a orașului. În industria cimentului, veche de un secol, lucrează o treime din locuitori. Pe lîngă ea au apărut, cum era de așteptat, 4—5 uzine de prefabricate pentru construcții și chiar o societate specializată în construcții peste hotare. E o formă de export invizibil, practicată și de constructorii de nave, care furnizează ajutor tehnic pentru amenajarea de șantiere navale în țări cu mai puțină experiență. Dalmația privește, ca întotdeauna, departe. În spațiu și în timp. A descoperit că este bogată în bauxită și se pregătește să-și întemeieze o industrie a aluminiului cît mai aproape de coastă. Căci marea a fost și este cel mai prețios auxiliar al negoțului.

RĂSTURNAREA LUI MUSSOLINI

A trecut un sfert de secol de cînd s-au produs în Italia evenimentele pe care le evocăm mai sus. Arestarea lui Mussolini, la 25 iulie 1943, răpirea sa din ordinul lui Hitler, ieşirea Italiei din „Axa Berlin-Roma" şi întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste, procesul de la Verona şi sfîrşitul dictatorului italian sînt redate pe baza documentelor — materia primă irevocabilă a istoriei. Declaraţiile sînt autentice, iar dialogul este reconstituit, fie din memoriile lui Mussolini, Ciano, Skorzeny, Castellano — apărute în ultimii ani — fie din notele stenografice ale convorbirilor lui Hitler, fie din materialele arhivelor secrete germană sau italiană.

La 7 mai 1943, Tunisul şi Bizerta au căzut. Armatele germană şi italiană erau aruncate din nordul Africii. Comentariile de propagandă germane „explicau" înfrîngerea din Africa prin considerente de ordin strategic „hotărîte anterior" de Axă. „Africa de nord prezenta dificultăţi de aprovizionare" — afirma agenţia germană D.N.B.

Dar evenimentul a produs, cu toate aceste eforturi propagandistice, o impresie profundă în Italia. Şi aceasta nu numai asupra opiniei publice, ci chiar în cercurile fasciste oficiale. Debarcarea armatelor aliate în Italia se contura cu multă certitudine la orizont. La 11 iunie, insula Pantelleria, transformată într-un bastion militar inexpugnabil, căzuse şi ea. La 13 iunie — Lampedusa. Pentru a calma opinia publică, Mussolini ţine un discurs la 5 iulie, la Palatul Veneţia. Deşi admitea că invazia aliată în Italia este o chestiune la ordinea zilei, căuta să facă paradă de un optimism cu totul deplasat şi fals :

— Mai trebuie încă făcută deosebirea între „debarcare", care este posibilă, şi „pătrundere", iar de abia apoi „invazia". Este evident că dacă această tentativă va da greş, cum este convingerea mea, inamicul nu va mai avea altă carte de jucat pentru a învinge puterile tripartite...

Cerînd ca „inamicul să fie încremenit pe loc" dacă va reuşi să pună piciorul pe pămîntul italian, Mussolini nu renunţa la preferatele sale paralele din istoria Romei. Dorind însă să sugereze că Italia ar putea pînă la urmă dobîndi victoria, el obţinu un efect contrar :

— I-a fost dat lui Cesar să invadeze a doua oară Marea Britanie, după ce un naufragiu risipise vasele cu care încercase să facă prima invazie...

Firește patetismul său ieftin se epuizase. Aliaţii erau — după cum spunea el — în „faţa porţilor sfinte ale patriei".

Starea de aşteptare a Romei oficiale vădea o puternică încordare. Nu se ştia **unde** şi **cînd** va avea loc lovitura. De aceea, practic, Berlinul supralicita propaganda italiană, vestind „eşecul sigur" al oricărei tentative de debarcare. La 8 iulie, cu două zile înainte de invadarea Siciliei, agenţia oficială nazistă transmitea un lung „comentariu autorizat", în care făcea o comparaţie între puterea aliată şi cea germană în Mediterana. Comentariul conchidea : „Avîndu-se în vedere masivele pregătiri defensive ale Axei în toată regiunea de sud a Europei şi ţinîndu-se seama că forţele germane şi italiene au o mai bună experienţă de război, intenţiile şi speranţele înaltelor comandamente ale aliaţilor sînt supuse unor mari semne de întrebare".

Semnele de întrebare erau iluzorii. Debarcarea în Sicilia însemna o nouă etapă în războiul dus de aliaţi în vest. Războiul începea să se poarte pe teritoriul uneia din puterile Axei. Propaganda hitleristă se replia şi ea o dată cu armatele germane : „Protejaţi de tunurile grele ale vaselor, precum şi de nenumăratele roiuri de avioane de toate tipurile, contingentele anglo-americane au putut puna piciorul pe uscat..." — relata acelaşi comentator oficial nazist.

Masiva concentrare de trupe — 350 000 italieni şi 50 000 de germani — n-a putut rezista valului ofensiv. Sicilia era eliberată pas cu pas. De fapt, trupele aliate înaintau fără să se fi înregistrat mari bătălii. Armata italiană nu mai lupta. Garnizoana portului militar Augusta a anunţat că se predă cu 24 de ore înaintea sosirii primului motociclist britanic...

Criza care mocnea în viaţa politică italiană se vedea adusă în mod dramatic la suprafaţă, atingînd paroxismul. Prăbuşirea fascismului italian era o chestiune de zile. De Mussolini, de alianţa cu Germania hitleristă, de ideea continuării războiului se desolidarizau chiar şi unii fruntaşi fascişti italieni. Firește, pentru mulţi, aceasta era politica şoarecelui care părăseşte corabia înainte de a se scufunda. Se pregătea în secret înlăturarea dictatorului, contîndu-se tacit pe ajutorul Curţii. Conspiratorii nu aveau însă planuri precise, iar lovitura de palat n-a fost organizată decît spre mijlocul lui iulie,

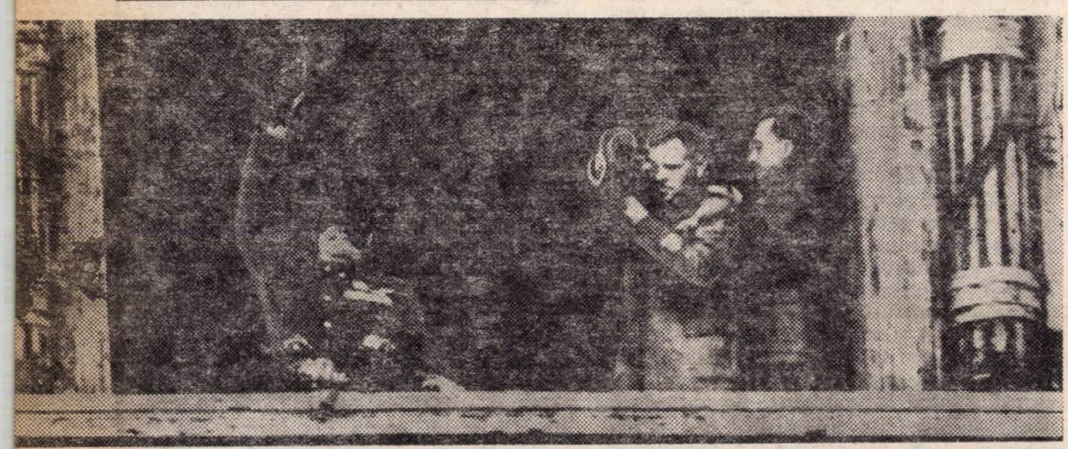

5 iulie 1943. Ultima demonstraţie oratorică a „ducelui" în balconul Palatului Veneţia

Întîlnirea de la Feltra (19 iulie 1943). „Führer"-ul nu bănuia că „aliatul" căruia îi strînge mîna avea să fie răsturnat după numai cîteva zile

26 iulie 1943. O ediţie specială anunţă căderea lui Mussolini